

juli 2021

Gardeners'
World

Gardeners' World

Geef je
zomer
kleur

PROOST!

Kweek je
eigen cocktails

MONTY'S TIPS

Dit is waarom je
tuin een vijver
nodig heeft

INSPIRATIE

De mooiste zomerse
plantencombinaties

DOE-HET-ZELF

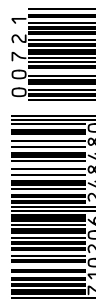
Creëer eenvoudig
een knus terras

GROENE SCHOOL

De lekkerste kruiden
kweek je zelf

De lekkerste tips voor je verse oogst • **Projecten voor kinderen**
De mooiste cosmea's • Haal meer natuur naar je tuin

€5,99

AP8

AP8

Nieuw van Gardeners' World

Tuinieren voor de natuur

Hoe help je met je tuin de natuur en biodiversiteit? In deze speciale uitgave vind je heel veel tips en inspiratie.

- Welke bloemen zijn het beste?
- Welke soorten bijen, vlinders en vogels kun je spotten?
- Hoe richt je je tuin in zodat jij en de natuur er optimaal van genieten?

€9,99

Bestel de speciale uitgave via
www.gardenersworldmagazine.nl/natuur

p. 28

Monty's adviezen voor vijvers

p. 59

Tuintips voor beginnende tuiniers

p. 88

Zomerse plantcombinaties

p. 103

Aardbeien vermeerderen

Kitscherige muziek en *limoncello*

Het is zomer! Na maanden van regen die onze tuinen deed ontploffen van het gezonde groen, is alles nu overdekt met bloemen. Het is jaren geleden dat de tuin er zo fris uitzag op dit moment in het seizoen. Door het koele voorjaar heeft alles gestaag en goed gegroeid, en daar plukken we nu (soms letterlijk) de vruchten van. Zo kijk ik met verbazing naar mijn citroenen en druiven. Alles zat ze tegen het afgelopen jaar. Het was ijsig koud in de winter, kletsnat en koel in het voorjaar, en toch staan ze er heel gelukkig bij. Dat laat maar weer zien hoe weerbarstig planten en de natuur zijn.

Te midden van de mediterrane planten achter in mijn tuin, zet ik een kitscherig Italiaans muziekje op (mijn man en ik hebben elkaar in Rome ontmoet toen we er tegelijkertijd woonden) en genietend van de geur van Toscaanse jasmijn en heerlijke herinneringen worden de eerste flessen limoncello opengemaakt, terwijl de laatste nog niet op zijn. Anticiperend op een weerzien met heel veel lieve mensen die ik heb gemist, staat de moestuin overdreven vol, staat er een nieuwe parasol om onder bij te kletsen én te knuffelen, en die limoncello, die komt wel op ...

In dit nummer vind je alles wat je zoekt voor deze heerlijke zomertijd. De zomervakantie komt eraan, dus we hebben pagina's vol leuke klusjes voor kinderen in de tuin. Verder kun je deze maand de mooiste kleurencombinaties afkijken van de beste ontwerpers. En uiteraard zijn er ook massa's praktische klusjes te doen, zoals stekken en zaaien. Want helemaal stilzitten vinden de meeste tuiniers toch lastig. Dus geniet, tuinier, ontspan, knuffel en borrel erop los! Wij doen op afstand met je mee!

Liefs,

Anne

awiegers@fml.nl

P.S. We ontvingen het meest fantastische filmpje van een Monty in de dop in onze mailbox. Vol enthousiasme vertelde de kleinzoon van Ann Snacken-Dufflou over de planten die hij zelf zaaide in de tuin. De onderwerpregels van de mails die we elkaar hierover verstuurden waren dan ook 'smelt', en 'ooh kijk nou wat leuk!' We kikkerden er enorm van op. Stop dus vooral niet met ons te laten weten hoe jij tuiniert met jouw (klein)kinderen, zodat we deze zomer van elkaar kunnen leren in de tuin. Reacties kun je mailen naar redactie@gardenersworldmagazine.nl

“Het is jaren geleden dat de tuin er zo fris uitzag op dit moment in het seizoen.”

INHOUD *juli 2021*

SEIZOEN

- 10 Wij zijn gek op juli**
Om zijn kleurenovergang van pastel naar felrood, oranje en geel.
- 15 The Full Monty**
Monty zou graag zien dat we allemaal gaan samenwerken met de natuur om haar toekomstbestendig maken.
- 16 Topkeuze**
Cosmea is een eenvoudig te kweken plant, welke variëteit je ook kiest – en dat zijn er heel veel.
- 18 Red de bij**
Iedere maand geeft de Bijenstichting tips om je tuin nog natuurvriendelijker te maken.
- 20 Wildleven**
De bruine sprinkaan is van juni tot augustus te zien in hoog gras.
- 22 Kweken en eten**
Oogst spinazie voor een heerlijke, hartige taart.

GROENE SCHOOL

- 28 Met de stroom mee**
Monty vertelt over de onverwachte voordelen van vijvers en poelen.
- 33 Lekker zitten**
Adam laat zien hoe je snel en eenvoudig een terras aanlegt.
- 36 Leuke tuinprojecten voor kinderen**
Tofte projecten voor het hele gezin om samen te leren en lekkers te kweken.
- 42 Uitzicht op de natuur**
Wat kunnen we leren van de natuur in onze tuin?
- 48 Plagen natuurlijk bestrijden**
Wij laten zien hoe je plagen milieuvriendelijk te lijf gaat.
- 52 Cocktails uit eigen tuin**
Geniet van een heerlijk glaasje met je zelfgekweekte cocktailkruiden.
- 58 Vraag & antwoord**
Antwoord op de meest gestelde tuin vragen.

INSPIRATIE

- 70 Vol smaak**
Carol vertelt over haar favoriete kruiden en hoe ze die het liefst gebruikt.
- 75 Alles over kamerplanten**
Maak je huis groener met deze gids.
- 78 Juiste pot, juiste plek**
Potten transformeren de lastigste plekken in je tuin.
- 82 Vers geplukt**
Haal het beste uit je heerlijke, kersverse, zelfgekweekte groenten en fruit.
- 88 Zomerse combinaties**
Maak de perfecte mix van planten.
- 95 Inheemse helden**
Wilde marjolein stelt zichzelf voor.

28

Hoe Monty veranderde van waterhater in een vijverliefhebber

82

Vers geplukt

103

Vermeerder aardbeien

Op de cover

- 16** De mooiste cosmea's
- 28** Dit is waarom je tuin een vijver nodig heeft
- 33** Creëer eenvoudig een knus terras
- 36** Projecten voor kinderen
- 42** Haal meer natuur naar je tuin
- 48** Maak zelf natuurlijke middeltjes tegen slakken
- 52** Kweek je eigen cocktails
- 70** De lekkerste kruiden kweek je zelf
- 82** De lekkerste tips voor je verse oogst
- 88** De mooiste zomerse plantencombinaties

FOTO: JASON INGRAM

AAN DE SLAG

- 100 Monty's maand**
Monty bemest potplanten en kweekt sla.
- 103 De basis**
Aardbeien vermeerderen.
- 104 Bloemen in juli**
Verzamel zaden en plant najaarsbollen.
- 106 Groente & fruit**
Bemest groenten en zaai koolrabi.
- 108 Alans tuintaak van de maand**
Zomergewassen oogsten.
- 109 Algemene tuintaken**
Installeer een regenton en verzorg potplanten.

EN OOK

- 6 Het prikbord**
Tips & tricks, agenda en de laatste tuintrends.
- 47 Puzzel en win**
Vul hem in en maak kans op een *Bomenkwartetspel*.
- 111 Colofon**
Hier vind je al onze contactgegevens.
- 112 Groeigids voor juli**
Begin nu met het kweken van basilicum, koriander en winterradijs.

36

18 tuinprojecten voor het hele gezin

52

Cocktails uit eigen tuin

88

Zomerse plantcombinaties

108

Oogst zomergewassen

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

1 Mulchen

Mulch de grond rond planten met stro of houtsnippers om de verdamping van het water in de grond tegen te gaan. Extra voordeel: het houdt slakken op afstand en onderdrukt onkruid dat met je planten strijdt om water en voedingsstoffen.

2 Vang regenwater op

Het opvangen van regenwater is de beste manier om minder kraanwater in de tuin te gebruiken. Sluit op elke regenpijp een regenton aan – van het huis, schuur, kas, serre of garage. Voor kleinere tuinen zijn ook smalle modellen verkrijgbaar

4 Vermijd sprinklers

Gebruik liever geen sprinklers in de tuin. Ze zijn niet erg efficiënt en kunnen wel duizend liter water per uur aftappen. Een betere keuze zijn druppelslangen, die je onder de grond kunt verbergen en die druppels water direct bij de wortels van je planten afleveren.

5 Geef minder vaak water

Je planten wortelen dieper als je ze minder vaak water geeft. Voor de meeste planten is een goede plens water eens in de tien dagen voldoende.

6 Gebruik grijs water

Het water dat je normaal gesproken wegspoelt in je bad, douche of wasbak kun je nog prima gebruiken in je tuin. Dit water bevat maar minimale zeepresten, maar gebruik toch liever ecozeep om het leven in je tuin zo min mogelijk te verstoren.

6x wijs met water in de tuin

De zomerse weergoden kunnen nogal grillig zijn. Het ene moment valt het met bakken uit de hemel, en vervolgens verpietert je tuin door wekenlange droogte en hitte. Maar wat het weer ook doet, water besparen in de tuin is altijd een goed idee. Je waterverbruik daalt erdoor, en je planten blijven tijdens droge perioden in leven.

Agenda *Te doen in juli*

Zomeravonden

Wanneer: 15, 22, 29 juli
Waar: Kasteeltuinen Arcen
Info: www.kasteeltuinen.nl

In de zomer opent Kasteeltuinen Arcen ook in de avonduren de poorten. Op enkele donderdagen in juli en op 5, 12, 19 en 26 augustus blijft het park tot 22.00 uur geopend voor sfeervolle zomeravonden. Lekker lang genieten in de prachtige tuinen gelegen rondom een historisch kasteel. Maak een wandeling door de tuinen, laat u verrassen door de bloemenpracht en volop extra entertainment!

Kunstweekend

Wanneer: 24 en 25 juli
Waar: Kasteeltuinen Arcen
Info: www.kasteeltuinen.nl

Tientallen kunstenaars waaronder beeldhouwers, schilders en edelsmeden maken en tonen hun kunst in de tuinen van Limburgs mooiste bloemen- en plantenpark met historisch kasteel. Het park is deze dagen namelijk het atelier van diverse kunstenaars die, geïnspireerd door de prachtige natuur in het park, aan het werk zijn.

Top in de Kop

Wanneer: 17 en 18 juli
Waar: Kop van Noord-Holland
Info: www.topindekop.nl

Top in de Kop bestaat sinds 2000 en is bij kunst- en tuinliefhebbers uit heel Nederland een begrip geworden. Door het seizoen heen worden gedurende enkele weekenden de mooiste privétuinen, beeldentuinen, ateliers en een natuurvriendelijke kwekerij in Noord-Holland opengesteld voor publiek. Met behulp van de kaart op de website kun je je eigen route samenstellen. Tip: neem ook de tijd om te genieten van de weidse landschappen met landelijke weggetjes en knoestige oude knotwilgen langs de smalle sloten, weilanden met zwart-witte koeien en goudgele bermen met boterbloemen en fluitenkruid.

FOTO: DE WEERSPIEGELING

Doe mee aan de tuinvlindertelling!

Van 3 tot en met 25 juli 2021 vind de jaarlijkse tuinvlindertelling van de Vlinderstichting plaats. Tel ook mee, want hoe meer mensen er meedoen, hoe beter het beeld is wat we kunnen krijgen van hoe het met de tuinvlinders gaat. Kies voor het tellen een zonnig moment, want dan laten de meeste vlinders zich zien. Hoe je het tellen precies aanpakt, lees je op de website. Daar vind je trouwens ook een prachtige en handige herkenningskaart. Zo weet je precies wat je telt. Bij de vlindertelling in 2017 is de atalanta het vaakst aangetroffen, gevolgd door de kleine vos en dagpauwoog. Welke vlinder zal dit jaar als eerste eindigen?

www.vlinderstichting.nl/vlindermee

IN JOUW TUIN

Wil jij iets vertellen
over jouw tuin? Ga naar
[gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin](https://www.gardenersworld.nl/jouw-tuin)
en stuur ons jouw
verhaal.

In de tuin van ...

Isabelle Hoekstra-Vermuijten

uit 's-Graveland

Tuinieren is verslavend en als je er eenmaal aan begint, ontdek je steeds meer leuke dingen die je zou kunnen doen. Dat geldt ook voor Isabelle uit het Noord-Hollandse 's-Graveland, die vorig jaar tijdens de coronaperiode besloot een moestuintje te beginnen. "Het grasveld achter onze woning, was jarenlang slechts een weilandje.

Eigenlijk was het een saai stuk grond." Totdat ze er een moestuin kasje neerzette – dat smaakte naar meer. "Al snel volgde er een hele moestuin en een fijne plek om te zitten en te werken! Nu is het een geweldige plek waar de natuur zijn gang gaat en ik flink meehelp dit te stimuleren!" Het resultaat: veel insecten, bijen, vlinders, vogels, en natuurlijk slakken.

Maar daarmee eindigt het niet, want inmiddels is er dit jaar nog veel meer plek gemaakt voor groenten en bloemen. "Het is de beste plek om ons huis en wij zitten er heel graag!"

Wil je de vorderingen vanaf het begin bekijken? Ga dan naar [instagram.com/moestuintje2020](https://www.instagram.com/moestuintje2020).

juli 2021

*“Heel de wereld is een bloemtapijt, en
de buurvrouw een mooie meid. Alles
ziet er anders uit als de zon schijnt.”*

André van Duin

Wij zijn gek op *juli*

Oh juli, daar ben je weer. De maand die het kantelpunt van de zomer genoemd kan worden. Hij zit als het ware precies in het midden van de wipwap. Aan de ene kant de milde maanden van de late voorjaarsbollen, de volle bloei van rozen en de geuren van juni. Aan de andere kant zitten de hete, stoffige augustusdagen en het zoete, koele en kalme van een heerlijk vroege herfst. In juli worden groene tinten donker wanneer de bladeren leerachtig worden en de kleuren overgaan van pastel naar felrood, oranje en geel.

STER VAN DE MAAND

Allium sphaerocephalon (Trommelstokjes)

In mei werden we overspoeld met alliums in wit, paars en roze. Sommige hadden bloemen als spoetniks, andere zagen eruit als een groepje bij elkaar klittende ringstaartmaki's. Maar nu, in juli zijn de meeste uitgebloeid en blijven alleen de zaadhoofden over. Dat geldt niet voor alle alliums, zoals het trommelstokje. Die heet zo, omdat we ons kunnen voorstellen dat Cesar Zuiderwijk deze zou beetpakken om een lekker roffeltje mee te maken. Erg stevig zijn ze niet, dus laat ze maar lekker in de tuin staan voor dat beetje extra kleur.

Plant als bollen in het najaar. Zet er altijd andere planten naast, want ze kunnen wat steun gebruiken.

H x B 90 cm x 8 cm

EVEN WUIVEN

De brutale, platte hoofden van het duizendblad komen mooi uit in dit jaargetijde. Hij vormt samen met siergras een perfecte combinatie. Hier roept hij een gevoel op van een rustig wiegende weide met een beetje extra kleur.

Achillea 'Terracotta'

Veel nieuwere variëteiten, zoals deze, in rood en geel. Goed in arme, doorlatende grond.

H x B 110 cm x 40 cm

Achillea 'Moonshine'

Bloeit slechts kort, dus denk aan vermeerderen. Deel planten in het voorjaar. Is vrij robuust, maar kan niet tegen schaduw en winterse buien.

H x B 60 cm x 60 cm

Stipa tenuissima

Shoei terug in het vroege voorjaar. Kweek uit zaad in de lente in de koude kas. Kan in elke grondsoort. **H x B** 60 cm x 30 cm

PLUIMSTAART

Om voor een beetje orde in onze tuinen te zorgen, krijgen planten een naam (in Latijn) volgens het systeem van Linnaeus. Dat is soms verwarrend, helemaal wanneer soorten een andere naam krijgen. In dit geval klopt hij echter prima, want hij lijkt echt op een lila eekhoorn. Toch?

Sanguisorba hakusanensis
'Lilac Squirrel'

Liefst in de volle zon, maar wel in goed doorlatende grond. Deel in het voor- of najaar.

H x B 120 cm x 120 cm

HAAR NAAM IS DOMINO. OF ZO.

Dominostenen zijn over het algemeen saai in zwart en wit. Maar deze rode mag er zijn. Langlevend, opvallend en met een heerlijke, verleidelijke geur. Ook bekend als 'Domino Crimson'.

Nicotiana glauca **'Domino Red'**

Makkelijk te kweken en geliefd onder bestuivers. Goed in borders of bakken. Vermeerder uit zaad in het voorjaar.

H x B 30 cm x 30 cm

DAAR AAN DE WATERKANT

Dit is een geweldige combinatie voor de rand van een vijver. De gele torenspitsen contrasteren mooi met de plattere hortensia's. De *Ligularia* groeit op de modderige oever van de vijver en de hortensia moet iets hoger op de kant staan. Iets droger, maar niet té droog!

Ligularia przewalskii

Staat het liefst in watervasthoudende grond in de volle zon. Deel de planten in het voorjaar of na de bloei. Pas op voor (naakt)slakken.

H x B 1,8 m x 90 cm

Hydrangea 'Lanarth White'

Schermvormige hortensia's hebben kleine bloemen in het midden met aan de randen meer opvallende exemplaren. **H x B** 120 cm x 120 cm

KUSJE

Bij deze plant denken wij aan een scène uit de film *To Have And To Have Not*. Een zeer jonge Lauren Bacall zegt tegen Humphrey Bogart: "Je weet toch hoe je moet fluiten, Steve? Doe Je lippen op elkaar en blaas." Daarna loopt ze weg, Bogart en de kijker verwaasd achterlatend. Die scène is deze plant.

Salvia 'Hot Lips'

Lange bloeier (van mei tot oktober). Makkelijk te kweken uit stekken. Verwijder uitgebloeide bloemen voor een langere bloei. **H x B** 100 cm x 75 cm

The Full Monty

Trends komen en gaan, maar de enige trend die **Monty** wil zien, is dat we allemaal gaan samenwerken met de natuur en haar toekomstbestendig maken.

Mij wordt vaak gevraagd wat de nieuwe 'trends' en ontwikkelingen zijn op het gebied van tuinieren. Mijn antwoord? Weet ik veel (ik ga niet veel op pad). Ik kan je veel vertellen over Longmeadow en andere tuinen ter wereld, maar niets over moderne tuinmode.

Wel bezoek ik regelmatig tuinevenementen en dan zie ik wel trends, of in elk geval veranderingen. Maar vaak pas achteraf, omdat die afgemeten worden aan datgene wat ervoor kwam. Soms zijn het grote veranderingen, zoals tegelijkertijd veel aandacht voor droogte-tolerante planten, boslandschap, schaduwplanten of heel veel groen. Ontwerpers van showtuinen reageren op datgene wat op dat moment 'in' is. Dat doen ze allemaal uit zichzelf. Ze overleggen nooit met elkaar om tot een soort uniformiteit te komen.

Er moet dus een soort van tijdgeest zijn, waar ontwerpers op aanslaan. Uiteraard speelt toeval ook een rol, zoals wanneer twee mensen in dezelfde outfit op een feestje verschijnen. Er hangt dus iets in de lucht, naast de laatste modetrends, dat ontwerpers inspireert.

Neem bijvoorbeeld het thema boslandschap. Het veelvuldig gebruiken van bomen, struiken en omheining (de tuin als bos) moet ergens vandaan komen. Volgens mij hangt het met twee dingen samen, die terug te voeren zijn op de huidige tijd. De eerste is een hang naar veiligheid.

“We moeten onze tuinen delen met zo veel mogelijk andere soorten.”

De groene cocon van een bos met bodembedekkers in allerlei tinten groen, zacht wit en bleke pastelkleuren is een beschermde ruimte die zich niets van de omringende chaos aantrekt.

De tweede is, en hier doe ik een wilde gok, overzicht. Behalve een open plek en hier en daar een stukje uitzicht, is een bos prettig beperkt. Open tuinen, of die nu beplant zijn met prairieplanten, uit uitgestrekte gazons bestaan of formeel en symmetrisch zijn, hebben zelfvertrouwen en beteugeling nodig. Maar in een bos is de natuur vriendelijk, maar niet

echt controleerbaar. Daardoor is de beplanting overwegend natuurlijk, op de uitgebreide, ironische moeite na die ontwerpers van showtuinen doen om hem er wild en onverzorgd uit te laten zien.

Genoeg over shows, want dat is voornamelijk theater. Die moeten amuseren, anders hebben ze geen nut. Een prettige trend die onze manier van tuinieren beïnvloedt, is het besef dat de natuur steeds verder van ons af dreigt te raken. We raken dingen kwijt die tot voor kort zekerheidjes waren en die we niet alleen terug willen, maar die ook terug moeten. Zonder zwaluwen of lijsters, sprinkhanen of libellen, egels of veldmuizen is ons leven een stuk armer. Een perfect gazon en sierlijke bedden voegen in dit verband niet veel toe. We moeten onze tuinen delen met een grote verscheidenheid aan dieren en beestjes, anders raken we datgene kwijt wat onze tuinen en ons landschap zo waardevol maakt.

Met deze wetenschap lijkt een beetje aanrommelen onvoldoende. Maar ik vind dat aanrommelen nog altijd beter is dan volharden in het idee dat je niet verantwoordelijk zou zijn voor de natuur en de toekomst ervan. Je kunt halsstarrig en tegendraads zijn en volhouden dat je toch zelf moet weten wat je in je eigen tuin doet. Je toont daarmee niet je individualiteit maar je stupiditeit. De tijden zijn veranderd. Als je de natuur toekomstbestendig wilt maken voor onze kinderen, dan is het volgen van trends, het verkleinen van gazons, en het uitbannen van turf, plastic en sierelementen een klein offer. Goed tuinieren doe je samen met de natuur, niet ertegen.

Ooit werd gezegd dat deze wereld van ons was en dat het aan ons was om er wat van te maken. Maar dat is (en was) niet waar. Het is een mooie, geweldige, diverse wereld, waar we dankbaar voor mogen zijn dat we die delen met duizenden andere schepsels. Het beste wat wij, tuiniers, kunnen doen is proberen hem niet te verwoesten.

Monty

FOTO: MARSHA ARNOLD

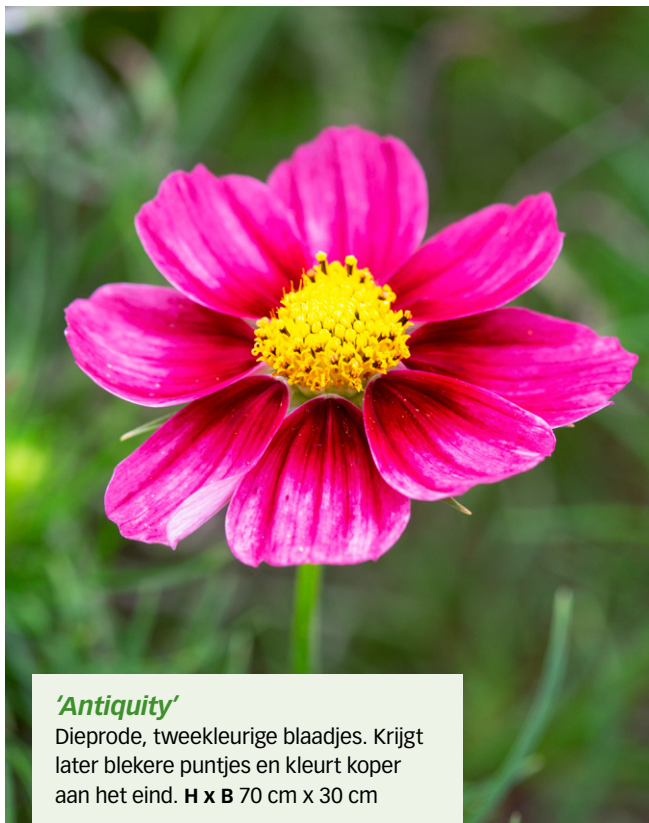
'Xanthos'

Cosmea met zachtgele bloemen en soms een wit puntje aan de blaadjes.
Hoogte x Breedte 60 cm x 30 cm

Cupcake-variëteit

Gebogen blaadjes in de vorm van een cupcake met vaak wat losse blaadjes in het midden. **H x B** 1 m x 50 cm

'Antiquity'

Dieprode, tweekleurige blaadjes. Krijgt later blekere puntjes en kleurt koper aan het eind. **H x B** 70 cm x 30 cm

'Sonata White'

Compacte plant met witte blaadjes en een gouden hart. Zeer geschikt voor potten. **H x B** 60 cm x 40 cm

Cosmea

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Zaaien												
Planten												
Bloei												

Topkeuze

Cosmos bipinnatus

Cosmea is een eenvoudig te kweken plant, welke variëteit je ook kiest. En er zijn er heel veel.

Dit zijn net grote margrietten, toch? Maar ook weer niet. Wilde *Cosmos bipinnatus* uit Arizona en Centraal-Amerika kan wel tot twee meter hoog worden en heeft fijn geveerd loof met daarboven grote, witte of roze margrietachtige bloemen met een geel hart.

Aan het eind van de achttiende eeuw vond de cosmea zijn weg naar Europa en brachten kwekers zijn hoogte terug tot iets meer dan een meter. De bloemblaadjes kregen één tint en de bloeitijd ging van eind zomer naar het begin ervan. Honderd jaar later kwamen er dubbelbloemige variëteiten. Weer honderd jaar later kwam 'Sonata White', een variëteit van slechts 60 cm hoog die geschikt was voor kleine tuinen.

In de afgelopen dertig jaar kwamen er nieuwe kleuren, tenminste drie dubbelbloemige cosmea's en nieuwe bloemvormen. De nieuwste innovatie is de mooie Cupcake-variant, die in een privétuin in Californië werd ontwikkeld. De bloemblaadjes van deze cosmea vormen een sierlijk schaalpje.

Desondanks blijven de eenvoudige, enkelbloemige types een erg aantrekkelijke keuze. Maar welk type je ook kiest, cosmea blijft een makkelijk te kweken plant en je kunt ze nu nog zaaien voor bloei in het najaar.

- Doet het goed in de volle zon en in vrijwel elke grondsoort. Vermijd wel al te droge of doorweekte grond – natte voeten vindt hij niet fijn.
- Zaai binnen in maart of april en buiten in mei, of zelfs juni of juli, voor een latere bloei.
- Niet wintervast, dus pas uitplanten als de laatste vorst verdwenen is.
- Grotere variëteiten hebben wat ondersteuning nodig. Een enkele steun voor de hoofdstengel is vaak voldoende.
- Regelmatig koppen (het verwijderen van de uitgebloeide bloemen) zorgt ervoor dat je cosmea bloemen blijft produceren tot in het najaar.

'Double Click Cranberries'

Elke bloem is helemaal gevuld met dieprode, opgerolde blaadjes.

H x B 1,1 m x 45 cm

De Bijenstichting zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemenborders. Iedere maand geeft **Jaap Molenaar**, de directeur van het Bijen Educatiecentrum, ons in *Gardeners' World* de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken. www.bijenstichting.nl

Red de bij!

Les van de Bijenstichting

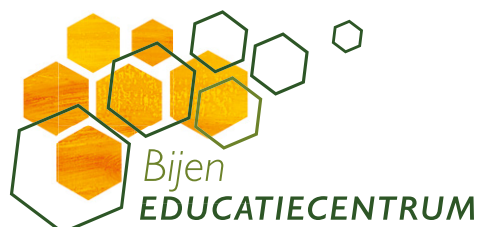
Na een erg nat voorjaar is het eindelijk zo ver. De zon schijnt in volle glorie. De vogels hoor je vrolijk fluiten, het water ritselt door de beken en als je goed luistert hoor je de eerste bijen rondzoemen.

Tijd voor de bijen om op zoek te gaan naar voedsel, maar met het warme weer hebben ze ook behoefte aan water. Niet alleen om hun dorst te lessen, maar ook om hun nest te koelen. Dus wil je de bijen helpen? Open dan je eigen 'bijkroeg' in je tuin. Zorg er wel voor dat je het water aanleent met een beetje azijn. Dan heb je gegarandeerd snel aanspraak!

Bijen en (eetbare)planten

Oost-Indische kers

Dit is een eenjarige plant met zowel kruipende, laagblijvende als klimmende rassen. De Oost-Indische kers is een gemakkelijk te houden plant die via zaden jaren op dezelfde locatie stand kan houden. Zowel de bloemen, de bladeren als de zaden zijn met een licht peperige smaak eetbaar voor mensen. Ook bladluis en de rups van het klein en groot koolwitje weten de Oost-Indische kers hogelijk te waarderen. Handig om te weten is dat slakken er een hekel aan hebben. De kelkbladeren (geel tot rood, en ook in bonte schakeringen) hebben aan de basis openingen waardoor de bijen de bloemen vaak via de onderkant benaderen en verlaten.

Bijenportret

De pluimvoetbij

De pluimvoetbijen komen aan hun grappige naam doordat de vrouwtjes lange haarborstels op hun achterpoten hebben, die eruitzien als lange pluimen. Met deze pluimvoeten kunnen ze makkelijk het zand wegvegen bij de nestingang en ze zijn handig om stuifmeel mee te verzamelen. Het mannetje is vaalbruin van kleur en dus veel minder opvallend. In Europa komen wel 15 soorten pluimvoetbijen voor, voornamelijk rond het Middellandse Zeegebied. In Nederland komt slechts één soort voor en wel op de hogere zandgronden, in Zuid-Limburg en in de kustduinen, en soms ook in de stedelijke omgeving.

De pluimvoetbijen produceren één generatie per jaar. De mannetjes patrouilleren langs nestplekken en allerlei planten op zoek naar vrouwtjes. Ze sporen de vrouwtjes op via geur en via hun ogen, op zoek naar pluimen. Elk vrouwtje paart maar één keer. Na deze paring weert ze de mannetjes af door haar achterpoten omhoog te houden. Vervolgens gaat ze nestelen in de grond, vaak in grote groepen bij elkaar. Dat kan ook in de bestrating, wat zelfs tot verzakking kan leiden.

Per dag zoekt ze voedsel voor één broedcel. Eerst verzamelt ze stuifmeel en op het laatst ook nectar, waarmee ze het stuifmeel tot een pollenbal kneedt. In de ochtend legt ze het voedsel in de broedcel, in de middag legt ze er een ei op en sluit ze de broedcel af. Deze bij is niet kieskeurig maar bezoekt wel vaak planten die behoren tot de familie van de composieten, zoals streepzaad, biggenkruid, cichorei en melkdistel.

Tuintip

Open een bijenkroeg in je tuin

Als het te warm wordt in de bijenkast gaan bijen water halen om dat als 'koelmiddel' te gebruiken. Bovendien zie je dan 'wapperende' bijen bij de ingang. Behalve dat bloemen van sommige waterplanten voedsel voor bijen leveren, is een vijver in een droog gebied ook een belangrijke drinkplaats voor honingbijen. Kijk maar eens goed op een warme dag, dan kun je vele bijen water zien drinken. Een groot broednest heeft namelijk veel water nodig. Het is daarom belangrijk dat er in de directe omgeving water gevonden kan worden. Als dat er niet van nature is, leg dan een steen in een vogelbadje en vul dit met water. Zet het op een zonnige, rustige plek en wacht af.

Bernagie (komkommerkruid)

Komkommerkruid is een gemakkelijk te herkennen ruwharige, eenjarige plant met blauwe bloemen. Als voedsel wordt deze plant vooral in het Middellandse Zeegebied gewaardeerd als onderdeel van salades en andere zomerse gerechten. De plant heeft een komkommerachtige smaak en dankt haar naam hieraan. Behalve de bloemen worden ook de jonge blaadjes als sla of als spinazie gegeten. De bernagie is een zeer aantrekkelijke bijenplant, want hij levert nectar met een zeer hoog suikergehalte.

Bruine sprinkhaan

Chorthippus brunneus

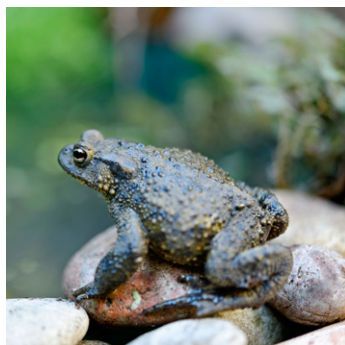
In juli is het heerlijk 's avonds buiten zitten in je tuin. Ga op zachte, droge avonden in een stil hoekje zitten en wacht tot de nachtdieren tot leven komen. Als je een vijver hebt, dan is daar veel te beleven. Zo kun je er egels zien drinken, of dwergvleermuizen die boven het oppervlak hangen op zoek naar insecten. Als je vijver groot genoeg is, heb je kans een watervleermuis te zien die met zijn harige poten insecten van het oppervlak schept. Schijn met een zaklamp in het water en je kunt bootsmannetjes (*Notonectidae*) zien in hun jacht op en amfibieën zoals salamanders.

Dit kun je tegenkomen

Het lijf van de bruine sprinkhaan heeft vlekken en strepen in de kleuren van oranje tot paars. Hij is van juni tot augustus te zien in hoog gras. Mannetjes proberen vrouwtjes te paaien door hun poten langs de vleugelranden te wrijven. Dit wordt ook wel 'stridulatie' genoemd.

Sprinkhanen maken een onvolledige gedaanteverwisseling door, een driedelige cyclus van ei, nimf en volgroeid. Na paring graaft het vrouwtje een ondiep gat en legt hierin ongeveer vijftig eitjes. Hier komen de nimfen uit die vier of vijf keer vervellen tot een gevleugeld, volwassen exemplaar. Het duurt acht weken tot een nimf een geslachtsrijp volwassen dier is, maar weersveranderingen hebben invloed op de levenscyclus. Eitjes die eind zomer zijn gelegd kunnen daardoor pas in de lente erop uitkomen. Zowel volwassenen als nimfen eten gras.

Sprinkhanen en krekels worden wel eens met elkaar verwisseld.

Rustende pad aan de vijverrand.

Krekels hebben echter langere antennes en hun stridulatie bestaat alleen uit het tegen elkaar wrijven van de poten.

Kijk ook uit naar ...

- Vlinders zoals de dagpauwoog, atalanta en kleine vos.
- Jonge kikkers, padden en salamanders die uit de vijver komen. Zorg voor voldoende hoog gras en lage begroeiing voor beschutting.
- Diverse nestelende zwaluwen. Huiszwaluwen nestelen door tot september.

“ Sprinkhanen maken een onvolledige gedaanteverwisseling door, een driedelige cyclus van ei naar nimf en volgroeid. ”

Vers uit de tuin

De zomer is in volle gang in de moestuin. Er valt genoeg te oogsten, zoals spinazie voor een heerlijke hartige taart.

3 om nu te telen

Andijvie 'Pancalieri' Een ietwat bittere cichorei vol vitamine A en K. Heeft gekrulde blaadjes en een geelwit centrum.

Zaaien Direct buiten in bewaterde sleuven van 2 cm diep, 30 cm uit elkaar. Zodra ze groot genoeg zijn uitdunnen met 30 cm tussenruimte. Gebruik jonge blaadjes in salades en volgroeide in roerbakgerechten.

Erwt 'Champion of England'

Erfgoedras met 7-10 erwten per peul. Ideaal in verhoogde bedden en borders.

Zaaien 5 cm uit elkaar en gaten van 15 cm diep. Afdekken en goed begieten. Gebruik na ontkieming steunen van 2 m. Wekelijks bewateren zodra bloemen komen. Oogst na 14-16 weken.

Borage

Fijne partnerplant. Heeft blauwe bloemen die eetbaar zijn en bestuivers aantrekken. Pittige, komkommersmaak. Lekker in salades en drankjes.

Zaaien Direct op 1 cm diepte en 30 cm uit elkaar. Groeit in middelmatige en arme grond. In de volle zon, maar ook in halfschaduw tot de eerste vorst.

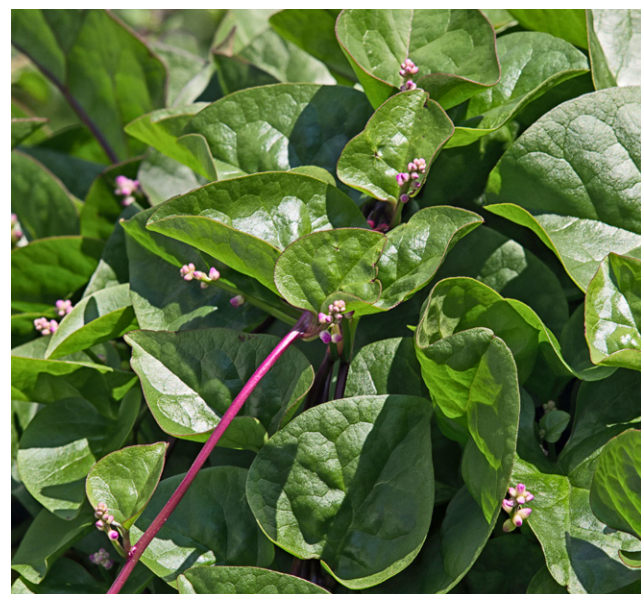
Vroeg in de zomerochtend is het heerlijk toeven in de moestuin. De vogels zingen en de heerlijk zoete geur van lathyrus hangt in de lucht. Alles staat in bloei en biedt een prachtige aanblik, van groenten tot zacht fruit en snijbloemen als korenbloem en zinnia's.

Wat een verschil met eerder dit jaar. Van een leeg stuk grond is het perceel een grote brom van activiteit geworden. Wormen kronkelen door de warme aarde, bijen zoemen rond de bloesem en de zweefvliegen en lieveheersbeestjes doen zich tegoed aan de luizen op tuinbonen en dahlia's.

Het is tijd om de laatste middenvroeg Charlotte-aardappelen en hardneck-knoflook te oogsten. Ook de zomer-aardbeien kunnen worden geplukt, want die barsten van het sap.

Het uienbed verdient wel enige aandacht, want het onkruid groeit bijna net zo snel als de uien. Blijf de zachte, warme grond dus goed wieden. Aubergine-, chili- en paprikaplanten in de kas beginnen steeds meer te bloeien. De vruchten ervan worden ook dikker en dikker. Wat is het (moes)tuinieren toch heerlijk in juli met al die prachtige, bonte oogst!

Malabar-spinazie kweken

Malabar-spinazie (*Basella alba*) is een niet-winterharde vaste klimplant. Zijn dikke, vlezige bladeren zijn een goed alternatief voor spinazie of snijbiet. Koop zaadjes online en zaai van maart tot en met mei. Oogst van juli tot en met september. Het is een tropische plant, dus hij doet 't het beste onder glas of in de kas. Op een warme plek kan hij ook prima in de vollegrond. Oogst jonge blaadjes voor salades en volgroeide om te koken. Elk bladoksel produceert een bloemstengel met paarse bloemen en zwarte zaadjes. Gebruik deze om opnieuw te zaaien. Je kunt ze ook stekken.

Moestuinklusjes

Deze maand staat vooral in het teken van onkruid wieden en koppen. Bloeiende planten geef je om de week vloeibare zeewier en smeerwortelgier. Snoei nieuwe aanwas bij de struiken van zacht fruit terug tot vijf blaadjes zodat het bladerdak goed open blijft. Aard de aardappelen van de hoofdteelt aan om onkruid weg te houden en aardappelen te bedekken. De composthoop wordt steeds groter, dus voeg stro en karton toe voor de beste groen-bruinverhouding. Maar bovenal: geniet van al het moois in de moestuin.

Spinazietaart met pecannoten en oude kaas

Bereidingstijd: ca. 30 min.

Ingrediënten voor 4 personen

6-8 plakjes bladerdeeg
100 g + 1 el paneermeel
500 g spinazie
2 eieren
2 tl kerrie
zout en peper
150 g pecannoten
150 g oude kaas
bakpapier
keukenmachine

1 Verwarm de oven voor (elektrisch: 225°C / hetelucht: 200°C / gas: stand 4). Leg de plakjes bladerdeeg elkaar overlappend in een rechthoek op een met bakpapier beklede bakplaat en laat ze ontdooien. Druk de randen op elkaar. Bestrooi met 1 el paneermeel.

2 Was de spinazie en laat hem zeer goed uitlekken. Hak de spinazie fijn in een keukenmachine en meng er de eieren, de kerrie en 100 g paneermeel doorheen. Breng op smaak met zout en peper. Verdeel het spinaziemengsel over het bladerdeeg en houd daarbij een rand van ca. 2 cm vrij.

3 Hak de pecannoten grof. Rasp de oude kaas. Strooi de pecannoten en de kaas over het spinaziemengsel en bak de taart ca. 20 minuten in de oven.

Per portie: ca. 860 kcal

28 g eiwit | 58 g vet | 53 g koolhydraten

FOTO'S: STEPHAN VAN RAAY, REKHA MISTRY

De oogst van juli
zorgt voor een
goed gevulde
mand.

Nu oogsten

Pluk lathyrusbloemen om in huis neer te zetten of om weg te geven. De eerste koolrabi is klaar, jong en mals, net als rode biet, komkommer, sla en radijs. De eerste padrónpepers, sperziebonen en tuinbonen smaken heerlijk in Indiase currygerechten. Gebruik de mannelijke bloemen van pompoenen en courgettes voor tempura's of in een omelet. Peulen, aardbeien en frambozen kunnen ook worden geplukt.

VOLGENDE MAAND Oogsten we dé smaak van de zomer: tomaten!

Gardeners' Worldmagazine

Nog meer tuintips?

Op onze website vind je nóg meer Gardeners' World.
Dagelijks lees je hier nieuwe tips, actuele klusjes, details over onze
favoriete planten en nog veel meer. Neem snel een kijkje op:

www.gardenersworldmagazine.nl

Wil je onze tips elke vrijdag in je mailbox ontvangen?
Kijk op: gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinoogst, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

In deze rubriek

- 28** Monty over de voordelen van een vijver
- 33** Maak een eenvoudig terras
- 36** 18 leuke tuinprojecten voor het hele gezin
- 42** Haal de natuur in je tuin
- 48** Bestrijd plagen op natuurlijke wijze
- 52** Cocktails uit eigen tuin
- 58** Vraag & antwoord

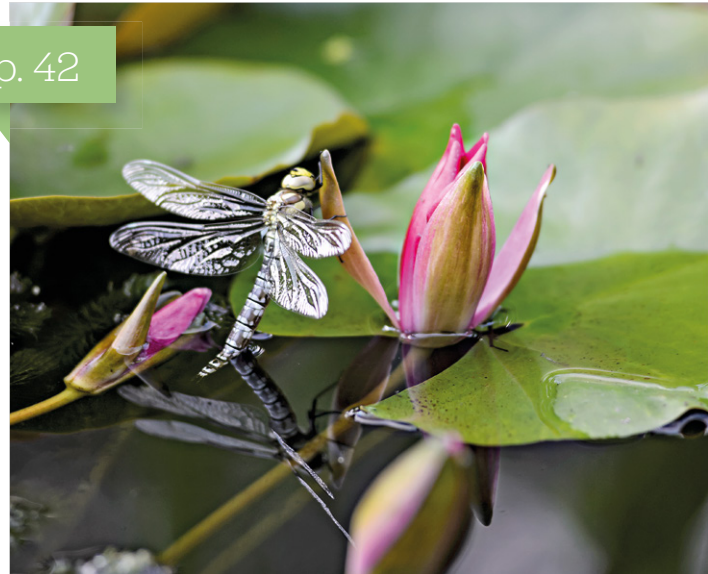
p. 33

p. 36

p. 42

p. 52

Met de stroom mee

Jarenlang was het enige 'waterelement' op Longmeadow de jaarlijkse overstroming van een beekje in de buurt. Maar nu zijn er vijvers en poelen en die brengen, zoals Monty laat zien, onverwachte voordelen met zich mee.

“Het verbazingwekkende van een tuinvijver is hoe snel dieren zich er vestigen.”

Monty haalt regelmatig algen weg – hij laat ze een dag langs de kant liggen zodat diertjes terug kunnen naar de vijver.

FOTO: JASON INGRAM

Tot een jaar of tien geleden heb ik mij verzet tegen water in deze tuin. Ik kan het me nu niet meer voorstellen, maar destijds vond ik dat daar goede redenen voor waren. De eerste was dat we, toen we hier kwamen, kleine kinderen hadden. Het tweejarige dochtertje van vrienden van mijn ouders was in hun kleine tuinvijver verdronken, dus vanaf jonge leeftijd was het er bij mij ingehamerd dat peuters en vijvers niet samen gingen. Het huis waar we eerder woonden, had een prachtige grote vijver, maar een van de eerste dingen die ik deed, was er een hek omheen zetten. Geen vijver, besloot ik, tot de jongste zonder hulp kan zwemmen.

De tijd verstreek, de tuin werd volwassen, de jongste leerde zwemmen als een vis, maar water had nog steeds geen plek in de tuin. Zo'n vijfhonderd meter van het tuinhek stroomde echter een beekje dat uitmondde in een rivier, op vijftig meter van onze erfgrans. Minstens tweemaal per jaar, soms weken achter elkaar, traden ze buiten hun oevers door het water dat uit de Welshe heuvels omlaag stroomde. Daardoor ontstond een meer van tachtig hectare aan de rand van – en deels in – onze tuin. Over een waterelement gesproken! De kinderen zwommen in de rivier en dat we op een natte plaats met veel water woonden, was voor ons genoeg om te voldoen aan al onze waterbehoeften.

Maar dat hadden we mis. Toen in oktober 2011 de eerste serie van *Gardeners' World* die in deze tuin werd opgenomen, afliep, zei de producent dat het goed zou zijn als ik een vijver in de tuin had. "Wacht maar, er komt er vanzelf eentje", zei ik. De Damp Garden heette immers zo omdat hij vaak onder water

liep. Maar ik werd overgehaald om daar in de winter van 2012 een vijver aan te leggen. Joe Swift kwam in maart helpen bij het bekleden en eind april zag de vijver eruit alsof hij er altijd geweest was, met hosta's, ligularia's, schout-bij-nacht, struisvarens en sleutelbloemen die al in de Damp Garden groeiden en rond de oevers waren geplaatst.

Van meet af aan wilde ik dat het een natuurlijke vijver zou zijn die aantrekkelijk was voor wildleven en niet een formele plas water met een paar uitgekiende planten. Het is een met stenen omzoomde cirkel. De randen variëren in diepte, zodat uiteenlopende oeverplanten er gedijen. En in het midden is de vijver meer dan een meter diep om grote waterlelies de ruimte te geven.

Wemelend van wildleven

Ik heb er geen vissen in gedaan, omdat ik wist dat de plaatselijke reigerstand die zou opeten en omdat vissen niet goed samengaan met een hele reeks waterplanten. Maar kikkers, watersalamanders, waterkevers en andere waterinsecten waren er al snel thuis. Het verbazingwekkende van een tuinvijver, hoe groot of klein ook, is hoe snel de diversiteit aan dieren toeneemt. En ook de vogels en vleermuizen profiteren, want vijvers trekken voor hen veel insectenhapjes aan.

Ik heb er een pijp in gelegd die aansluit op de regenton naast de schuur, waarin al het regenwater uit de dakgoten aan die kant van het huis wordt opgevangen. Als de regenton vol is, stroomt het overtollige water naar de vijver, die zo wordt aangevuld met vers water.

Iets wat ik totaal niet op waarde had geschat, was wat water met het licht doet.

Door de dag heen reflecteert het water het licht steeds anders. Het weerspiegelt het licht in de bomen rond de vijver – drie kweeperen, een *Prunus* 'Tai-haku' en een *Viburnum plicatum* 'Mariesii' – en vormt een stralende lijn van licht op zijn oppervlak als de ondergaande zon precies door een gat in de haag van de Long Walk valt.

Hoewel de vijver zo aantrekkelijk mogelijk moest zijn voor het wildleven, was – en is – het natuurlijk ook belangrijk dat hij zo mooi mogelijk zou zijn. Het wildleven is meer geïnteresseerd in beschutting dan in kleur of textuur. Het maakt niet uit wat die beschutting is en brandnetels zijn net zo nuttig als een dichte massa kalmoes of irissen. Voor het wildleven is elk soort beschutting in en om het water goed, evenals rustplaatsen en een open route van en naar het water.

Dus toen een andere producent zo'n vijf jaar geleden voorstelde een tuin voor het wildleven te maken die zowel mooi als natuurvriendelijk was, heb ik een tweede, kleinere vijver aangelegd. Ik gaf de vijver een ondiep steenstrandje, zodat kleine zoogdieren veilig het water in- en uit konden lopen, liet een boomstam op het water drijven – ideaal voor kevers, maar ook voor vogels en kikkers om op te zonnen – en plantte oeverplanten in ondiepe richels langs de rand.

De oeverplanten zijn onder andere zwanenbloem (*Butomus umbellatus*), grote waterweegbree (*Alisma plantago-aquatica*), pijlkruid (*Sagittaria sagittifolia*), zebrabies (*Scirpus zebrinus*), plus Japanse iris (*Iris ensata*) en onze inheemse gele lis (*Iris pseudacorus*). Allemaal wortelen ze van nature in natte modder die vaak bedekt wordt door

De grote vijver in de Damp Garden is omzoomd met varens en hosta's, waar dankzij de vele kikkers geen slak bij in de buurt komt.

“Voor het wildleven is elk soort beschutting in en om het water goed.”

Het wiegend vedergras (*Stipa tenuissima*) is als een echo van de kalme rimpelingen van de bubbelfontein.

De nieuwe vijver in de Wildlife Garden is kleiner dan de noordvijver, maar de bewoners vinden er beschutting en kunnen makkelijk bij het water.

Ondanks het bescheiden budget zorgt de fontein voor elegante eenvoud in het hart van de Paradise Garden.

Een stukje paradijs

Het waterelement in het midden van de *Paradise Garden* ziet er gelikt uit, maar is in feite bij elkaar geflanst. Gelukkig kon ik voor advies terecht bij Mark Gregory – hij heeft meer dan negentig tuinen voor de Chelsea Flower Show gemaakt, allemaal met water, en er talloze gouden medailles mee gewonnen.

Het waterbekken is een metalen vuurschaal. Onderin is een gat geboord, waarin een koperen pijp steekt die is verbonden met een stuk tuinslang met een pompje. Het water komt uit een kraan via een ondergrondse buis en de waterstroom wordt geregeld door een eenvoudige vlotterkraan.

Dit alles zit verborgen in een betonnen tank van ca. 1 m³. Ik groef een gat, bekleedde het met het dikste butylrubber dat ik kon vinden en bedekte dat met een

zachte bescherm laag zodat het niet lek geprikt zou worden. We legden een 10 cm diepe laag beton op de bodem en bouwden daar de muren op. Het geheel is in feite ingepakt in butylrubber, dus als het beton lekt, loopt het water nog steeds niet weg.

Op de tank ligt een metalen raster waarop de schaal staat. De natuurstenen tegels langs de rand hebben voldoende tussenruimte om het water terug te laten lopen in de tank. Van daaruit wordt het weer naar de fontein gepompt. Elk half jaar halen we de fontein uit elkaar, controleren hem op smurrie en maken we hem schoon. Ik zet hem alleen uit bij heel nat weer, omdat de tank zich vult met regenwater.

Marks belangrijkste advies was alles zo simpel en low-tech mogelijk te houden – dan kun je de onvermijdelijke problemen zelf oplossen.

Monty moest diep graven om het waterreservoir voor de bubbelfontein te installeren.

water. Maar minstens zo belangrijk is dat ik in de tussenliggende jaren geen van deze planten heb uitgedund of weggehaald. Ik liet ze hun gang gaan, elkaar verdringen en de vijver overnemen. Het water was er nog, maar de beschutting overheerste.

Dat had duidelijk een heilzaam effect en met name kikkers waren er blij mee. Maar vorig jaar besloot ik de vijver te verplaatsen. Ik bracht bijna al het water over naar onze grotere vijver, gaf alle zichtbare levensvormen voorzichtig een nieuw thuis, en gaf de kleine vijver een grotere, meer centrale plaats. Dat bleek een gouden greep. De vijver is nog even aantrekkelijk voor het wildleven, maar ziet er veel beter uit en is nu een plek waar we graag zitten in de avondzon.

Simpelweg volmaakt

Ik heb watergeulen altijd prachtig gevonden – die lange, smalle, door natuur- of baksteen omrande kanalen waarvan zulke sublieme voorbeelden te vinden zijn in het 18e-eeuwse Rousham, het 20e-eeuwse Hestercombe en vele andere tuinen vanaf de Renaissance. Ik overwoog serieus om dwars door het cricketveld een watergeul te maken, maar aarzelde omdat de aanleg een moeilijk en duur karwei is. Na mijn tv-serie *Paradise Gardens* besloot ik echter een 'paradijstuin' met een centrale watergeul te maken, omdat dat in de islamitische wereld een belangrijk element is. Maar daar hadden we het budget niet voor – het aanleggen van de Paradise Garden kostte ongeveer net zoveel als de lunchvergoeding voor een Chelsea-showtuin – en in plaats daarvan hebben we nu een heel simpele, borrelende fontein. Ik vind hem geweldig – zijn licht hypnotiserende uiterlijk en geluid maakte de Paradise Garden meteen tot een kalme, rustgevende plek.

Vergeleken bij de twee vijvers doet deze simpele, borrelende en overstromende schaal weinig voor het wildleven – hoewel Nellie er altijd uit drinkt en de vogels erin badderen – maar ze verkwikt de ziel van deze tuinier. Water verrijkt een tuin altijd, voor jou en al het leven waarmee je hem deelt. Het hoeft niet groot of ambitieus te zijn – alleen maar nat.

Zelfs een kleine vijver trekt diverse dieren aan, zoals kikkers, vogels en vleermuizen.

De eerste vijver van Longmeadow is uitgegraven in de winter van 2012 en heeft richels van verschillende diepte voor oeverplanten met verschillende wensen.

Monty's vijvertips

- Markeer de omtrek van de vijver met touw en stokken, of een tuinslang. Maak ruimte voor oeverplanten door ondiepe richels langs de rand te maken – minstens 45 cm breed en zo vlak mogelijk. Waterplanten zoals lelies hebben dieper water nodig, dus zorg ook voor een deel dat minstens 90 cm diep is. Zelfs een klein gat graven betekent al kruiwagens vol grond. Bedenk dus vooraf wat je ermee wilt doen en gebruik het bij voorkeur ergens anders in de tuin.

- Controleer of alle randen even hoog zijn. Gebruik een waterpas en meet precies, want water maakt onnauwkeurigheden meteen zichtbaar. Als het een hellend stuk grond is, zul je één kant hoger moeten maken. Vermijd steile hellingen naar of van de rand van de vijver.

- Verwijder stenen of wortels als je tevreden bent over de vorm en grootte, druk de grond aan en maak hem egaal. Als je een voorgevormde vijverbak gebruikt, leg je die in het gat en vul je langs de randen op met aarde.

Als je flexibele vijverfolie gebruikt, bedek je eerst het grondoppervlak met zand, ondertapijt of een onderlaag van geotextiel. Het doel is voor beide hetzelfde: zorgen dat de bekleding niet kapot geprikt wordt.

- Bereken hoeveel folie je nodig hebt door de langste afstanden over de lengte en de breedte van de vijver te nemen en dan aan beide afmetingen driemaal de maximumdiepte toe te voegen. Voor een vijver die op zijn breedste punten 300 x 180 cm meet en 90 cm op zijn diepste punt is minstens 6 x 5 meter folie nodig. Bij webwinkels vind je vaak rekenhulp. Investeer in dikke butylrubberen folie. Die is duur, maar rekt mee en is sterk en gaat dus lang mee. Goedkope bekleding vervangen is duur en een hoop gedoe.

- Leg de folie open en laat hem een uur in de zon liggen. Daardoor wordt hij zachter en makkelijker te leggen. Strek hem voorzichtig over de vijver, laat het rubber zich naar alle contouren vormen en voorkom plooien.

Begin pas met vullen als je er zeker van bent dat er zo weinig mogelijk kreukels zijn. Zet overtollige folie langs de randen vast met (bak)stenen.

- Vul met water, idealiter regenwater, en trek eventuele plooien glad. Het water zal de folie uitrekken zodat die goed aansluit.

- Knip de folie bij en laat rondom minstens 60 cm uitsteken. Verberg de overhangende folie dan onder stenen, aarde en planten om de vijver een natuurlijk uiterlijk te geven.

Bereid je voor op een nat pak als je een nieuwe vijver maakt!

FOTO'S: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

VOLGENDE MAAND Monty legt uit wat elke beginnende tuinier moet weten.

Een zitje moet een uitnodigende plek zijn waar je na gedane arbeid kunt ontspannen en genieten.

“Een terras van bakstenen aanleggen is niet moeilijk en het geeft enorm veel voldoening.”

PHOTO: SARAH CUTLER

Lekker zitten

Een simpel project aanpakken, zoals het aanleggen van een terras, geeft voldoening en bespaart geld – Adams eenvoudige stappen helpen je op weg.

Sinds we een nieuwe tuin hebben, heb ik uitgezocht wat mooie plekjes zijn om gewoon even te genieten. Ik noem dat pauzeplaatsen en meestal zijn het zitplekjes. Ze moeten er goed uitzien, maar je ook iets laten voelen. Ik maak, als het even kan, zitjes tussen de beplanting: zodra je gaat zitten en je blik laat dwalen, geniet je op een heel andere manier van je planten.

Allereerst moet je uitzoeken welke plaatsen je aantrekken. Ik heb een prachtig stukje in de avondzon, een speciale plek om even te zitten met een kop thee of iets sterkers. Daarna komt het aanleggen. Vaak vinden we dat spannend en denken we dat we het niet kunnen, maar met wat aanwijzingen is het niet moeilijk je eigen terras aan te leggen – en de voldoening die het geeft als je daar dan met je drankje zit, is onbeschrijflijk.

De meeste van dit soort klussen zijn niet zo ingewikkeld. Het belangrijkste is dat je het juiste gereedschap hebt en heel precies meet voordat je aan de slag gaat. Haast je vooral niet – breek het project op in kleine stukken en neem de tijd. Je zult merken dat het dankbaar werk is en doordat je het zelf doet, bespaar je ook nog eens geld! Het is de moeite van het proberen waard, ook als je onervaren bent.

Een van de simpelste projecten om mee te beginnen, is het aanleggen van een terras van bakstenen. Dit geeft je inzicht in hoe je de plaats voorbereidt door een goede basis te leggen, en omdat bakstenen relatief klein en licht zijn, is het werk niet heel zwaar.

Dit heb je nodig

Materialen

- ☐ Korrelmix – bereken aan de hand van de breedte x lengte x diepte van het stuk grond hoeveel je nodig hebt. De diepte moet ca. 100 mm zijn
- ☐ Scherp zand – gebruik dezelfde afmetingen als hierboven, maar reken 50 mm voor de diepte
- ☐ Cement
- ☐ Bakstenen
- ☐ Ovengedroogd zand

Gereedschap

☐ Meetlint	☐ Lange houten plank
☐ Luchtbelwaterpas	☐ Handzaag
☐ Touw en pinnen	☐ Metalen duimstok en scherp gereedschap
☐ Piketpaaltjes	☐ Steensnijder (te huur) of een steenbeitel
☐ Winkelhaak	☐ Hardboard plaat
☐ Rubberen hamer	☐ Zachte bezem
☐ Moker	☐ Trilplaat of handstamper
☐ Schep	☐ Handschoenen en veiligheidsbril
☐ Schop	
☐ Staalborstel	
☐ Metseltroffel	
☐ Punttroffel	

Zo leg je een terras van bakstenen aan

1 Maak het gebied waar je terras moet komen leeg. Meet en markeer dan de omtrek van het terras met behulp van touwen, pinnen, moker en meetlint. Controleer met een winkelhaak of de hoeken recht zijn. Meet alles nog een keer.

2 Graaf 150-200 mm diep, zodat er ruimte is voor de fundering en de bakstenen. Huur voor een groot oppervlak een minigraafmachine. Druk de grond stevig aan – een terras heeft een solide ondergrond nodig.

3 Markeer de niveaus. Zet het eerste piketpaaltje in één hoek ter hoogte van wat het uiteindelijke oppervlak moet worden. Zet het tweede paaltje in een andere hoek en controleer met een luchtbelwaterpas of de paaltjes waterpas staan. Herhaal dit over de hele omtrek. Gebruik veel piketpaaltjes: dit is handig voor als je straks begint met de aanleg.

4 Breng een laag van 100 mm korrelmix aan over de hele ondergrond – geef de hoogte met een pen aan op je piketpalen. Druk de korrelmix aan met een handstamper of trilplaat, zodat het oppervlak stevig en egaal is. Werk om de paaltjes heen. Vul ingezakte stukken op met meer korrelmix en druk weer aan.

5 Breng voor de hoekstenen een natte specielaag aan van zand en cement in een verhouding van 6:1. Pas de diepte van de specie aan zodat de stenen op gelijke hoogte liggen met je touw en paaltjes.

6 Maak als je de bakstenen legt een rand van specie langs de buitenkant om de stenen op hun plaats te houden. Laat de rand een paar dagen ausharden.

7 Breng een laag van 40-50 mm scherp zand aan bovenop de laag korrelmix.

8 Maak, voordat je de middelste bakstenen legt, een houten plank om het zand te egaliseren. Zaag de plank zo af dat hij iets breder is dan het middenstuk. Markeer aan beide uiteinden van de plank een L-vorm en zaag die uit (zie rechtsonder). Het stuk dat je uitsnijdt moet 8-10 mm minder diep zijn dan je bakstenen.

9 Doe steeds een klein stukje tegelijk en gebruik de plank om het zand te egaliseren. Duw niet meer op het stuk als je het eenmaal geëgaliseerd hebt. Controleer of er geen kuilen zijn.

10 Vul het middenstuk. Sommige bakstenen zul je moeten bijsnijden. Markeer een lijn op de baksteen en snij met een steenzaag of -beitel. Draag hiervoor de juiste bescherming. Blijf egaliseren en kleine stukken leggen tot het middenstuk bedekt is. Controleer of de bakstenen waterpas en 8-10 mm van de rand liggen.

11 Pak op een droge dag een zak ovengedroogd zand en maak onderin een gaatje. Strooi de inhoud over het terras en vul de ruimte tussen de stenen. Veeg het zand met een bezem op zijn plek. Het zand zal inklinken, dus misschien moet je het later nog aanvullen.

12 Leg een hardboard plaat op het terras en druk alles aan met een trilplaat. De middelste bakstenen moeten iets boven het niveau van de rand liggen.

13 Veeg overtollig zand weg, zet je meubels neer, ga lekker zitten en geniet van een drankje.

Tips

■ Zoek eerst uit welk gereedschap en welke materialen je nodig hebt. Veel van het gereedschap kun je ook gebruiken voor andere klussen, of misschien kun je iets lenen of huren.

■ Om te berekenen hoeveel bakstenen je nodig hebt, is wat wiskunde nodig! Je moet de omvang meten van het terras dat je aanlegt en vervolgens de maten nemen van de bakstenen die je gebruikt. Rond het aantal bakstenen naar boven af voor het geval er iets misgaat. Als je twijfelt, kun je ook een online rekenhulp gebruiken.

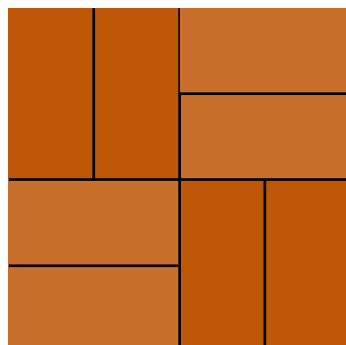
■ Vraag je plaatselijke bouwmarkt of tuincentrum om hulp bij het berekenen. En op veel websites voor sierbestrating kun je legpatronen vinden (zie de voorbeelden beneden).

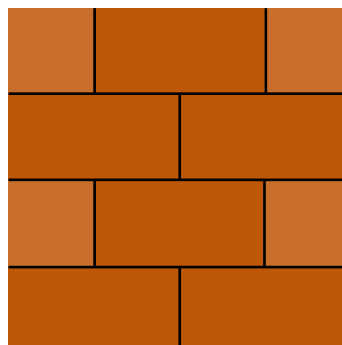
Met een speciale houten plank egaliseer je de zandlaag.

Kies je patroon

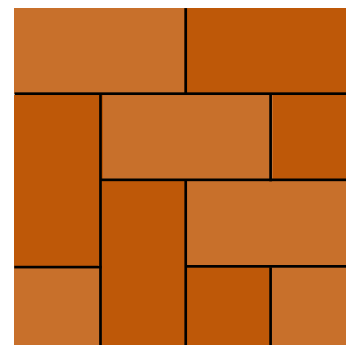
Er bestaan diverse legpatronen, of verbanden – het ene vraagt wat meer handigheid dan het andere.

Blokverband is populair en relatief makkelijk te leggen.

Halfsteensverband is ook rechttoe rechtaan.

Visgraatverband is lastig maar wel heel mooi.

De middelste bakstenen moeten iets hoger liggen dan de rand.

18 leuke TUINPROJECTEN voor kinderen

Maak van 2021 de beste zomer in de tuin voor je gezin met onze toffe projecten om samen te leren en lekkers te kweken.

Er valt een wereld aan avonturen te ontdekken in je achtertuin – goed voor heel wat uren (leer)plezier. Maar na de maandenlange lockdowns raken je ideeën om je gezin thuis bezig te houden misschien wel uitgeput.

Gelukkig hebben wij achttien projecten die de fantasie van tuiniertjes in de dop stimuleren en zelfs de allergrootste 'schermplakkers' naar buiten zullen lokken – van hutten en spelletjes tot ideeën voor het kweken van groente en zelfs projecten voor als het regent.

Veel van deze tuinprojecten zijn leuk voor het hele gezin: ze geven iedereen een fantastische kans samen iets te kweken en te leren. Andere projecten zullen juist kinderen aanspreken die graag in hun eentje hun tanden in iets zetten. Ongeacht hun leeftijd of vaardigheden zullen je kinderen gegarandeerd iets nieuws leren – en ondertussen natuurlijk megaveel plezier hebben.

Maak een hindernisbaan

Je tuin is de ideale plaats om een uitdagende hindernisbaan te maken die zorgt voor urenlang speelplezier. Al dat rennen is ook goed voor de ontwikkeling van hun coördinatievermogen en hun conditie.

Je kunt heel wat variaties proberen, maar hier zijn alvast een paar leuke ideeën: leg speelgoedbeesten verspreid over het gazon en laat peuters en kleuters er zo hard ze kunnen naartoe rennen en het geluid van het dier maken. Of markeer met afplaktape verschillende stations waar opdrachten moeten worden gedaan, zoals drie keer springen of een bloembak begieten met water.

Wie wat bewaart, die heeft wat

De tuin is een prima plek om iets te leren over het milieu en om recycling in praktijk te brengen. Zaai eens zaden in lege wc-rollen of plant kruiden of sla in conservenblikjes. Of maak een eenvoudig irrigatiesysteem door gaatjes in de zijkant en bodem van een plastic fles te maken. Begraaf de fles naast een dorstige plant en vul hem met water uit de regenton.

Bomen herkennen

Help je kinderen om boomdetectives te worden! Het enige wat ze nodig hebben, is een notitieblok en een camera. Een boom herken je het makkelijkst aan zijn bladeren – kijk naar de vorm, omvang, kleur, randen en textuur. Moedig je kinderen aan te schetsen, aantekeningen te maken en foto's te nemen. Op diverse websites kun je bomen opzoeken, zoals op bomen-determineren.com of bomenbieb.nl.

Kweken en rekenen

Combineer rekenen en kweken door snelkiemend radijszaad te gebruiken. Zaai verschillende aantallen zaden in potten of aparte plekjes in de tuin. Doe bijvoorbeeld in 1 potje 1 zaadje, in 1 potje 5 zaden en in het derde potje 10 zaden. Laat kinderen bijhouden hoe de planten zich ontwikkelen. Weeg de radijsen als je ze oogst en leg uit dat hoe dicht of dun je zaait van invloed is op de grootte van de plant.

Maak een regenmeter

De beste manier om over het weer te leren, is het zelf te observeren en ervaren. Met dit simpele project kunnen kinderen vrij nauwkeurig dagelijks de lokale neerslag meten. Moedig ze aan de hoeveelheid elke dag te meten.

Je hebt nodig:

- Plastic fles
- Plasticine
- Schaar
- Liniaal en pen

Stap 1 Snij de bovenkant van een doorzichtige fles af. Maak met behulp van een liniaal een schaalverdeling. Begin met markeren vanaf 5 cm boven de bodem.

Stap 2 Vul de onderkant met kleurige plasticine zodat de fles niet omvalt. Steek de bovenkant van de fles (zonder dop) in de regenmeter, als een fuik.

Stap 3 Markeer afstanden in centimeters met behulp van een liniaal. Vul de fles tot de 0. Zo ijk je je regenmeter. Zet de regenmeter op een platte ondergrond op een open plek om regen op te vangen. Leeg de meter na elke dagelijkse meting.

Wild spotten

Niet alle kinderen vinden tuinieren leuk, maar de meesten vinden het geweldig om in de tuin of het park op zoek te gaan naar beestjes.

Voer de vogels

Hoewel vogels er in de winter meer van zullen profiteren, zullen ze de energieboost van deze simpele voederbol zeker op prijs stellen.

Je hebt nodig:

- Dennenappels
- Touw
- Gladde pindakaas
- Niervet
- Zaad voor wilde vogels

Stap 1 Bind het touw stevig om de dennenappel. Meng de pindakaas, het vet en het vogelzaad in een kom tot een dik, plakkerig mengsel. Rol een dennenappel door de kom en druk de plakkerige mix goed in alle gaatjes van de dennenappel.

Wie is wie?

Help kinderen tuinvogels te leren kennen met de gids van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl/in-mijn-tuin/tuinvogels-herkennen) of download vogelkleurplaten van www.leukvoorkids.nl/kleurplaten/vogels/. Om vogels te leren herkennen hebben ze alleen een verrekijker nodig.

Stap 2 Hang de bollen aan een voedertafel of boomtak waar je de vogels goed kunt zien.

Ga op insectenjacht

Kriebelbeestjes ontdekken in de tuin is een feest voor kinderen. Organiseer een insectenjacht en kijk hoeveel ze er herkennen. Meer dan een notitieblok en een vergrootglas hebben ze niet nodig. Er zijn allerlei websites waar je insecten kunt opzoeken, zoals gardensafari.nl, soortenbank.nl of dierenzoeker.nl.

Slijmerige sluipers, kriebelbeestjes of tuindiertjes met een heleboel pootjes zijn eindeloos boeiend.

Maak een handig vogelbad

Geef je gevederde vrienden snel en makkelijk een bad voor een verfrissende wasbeurt. Kinderen vinden het heerlijk om vies te worden, dus laat ze hun hand- of voetafdruk in het cement zetten. Dolle pret gegarandeerd! Zo wordt het badje ook een origineel kunstwerk, dat versierd en verfraaid kan worden. En het laat kleine natuurvorsers ontdekken welke soorten hun tuin bezoeken en waarom water niet alleen om te drinken is!

1

2

Stap 1 Vet de schaal in met olie, meng het cement en vul de schaal. Laat staan tot het hard begint te worden en duw dan één hand in het cement.

Stap 2 Was het cement van de handen. Duw eventuele versieringen er snel in. Laat drogen en verwijder dan de schotel.

Stap 3 Zet het vogelbad in de schaduw bij bomen, waarin de vogels kunnen opdrogen of vluchten. Vul het badje met water.

Je hebt nodig:

- ☐ Snel drogend hobbycement
- ☐ Water
- ☐ Een schaal van aluminiumfolie of gerecycled plastic of iets dergelijks
- ☐ Zonnebloemolie om de schaal in te vetten
- ☐ Versiersels, indien gewenst
- ☐ Een kom met warm zeepsop om handen in te wassen

Druilerige dagen

Ook als je vanwege slecht weer binnen zit, zijn er genoeg groene manieren om kinderen bezig te houden.

Beplant een eierdop

Kweek een minimoos- of bloementuin in eierdoppen. Tik de bovenkant van het ei, laat het leeglopen en doe wat potgrond in de eierdop. Laat kinderen elk 'potje' vullen met miniplanten, zoals vetplantjes, of met zaad, zoals rucola. Zet de doppen in hun eierdoos op een vensterbank en kijk hoe ze groeien!

Ga op een virtuele tuinsafari

Als je niet zelf tuinen kunt bezoeken, neem je de kids toch mee op een virtuele rondleiding? Er zijn talloze prachtige tuinen die je online kunt verkennen – probeer bijvoorbeeld deze Britse tuinen eens: ngs.org.uk/virtual-garden-visits of neem een kijkje in Naturalis: natuurwijzer.naturalis.nl/themas/plantenwereld.

Verzorg je eigen babyplantjes!

Veel vetplanten produceren babyplantjes rond de voet van oudere exemplaren. Snij deze babyplantjes, als ze wortels hebben, voorzichtig los van de moederplant en zet ze in kleine potjes met potgrond en wat steentjes. Geef water en begiet daarna alleen als de potgrond droog aanvoelt. Al gauw zul je een hele familie van babyplantjes hebben.

Kweken & eten

Iets eetbaars kweken – van simpele kiemgroente tot een eigen moestuintje – is een van de beste manieren om kinderen te interesseren in tuinieren en voedsel.

Maak een kruidenpot

Maak van sap- en melkpakken hippe plantenpotjes. Ideaal voor op de vensterbank in de keuken. Vul ze met kruiden zoals oregano en basilicum voor in de zelfgemaakte pasta.

Je hebt nodig:

- Leeg sap- of melkpak
- Schaar.
- Potgrond of aarde
- Kruidenplanten in pot
- Water

Stap 1 Snij een grote rechthoek uit de zijkant van het pak (kleinere kinderen hebben hierbij misschien hulp nodig).

Stap 2 Vul voor de helft met potgrond. Neem een of twee kruiden uit hun pot en plant ze in het pak.

Stap 3 vul gaten op met potgrond en druk voorzichtig aan zodat er geen 'luchtbellen' achterblijven. Geef een beetje water (niet te veel, want het pak heeft geen drainagegaten). Zet op een vensterbank en knip takjes af wanneer je ze nodig hebt.

Kweek snelgroeïende kiemen

Thuis kiemgroenten kweken voor in salades of roerbakshotels is simpel en voor kinderen is het leuk ze in slechts een paar dagen te zien groeien. Maak bijvoorbeeld zelf taugé door een paar lepels gedroogde mungbonen

af te spoelen. Doe ze in een schone pot en bedek met een paar centimeter water. Sluit de opening af met een schoon doekje of gaasje en een elastiek.

Laat de bonen twaalf uur weken. Spoel ze

daarna een paar keer per dag af, zodat ze vochtig blijven maar niet in het water blijven staan. Keer de pot om of zet hem schuin neer zodat het water eruit loopt. Binnen de kortste keren heb je heerlijke taugé!

Groene vingertjes

Deze ideeën bieden uren plezier voor kinderen die het heerlijk vinden lekker met hun handen in de aarde te wroeten – en het hele gezin geniet mee.

Beplant een regenlaars

Van regenlaarzen kun je geniale, eigenzinnige plantenbakken maken voor in de tuin, op het balkon of bij de deur. Ze zien er grappig uit en je kunt er mooie bloemen en zelfs voedsel in kweken. Hoe je dat doet? Heel eenvoudig ...

Je hebt nodig:

- ☐ Oude regenlaarzen
- ☐ Potgrond
- ☐ Planten

Stap 2

Nu is het tijd om je laarzen te vullen. Doe onderin wat stenen, zodat de laarzen niet omvallen. Vul op met potgrond tot 6 cm onder de bovenrand.

Stap 1 Was de buitenkant van je regenlaarzen met warm zeepsop. Vraag dan aan een volwassene om in de zool van elke laars vier gaten te boren.

Stap 3 Doe er dan een of twee van je favoriete planten in, doe er nog wat potgrond bij om gaten op te vullen, druk aan, geef water en zet je laarzen in de zon!

Maak een chocopot

Alle kinderen zijn dol op chocola, dus ze vinden het vast heel leuk om planten met een chocoladethema te kweken. Kies er een paar uit onze lijst en plant ze in een grote pot met potgrond.

Chocoladeplanten:

- ☐ Chocladecosmea (*Cosmos atrosanguineus*)
- ☐ Choclademunt (*Mentha 'Chocolate'*)
- ☐ Heuchera 'Chocolate Ruffles'
- ☐ Eupatorium rugosum 'Chocolate'
- ☐ Choclademargriet (*Berlandiera lyrata*)

Bouw een wigwam van pronkbonen

Een eetbare hut is zo gemaakt – steek lange bamboestokken in een cirkel in de grond en bind ze bovenaan bij elkaar zodat je een wigwam krijgt. Daarna kunnen kinderen onderaan elke stok pronkbonen planten. De planten groeien snel, waardoor een geweldige speelhut ontstaat. Om van de heerlijke bonen nog maar te zwijgen!

Pizzapret

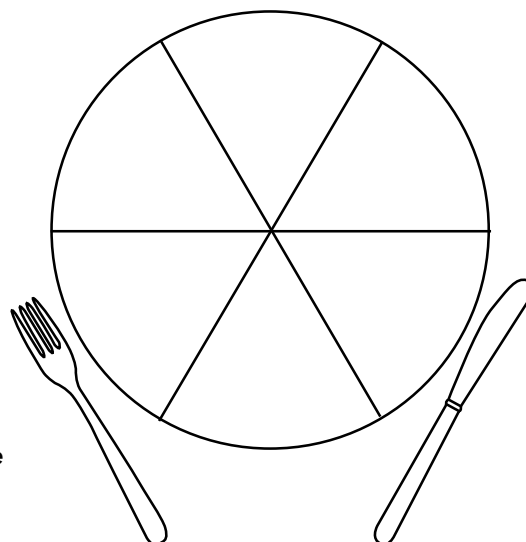
Kinderen zijn dol op pizza! Dus betrek ze bij tuinieren door ze verse, lekkere garnering voor hun eigen pizza te laten kweken. Tomaten, courgettes, oregano – je kunt het allemaal in potten kweken. Of maak, als je de ruimte hebt, een rond bed met in elke 'pizzapunt' een andere garnering!

Koop kleine planten of kweek favoriete toppings op uit zaad. Stimuleer kinderen erover na te denken of de verschillende kleuren, geuren en smaken bij elkaar passen, bijvoorbeeld felrode tomaten naast dieppaarse basilicum.

Kies een mix van:

- ☐ Tomaten
- ☐ Basilicum
- ☐ Courgettes
- ☐ Paprika's
- ☐ Oregano
- ☐ Rucola

Kinderen kunnen met het wiel hiernaast hun pizzatuin plannen door elke punt in te kleuren met het plantje of zaad van hun keuze.

“Doordat ik biologisch tuinier, is mijn tuin net zozeer van het wildleven als van mij.”

Uitzicht op de natuur

Ook **Alan Titchmarsh** was het afgelopen jaar meer thuis. Hij had dus veel tijd om de natuur in zijn tuin te bestuderen. Wat viel hem op en wat kunnen we leren van de natuur in onze tuin?

Borders

Voorals insecten profiteren van borders. Ik heb een heleboel bloemen die met nectar en pollen insecten lokken, terwijl de damastbloem en judaspenning favoriet zijn bij het oranje-tipje (inzet).

FOTO'S: SARAH CUTTLE, GETTYGERT HILBINK

Het staat buiten kijf dat ik, doordat ik de afgelopen periode noodgedwongen thuis en in de tuin was, me veel meer verbonden voelde met mijn stukje grond – zowel spiritueel als fysiek. Zoals zoveel mensen die buitenshuis werken, ging ik normaal gesproken bij thuiskomst meteen de tuin in en verbaasde ik me erover hoe hard dit of dat gegroeid was. Opgetogen zag ik hoe de baardrissen in de border bij het huis in bloei uitbarstten en dat de vijver al veel meer bedekt was met leliebladeren dan toen ik wegging.

Het is niet zo dat ik ooit lang van huis was, hooguit een paar nachten. Maar toen al het werk buitenshuis stillag en ik elke dag van acht uur 's ochtends tot zes uur 's avonds in mijn eentje in de tuin kon werken, zag ik elke knop die openbarstte en elke bloem die zich ontvouwde. Tot mijn geruststelling bleek ook, doordat ik al bijna veertig jaar biologisch tuinier, dat de tuin net zozeer van de natuur is als van mij.

Genieten van de rijkdom

Voor al in het voorjaar was het geen straf om verplicht thuis te zitten. Op stralende lentedagen deed de zon de aarde fonkelen als een caleidoscoop van groene tinten. Ik vind het altijd heerlijk om te worden gewekt door vogelgezang – zelfs al is dat in dit jaargetijde vóór vijf uur. En ik krijg er nooit genoeg van om aan het eind van de dag met een glaasje in de tuin te zitten luisteren naar de jubelende zang van de merel op de schoorsteen. We hebben voor het eerst bezoek gekregen van een grote lijster, die op zoek naar larven door het gras hipt. Een fazant – vroeger met twee vrouwtjes maar tegenwoordig monogaam – paradeerde de hele dag in zijn stralende verenkleed rond de voedertafel, in de hoop dat de mussen en pimpelmezen wat kruimels lieten vallen. Huismussen tjlpten in de hoge bol van de laurier bij de keukendeur en kauwen deden hun best de mezen, de roodborst en de vinken voor te zijn bij de vogeltafel. En eksters? Jazeker. Door hun toenemende aantal werden we zelfs gedwongen onder de dakrand een rij nestkasten te maken voor de mussen, omdat hun nesten in de haag vorig jaar waren vernield door deze zwart-witte vanden.

Maar het deel van Hampshire waar wij wonen werd er zonder vliegtuigen in de lucht en met nauwelijks auto's op de weg alleen maar aantrekkelijker op. Zelfs het omliggende boerenland leek verstild.

In tegenstelling tot het wildleven. Alsof ze voelden dat de kust veilig was, streken talloze dieren neer in onze tuin. Of leek het alleen maar zo, doordat we nu de tijd en de gelegenheid hadden om beter waar te nemen en te genieten van de rijkdom die ontstaat als de natuur de kans krijgt?

Ook als er geen lockdown is, weet ik wat er in mijn tuin omgaat. Voor mij is dat,

Weide

Een bloemenweide verandert door de seizoenen en de jaren heen, wanneer sommige soorten dominant worden en andere verdwijnen. Ik juich als een orchidee haar kopje boven het gras uitsteekt.

Inheemse haag

Langs onze erfgrans heb ik een mix geplant van meidoorn, hulst, sleedoorn, Spaanse aak, hondsroos en egelantier, waarvan de bessen na het broedseizoen als voedsel dienen.

Spitsmuizen snuffelen graag in kreupelhout, op zoek naar insecten.

“Ook als er geen lockdown is, weet ik wat er in mijn tuin omgaat”

Een lijster met een smakelijke larve voor zijn jongen.

naast mijn gezin, het belangrijkste in mijn leven. Citroenvlinders luiden de lente in, net als de dagpauwoog en de kleine vos, die veilig in een schuur of garage hebben overwinterd en nu tevoorschijn komen om zich voort te planten. Ik heb nog nooit zoveel oranjetipjes gezien als dit en afgelopen jaar. Ze leggen hun eitjes op look-zonderlook en pinksterbloemen, maar in de tuin maken ze ook gretig gebruik van de vele judaspenningen en damastbloemen in mijn borders, dus ik denk dat ik echt aan deze overvloed aan vlinders heb bijgedragen.

Leven in de wildernis

Helaas zijn de zwaluwen niet teruggekeerd naar de schuur. Soms doen ze dat, soms niet. Maar in de schemer fladderen vleermuizen rond en op zolder hoor ik aan het gekrabbel dat ze er zijn.

Het 'probleem' met de natuur is dat je niet selectief kunt zijn. Door biologisch te tuinieren en gemengde hagen en bloemenweiden te maken, schep je wel allerlei mogelijkheden – maar de natuur biedt uiteindelijk geen garanties.

Zelfs intensief bebouwd land, zoals de moestuin, kan een scala aan dieren herbergen, nog afgezien van de ongewenste (naakt)slakken, de kleine en grote koolwitjes die hun eitjes leggen op koolsoorten, en

Bakken

Belangrijk voor kleur, maar ook voor de bijen. Zorg dat de planten enkelbloemig zijn en productieve honingklieren hebben. In dubbelbloemige planten zijn die vervangen door bloemblaadjes.

Vijver

De eitjes van libellen en juffers worden opgegeten door de voorns, die spontaan arriveerden, net als de waterhoentjes, die elk jaar jongen grootbrengen in de eendenkorf. De reiger komt elke dag een visje eten!

types als de aardvlo, de wortelvlieg en de wesp, die allemaal het recht hebben daar te zijn, ook al zijn wij ze vaak liever kwijt dan rijk. Een lichte beweging onderaan een van mijn verhoogde bedden attendeerde me op de aanwezigheid van een spitsmuis. Hij leek zich niets van me aan te trekken en scharrelde langs de houten bielzen naar zijn eigen voordeur.

Mijn vijver wordt bezocht door diverse waterhoentjes en wilde eenden, maar ik heb ook eens een vlucht Canadese ganzen moeten weggagen. Sorry, maar er zijn grenzen ... En heb je wel eens gezien wat ze achterlaten? Hij komt zelden langs, maar soms hoor ik een ijsvogel en zie ik een felblauwe flits.

Blij in de wei

In het bosje dat ik een jaar of tien geleden aan het eind van de weide heb geplant, doen de sneeuwkllokjes het goed, maar de boshyacinten minder. Zal ik er deze herfst nog wat planten, in de hoop dat ze zich net als de wilde kievitsbloemen die ik tegelijkertijd geplant had, uitbreiden waar ze het naar hun zin hebben – vochtig en koel voor de kievitsbloemen – en elders verdwijnen?

Ik besef terwijl ik dit schrijf hoezeer ik bof dat ik een groot stuk land heb – 1,6 hectare, waarvan een kwart een formele tuin is en de rest bestaat uit een bloemenweide, een vijver en een kreupelbosje. Maar het land is mijn broodwinning en het bewerken ervan geeft me de kans de schoonheid ervan met jullie te delen. Mijn eerste tuin was slechts 3 m bij 12 m en een hele uitdaging. Dankzij de ruimte die ik nu heb, kon ik de lockdown volhouden en ik prijs me gelukkig dat ik een klein deel van het Britse landschap mag verzorgen en het mag delen met het wildleven en erover mag vertellen tegen wie het ook maar wil horen.

Van alle delen van mijn tuin geeft de bloemenwei de meeste verademing. Ik wandel er elke dag doorheen, om te kijken, na te denken of alleen maar te kuieren en te genieten van het steeds veranderende uitzicht – van het zwavelgeel van de gulden sleutelbloem in april, tot de heerlijke paarse gloed van de marjolein in september, met daartussenin bloeiende margrietten, wikke, duifkruid en centaurie.

Zelfs het kleinste stukje grond biedt een gelegenheid tot natuurstudie: een bij die pollen verzamelt, een wesp die hout afschraapt voor haar nest van papier-maché en een merel die wormen uit het gazon trekt. Wat boffen wij tuiniers dat we ze een handje kunnen helpen.

Kersenlaan

In de weide heb ik lanen geplant (een met linden, een met beuken en een met wilde appels en bloeiende kersen). De enkelbloemige variëteiten bieden pollen en later vruchten aan insecten en vogels.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; GETTY/BEING-HEN HONG; JASON INGRAM

VOLGENDE MAAND Tips van Alan voor beginnende tuiniers over tuinieren met potten.

Bomenkwartet

Laat je inspireren door de natuur met *Bomenkwartet*, een spel voor alle leeftijden. Zoek de verschillende onderdelen van een boom bij elkaar: het blad, de bloesem, de vrucht en de boom zelf.

Ontdek elf prachtige bloeiende en vruchtgevendende bomen aan de hand van gedetailleerde illustraties. Elke boom is bovendien voorzien van informatie.

Wie van je vrienden weet het meest over de natuur? Neem de tijd om de verschillende onderdelen te ontdekken en kijk of je de bomen in je omgeving herkent! Dit inspirerende spel stimuleert je om de natuur en alle onderdelen van de prachtigste bomen ter wereld beter te leren kennen.

©BOMEN KWARTET VAN RYUTO MIYAKE & TONY KIRKHAM (LAURENCE KING PUBLISHING)

Puzzel en win

Vul de puzzel in en maak kans op het botanische kaartspel **Bomenkwartet**.

KRUISWOORDPUZZEL

horizontaal

1 zoet Turks gebak 7 jasje 10 woord om iets aan te duiden 13 bloeiwijze 14 Zuid-Amerikaanse dans 15 gestold dierlijk vet 16 schrander 18 curriculum vitae 19 nagenoeg 21 hoofdstad van Noorwegen 23 wasbekken 25 pleisterkalk 27 vochtig 28 Eskimowoning 30 vraagprijs (afk.) 31 handvol 33 Noord-Holland (afk.) 34 regelmatig afwisselende beweging 37 joods godsdienstleraar 39 loofboom 41 vrouwtjesaap 43 regelmaat 44 kleine munt 46 onderzoeksinstituut 47 vergiffenis 49 schermterm 51 gebergte in Duitsland 53 muzikaal onzuiver 55 laatstgenoemde (afk.) 56 voederbak 58 ypsilon 59 insect 61 zoon van Noach 62 nuttigen 63 gerucht 64 stroomlevering

verticaal

1 waterbekken 2 paling 3 planktonkreeftjes 4 ante meridiem (afk.) 5 onbezet 6 Algemene Maatregel van Bestuur (afk.) 7 baantje 8 tegen 9 Koninklijke Nederlandse Atletiekunie (afk.) 10 nieuw (in samenstellingen) 11 juist op dit moment 12 schijf 17 oorspronkelijk bewoner van Nieuw-Zeeland 20 wintervermaak 22 beddengoed 24 alom 26 Centraal Planbureau (afk.) 29 land in Afrika 32 gemakkelijk 35 ingenieur (afk.) 36 dwergstaat 38 hengel 40 merkteken 42 huidmondje 45 aanvankelijk 46 drank 48 wild zwijn 50 brandstof 52 zogenaamd (afk.) 54 s'il vous plaît (afk.) 57 ijzerhoudende grond 60 u (ouderwets)

1	2	3		4	5	6		7		8	9		10	11		12
13				14						15						
16			17		18			19	20				21		22	
		23					24		25			26		27		
28	29					30					31	32				
33			34	35		36			37		38				39	40
	41	42				43						44	45			
46				47	48				49	50						
51			52		53			54		55			56		57	
		58						59				60		61		
62					63					64						

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

1	50	43	17	61	26	51	24	63	40
---	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Vul het antwoord vóór 20 juli 2021 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel.

Plagen natuurlijk bestrijden

Korte metten maken met onkruid en ongedierte? Wij laten zien hoe je dat milieu- en diervriendelijk doet – inclusief biologische en geldbesparende recepten.

Chemische bestrijdingsmiddelen zijn, vanwege zorgen over het milieu en de veiligheid, de afgelopen jaren gelukkig gestaag verdwenen uit de schappen van tuincentra. Maar je eigen tuin bevat een arsenaal aan wapens waarmee je je planten kunt verdedigen.

Veel planten zijn minstens zo effectief in het afweren van aanvallers als middeltjes uit de winkel. Even wat fijnsnijden in de keuken en voor een habbekrats maak je met een extract van deze plantaardige verdedigingsmiddelen een biologische, milieuvriendelijke spray. Het enige wat je verder nog nodig hebt, is zachte tuinzeep of Castillezeep, zodat de spray blijft zitten. Gebruik geen handzeep, want die zit vol ongewenste stoffen.

Dit zijn onze favoriete recepten en manieren om zonder chemicaliën onkruid en plagen te bestrijden met alledaagse huismiddeltjes. De meeste schrikken aanvallers af zonder ze te doden. Als je daarnaast ook nog biologisch tuiniert en zo natuurlijke vijanden van ongedierte lokt, zoals vogels, kikkers en kevers, houd je de ergste plagen op afstand. Gebruik de sterkste middeltjes overigens zorgvuldig, want net als synthetische pesticiden kunnen die ook nuttige insecten doden.

Recepten

Knoflookwater

Dat knoflook een sterke geur heeft, is geen geheim. Maar wat je ruikt, is het natuurlijke afweermechanisme van de plant. Uit gekneusde teentjes komen onaangename zwavelverbindingen vrij om hongerige aanvallers af te schrikken. Besproei planten met dezelfde verbindingen en de meeste plagen, van zwarte bonenluis op bonen en witte vlieg in de kas tot bladluis op rozen, zullen hun heil elders zoeken. De truc is niet te beknibben op de knoflook: per mengsel heb je twee hele bollen nodig (het helpt als je ze zelf kweekt).

Besproei op een droge dag beide zijden van de blaadjes met knoflookwater tot ze druipt zijn. Herhaal wekelijks (of buiten na een flinke regenbui). Knoflookwater is het meest effectief als je het zo vers mogelijk gebruikt.

Werkt tegen Bladluis, naaktslakken, witte vlieg

Chilipeperspray

Chilipeperspray is een biologisch wondermiddel. Het vermindert het aantal bladluizen, spintmijten en motluizen – niet door de volwassen beestjes te doden, maar door de eitjes een olie-laagje te geven waardoor ze niet kunnen uitkomen. En het is zelfs zeer effectief tegen grotere dieren, omdat het voor ons zo hete bestanddeel capsaïcine voor hen net zo scherp is ...

Elke chilipeper werkt, maar hoe heter, hoe effectiever. Sproei chilipeperspray preventief, dus voordat de insecten een plaag worden. Bescherm planten tegen grotere dieren door ze om de paar weken en na regen te besproeien. De peperspray wordt door de blaadjes opgenomen, dus gebruik hem niet op bladgroente – tenzij je van hete sla houdt! Chilipeperspray is

een paar weken houdbaar in de vriezer. Vergeet niet er een duidelijk etiket op te plakken.

Werkt tegen Bladluis, spintmijt, eekhoorns, witte vlieg, muizen, konijnen, reeën

Stap voor stap

Knoflookwater en chilipeperspray maak je min of meer op dezelfde manier.

1 Neem een royale handvol verse chilipepers (draag handschoenen en raak je gezicht niet aan!) of twee hele knoflookbollen – je hoeft ze niet te pellen. Hak ze grof of doe ze in de blender. Heb je geen verse chilipepers? Dan kun je ook een eetlepel chilivlokken of -poeder gebruiken.

2 Doe de gehakte pepertjes of knoflook in een weckpot van 1 liter en vul aan met water. Bedek de pot en laat het mengsel een nachtje (knoflookwater) of max. een week (peperspray) intrekken.

3 Zeef de vloeistof door neteldoek in een kom en roer er een eetlepel zachte zeep doorheen. Giet het mengsel over in een afsluitbare fles en plak daar een duidelijk etiket op. Gebruik de peperspray puur, maar verdun knoflookspray met 250 ml op 1 liter water. De smaak kan achterblijven op groente, dus stop een paar weken voor je gaat oogsten met sproeien.

Een koemelkspray kan tomatenplanten helpen bestuiven en voorkomt schimmelinfecties.

Biervallen zijn een effectief middel tegen slakken.

6 andere natuurlijke middeltjes

■ Bier

Spoel restjes van je vrijdagse borrel niet door de gootsteen – bier is een van de beste slakkenverdelgers. Giet 5 cm bier in een yoghurtpot en begraaf deze met de opening boven de grond. Naaktslakken zijn dol op gistbier en vinden een beneveld einde als ze erin kruipen.

Werkt tegen Naaktslakken

■ Tomatenblaadjes

Vroeger werden tomaten ook wel 'gifappels' genoemd. Maar niet de vruchten zijn giftig, maar het blad. Dat bevat giftige alkaloiden die sapzuigende insecten kunnen doden. Hak 500 g blaadjes fijn en laat ze een nachtje weken in een liter water. Zeef en besproei.

Werkt tegen Bladluis, spintmijt

■ Melk

Uit onderzoek blijkt dat koemelk, wanneer het op zonlicht reageert, effectief is tegen meeldauw. Meng magere of halfvolle melk (melkvet kan een nare geur geven) met water in een verhouding van 1:1. Besproei

de bladeren elke week, 's ochtends vroeg. Laat dertig minuten drogen en veeg dan overtollige vloeistof af.

Werkt bij Courgettes, druiven, tomaten

■ Rabarberbladeren

Rabarberblad zit vol oxaalzuur, dat zowel voor ons als voor sapzuigende én nuttige insecten giftig is. Wees er dus voorzichtig mee. Kook 500 g rabarberblad een half uur in een liter water, zeef, en besproei er alleen sierplanten mee.

Werkt tegen Bladluis, spintmijt, witte vlieg

■ Citrusschillen

Als je wel eens gezien hebt hoe een kat terugdeinst als je een sinaasappel schilt, weet je dat katten een hekel

hebben aan citrusvruchten. Hak schillen grof en strooi ze tussen planten om katten uit de buurt te houden. Een uitgeholde halve sinaasappel of grapefruit trekt naaktslakken aan. Leg ze ondersteboven op de grond, wacht tot er slakken in komen en gooi ze weg.

Werkt tegen Katten, naaktslakken

■ Zeep

Sapzuigende insecten ademen door gaatjes in hun rug en zullen dus stikken als ze met zeep worden bedekt. Roer een eetlepel vloeibare zeep door een liter warm water, laat afkoelen, en sproei. Gebruik dit alleen als niets helpt, want dit middel doodt ook nuttige insecten.

Werkt tegen Bladluis, zwarte bonenluis, rupsen, dopluis, witte vlieg

Onkruidvrij zonder chemicaliën

Stop met graven Het meeste eenjarige onkruid zit verstopt in de bovenste 20-30 cm van je grond – dus zodra je die omspit, stel je het bloot aan licht, waardoor het ontkiemt. Dus weg met die schop! Je zult zien dat het eenjarig onkruid drastisch zal afnemen, vooral als je de zaden ook nog eens begraaft onder een mulchlaag.

Kokend water De meeste soorten onkruid overleven het niet als je ze begiet met kokend water of groentenat. Giet het tot in de wortels over onkruid tussen terrastegels en het bezwijkt vrijwel meteen. Herhaal eventueel gedurende de zomer.

Elektrische onkruidbranders Vermijd milieuvriendelijke propaanbranders en kies in plaats daarvan een duurzame elektrische variant. Deze geven onkruid tussen tegels een gerichte 'thermische schok' van tot wel 600°C, waardoor er niets overblijft van de topgroei.

Kokend water doodt onkruid tussen tegels zonder planten in de buurt te raken.

Maar zoals het gezegde luidt: onkruid vergaat niet. Maak hier dus een wekelijks tuinklusje van.

Geelgroen afrikaantje (*Tagetes minuta*)

Deze 1,5 m hoge eenjarige geeft vanuit zijn wortels krachtige chemische stoffen af die mogelijke concurrenten – waaronder vast onkruid, zoals haagwinde en zevenblad – onderdrukken. Zaai onder glas en plant uit als het krachtig groeit. Het onderdrukt echter ook tuinplanten, dus gebruik het om probleemplekken onkruidvrij te maken en beplant die pas weer het jaar erna. Gebruik het niet in combinatie met aaltjes.

Mulchen op karton Verwijder de topgroei van vast onkruid zoals kweek, zevenblad en haagwinde, en bedek de grond met twee of drie lagen karton. Strooi daaroverheen een mulchlaag van 10-15 cm compost en zet er planten in. Het kan zijn dat je dit een paar jaar moet herhalen, maar uiteindelijk geeft het onkruid op.

Ik ben even weg ...

4x

3x

4x

Je favoriete tijdschrift al vanaf **15,-**

3x

3x

5x

3x

3x

4x

5x

... in mijn tijdschrift!

Ga naar:

www.magazine-actie.nl/zomer
of bel naar +31 (0)24 2027 820

Deze actie is geldig tot en met 2 augustus 2021. Alle genoemde prijzen zijn onder voorbehoud.
Kijk voor de meest actuele aanbiedingen en alle voorwaarden op www.magazine-actie.nl/zomer.

Cocktails uit eigen tuin

Wat is er zaliger dan lekker nippen van een glaasje in de zomer? Dat wordt nog lekkerder met je eigen gekweekte cocktailkruiden. Wij laten zien hoe.

De zon gaat onder, maar in de tuin is het nog warm. Je gaat in je luie stoel zitten en schenkt wat te drinken in. Tot zover doe je niets anders dan anderen. Maar schijn bedriegt, want de kruiden, groenten en het fruit voor je overheerlijke cocktails heb je zelf gekweekt. De martini's, bloody mary's en pimmsen smaken nog beter met deze planten in bakken, die er bovendien heerlijk uitzien en geweldig ruiken. Wees niet terughoudend met planten en voor je het weet mix je de overheerlijkste drankjes. Uit eigen tuin!

Op pagina 56-57 vind je een viertal heerlijk recepten.

Pimms uit een mandje

Deze oude rieten picknickmand is een prima plek voor de ingrediënten van een klassiek Brits zomerdrankje. Bekleed de mand met een laagje plastic waar je wat drainagegaatjes in hebt gemaakt. In plaats van een muntplant gebruiken wij een citroenverbena. De veren van de kleine pimpernel en de blauwe bernagiebladeren geven je pimms een heerlijke, lichte komkommersmaak.

WIJ GEBRUIKTEN

- 1 x oude picknickmand
- universele potgrond
- mestkorrels met vertraagde afgifte
- 3 x aardbeien 'Gariguette'
- 1 x citroenverbena (*Aloysia citrodora*)
- 3 x kleine pimpernel
- 2 x bernagie

Pimms met citroenverbena

Tintelende tomatendrank

Sterke smaken en kleuren vragen om een bonte bak en deze rode emailen pot is daar bij uitstek geschikt voor. Hiermee heb je alle ingrediënten voor een smakelijke, kruidige bloody mary bij de hand. Geef je tomaten elke twee weken een portie voeding om ze productief te houden. Als je de kruiden regelmatig plukt blijven de struiken bossig.

WIJ GEBRUIKTEN

- 1 grote emailen pot met drainagegaatjes
- universele potgrond
- mestkorrels met vertraagde afgifte
- 1 x tomaat 'Totem' (of een andere dwergvariëteit)
- 1 x oregano 'Hot 'n Spicy'
- 1 x gewone oregano
- 1 x basilicum 'Sweet Genovese'
- 1 x basilicum 'Crimson King'
- 1 x lavas
- 1 x bladpeterselie

Kruidige bloody mary

Een emmer martini

Of je je martini nu geroerd of geschud drinkt, deze metalen pot is de ideaal voor al je zomerse kruiden. De levendige kleuren van de purperen shiso contrasteren mooi met de geelgroene bladeren van de venkel. En als je klaar bent met de cocktail shaker, neem je de emmer gewoon lekker mee naar het zitje.

WIJ GEBRUIKTEN

- 1 metalen emmer (14 l) met drainagegaatjes
- universele potgrond
- mestkorrels met vertraagde afgifte
- 2 x kleine knolvenkel (*Foeniculum vulgare* var. *azoricum*)
- 1 x purperen shiso (*Perilla frutescens*)
- 1 x basilicum 'Sweet Genovese'

STAP VOOR STAP PLANTEN

In drie eenvoudige stappen maak je een bijzondere pot.

1 Zorg dat er drainagegaten in de pot zitten en vul hem voor twee derde met universele potgrond. Voeg mestkorrels toe die hun voedingsstoffen traag afgeven.

2 Zet de planten in de emmer. De hoogste zet je achteraan en de lage plantjes aan de voorkant.

3 Vul de pot op met potgrond tot 5 cm onder de rand. Geef ruim water en zet de pot op een zonnige plek.

Cocktails in een kratje

Met deze kruidige ingrediënten in een oude flessenkrat geef je je tequila een oppepper. Beplant er eentje met salie en munt en de andere met chilipepers en koriander, die je afmaakt met een boog van komkommer. Deze verse en pittige selectie zorgt een zomer lang voor smaakvolle mojita's en tequila's.

WIJ GEBRUIKTEN

- 2 oude kratten voor zes flessen
- universele potgrond
- mestkorrels met vertraagde afgifte
- 1 minikomkommer
- 1 buigbare wilgentak om de komkommer te leiden
- 1 x chilipeper 'Apache'
- 4 potten koriander
- 1 x Marokkaanse munt
- 1 x echte salie
- 1 x purperen salie

Pepino picante

Recepten voor zelfgekweekte cocktails

Pimms met citroenverbena

INGREDIËNTEN

- longdrinkglas
- 5 ijsblokjes
- 50 ml Pimm's No. 1
- 150 ml citroendrank
- 2 takjes citroenverbena
- 2 aardbeien, gehalveerd
- 1 sinaasappelschijf, gehalveerd
- 3 of 4 bernagiebloemen
- 2 takjes kleine pimpernel

ZO MAAK JE HET

1 Leg drie aardbeienhelftjes, een kwart schijfje sinaasappel en een takje citroenverbena op de bodem van een longdrinkglas en voeg de ijsblokjes toe.

2 Schenk de pimm's en de citroendrank erbij (verhouding 1:3).

3 Garneer met een halve aardbei, takjes citroenverbena, bernagiebloemen, de takjes kleine pimpernel en een kwart sinaasappelschijf.

Goed voor 1 longdrinkglas.

Shiso wodka martini

INGREDIËNTEN

- cocktailshaker
- 1 cocktailglas, gekoeld
- ijsblokjes
- 70 ml wodka
- 2 tl siroop (zie *pepino picante* hiernaast voor bereidingswijze)
- sap van een halve limoen
- 5 blaadjes purperen shiso
- stengel van venkel om mee te roeren

ZO MAAK JE HET

1 Wrijf een beetje siroop over de rand van het cocktailglas en zet het glas omgekeerd op een bord met suiker om de hele rand te besuikeren. Zet in de vriezer tot gebruik.

2 Kneus de shisoblaadjes en leg op de bodem van de cocktailshaker. Voeg de wodka, limoensap en siroop toe. Doe het ijs erbij en schud.

3 Schenk in het gekoelde glas, garneer met shisoblaadjes en gebruik de venkel om te roeren.

Goed voor 1 cocktailglas.

Kruidige bloody mary

INGREDIËNTEN

- cocktailshaker
- 1 longdrinkglas
- 5 ijsblokjes
- 70 ml wodka
- vijf tomaten
- tomatensap in pak om bij te vullen (indien nodig)
- 1 volle eetlepel gehakte oregano, basilicum en peterselle
- sap van een halve citroen
- 6 druppels worcestershire-saus
- 3 druppels tabasco
- 1 stengel van lavas om mee te roeren

ZO MAAK JE HET

1 Snij de gekweekte tomaten grof en doe ze in een steelpan. Laat vijf minuten sudderen op een laag vuur en laat afkoelen. Zeef de pitten en vellen eruit. Plaats in de koelkast.

2 Vul de cocktailshaker met de kruiden, ijsblokjes, citroensap, wodka, tomatensap (evt. aangevuld met sap uit pak) en schud een paar minuten.

3 Schenk in een gekoeld longdrinkglas en voeg naar smaak de worcestershire-saus en tabasco toe. Gebruik de stengel van lavas en roer.

Goed voor 1 longdrinkglas.

Pepino picante

INGREDIËNTEN

- 1 cocktailshaker
- 1 cocktailglas, gekoeld
- ijsblokjes
- 50 ml tequila
- 10 ml siroop
- halve limoen
- 10 blaadjes koriander
- 2 plakjes chili met zaadjes
- 3 plakjes komkommer
- 1 suikerklontje
- suiker als decoratie

en zet het glas omgekeerd op een bord met suiker om de hele rand te besuikeren. Zet in de vriezer tot gebruik.

3 Knijp het sap van een kwart limoen in een shaker en voeg dan de schil en het andere kwart (onuitgeperst) toe.

4 Voeg de komkommer, chili, acht blaadjes koriander en een suikerklontje toe en pers voorzichtig fijn met de achterkant van een lepel.

5 Doe het ijs, de siroop en tequila in de cocktailshaker en schud.

6 Schenk in het gekoelde glas en garneer met een spiraal komkommerschil en enkele takjes koriander.

Goed voor 1 cocktailglas.

ZO MAAK JE HET

1 Voor de siroop: meng 250 ml water met 200 g kristalsuiker in een steelpan. Verhit het mengsel zachtjes tot de suiker is opgelost. Laat afkoelen en zet in de koelkast.

2 Wrijf een beetje siroop over de rand van het cocktailglas

Vraag & Antwoord

In iedere tuin loop je wel eens tegen een vraag op – van vragen over plagen, ziekten en de beste planttijd tot het kweken van nieuwe soorten. Wij geven antwoord.

V Waarom zijn de bladeren van mijn rozen helemaal opgerold?

A Je rozen hebben hoogstwaarschijnlijk bezoek gehad van de kleinste rozebladwesp (*Blennocampa phyllocolpa*). Het vrouwtje laat een chemische vloeistof achter op de bladeren, waardoor die zich in de lengterichting oprollen. Daarna legt ze haar eitjes. De larven komen in het opgerolde blad tot leven en zijn dus beschermd tegen roofdieren en de weersinvloeden.

Deze wespen zijn familie van de bij en zijn slechts zo'n 4 mm lang. Met het blote oog zijn ze bijna niet te zien. Uit de eitjes komen rupsachtige larven, die zich aan het opgerolde blad tegoed doen. Tegen het einde van de zomer laten ze zich op de grond vallen, waarna ze zich ingraven om te overwinteren. In het voorjaar daarop komt de volgende generatie bladrolwespen tot leven.

Rozen met glimmende, dikke bladeren zijn beter beschermd tegen dit diertje. Een variëteit zoals 'New Dawn' is daarentegen erg gevoelig hiervoor. Zijn de bladeren eenmaal opgerold, dan worden ze nooit meer normaal. Het is een optie ze te verwijderen. Met een beetje geluk verwijder je dan ook de boosdoeners. Bestrijdingsmiddelen zullen niet helpen, omdat de beestjes door het blad worden beschermd. Door de aarde rond de rozen goed om te woelen kunnen de cocons aan de oppervlakte komen, waarna vogels ze opeten. Pas wel op dat je daarbij de wortels van je rozen niet beschadigt.

Regelmatig snoeien lost weliswaar het probleem niet op (en is er ook niet de oorzaak van, trouwens), maar het helpt wel je rozen gezond te houden. Je kunt er ook je schouders over ophalen.

TIP

Controleer je rozen regelmatig op plagen. Als je er vroeg genoeg bij bent, kun je erger voorkomen.

Pas begonnen met tuinieren?

Geen probleem

Kom je als tuinier nog maar net kijken en zie je door de bomen het bos niet meer? Wij hebben de antwoorden op de meest voorkomende tuinproblemen.

Omgaan met onkruid

Onkruid bestaat eigenlijk niet, want in principe gaat het slechts om planten die op de verkeerde plaats staan.

Veel soorten zijn zelfs erg nuttig voor insecten, omdat ze nectar leveren of dienen als gastplant voor hun rupsen en larven.

Maar we kunnen er niet omheen: soms is onkruid zo sterk dat het je tuinplanten verdringt. Het groeit dan sneller en gebruikt water, licht en voedingsstoffen die eigenlijk bedoeld waren voor jouw plantjes.

Onkruid verspreidt zich op meerdere manieren. Sommige soorten strooien overal kwistig met hun zaadjes (zoals paardenbloemen), terwijl andere soorten wortels hebben die weer kunnen uitgroeien tot nieuwe planten als je ze afbreekt.

onkruidzaden een stuk moeilijker om te ontkiemen.

V Dit is allemaal nieuw voor me. Hoe kan ik onkruid herkennen?

Het is in het begin moeilijk om onkruid van je zaailingen te onderscheiden. Maar door in je tuin bezig te zijn, leer je al snel de belangrijkste soorten onkruid te herkennen. Er zijn ook allerlei apps (zoals Plantsnap) en websites (zoals [identify.plantnet.org](https://www.identify.plantnet.org)) waar je aan de hand van foto's plantjes kunt identificeren.

Maar je kunt het jezelf makkelijker maken. Zet na het zaaien van plantjes een label erbij in de grond en zaai bij voorkeur in rijen. Alles buiten de rij is dan onkruid. Probeer ook elke keer dat je bloemen of groenten zaait een paar extra zaden los in een potje met etiket te zaaien. Dan heb je altijd vergelijkingsmateriaal bij de hand.

V Ik heb het te druk om met de hand onkruid te trekken. Kan dat niet sneller?

Je zou een stuk sneller kunnen wieden als je alleen meerjarig onkruid verwijdert (dat heeft meestal diepere wortels) en eenjarige planten schoffelt (onkruid dat een jaar of korter leeft). Doe je het regelmatig, dan is schoffelen een snelle en makkelijke manier om onkruid te verwijderen wanneer het nog klein is. Dat is belangrijk, want onkruid kun je maar beter verwijderen voor het zichzelf uit kan zaaien.

Zorg dat het blad van je schoffel scherp blijft en voer het klusje liefst op een warme dag uit. Het gewiede onkruid dat op de grond ligt verschrompelt dan snel. Na het wieden kun je een dikke laag mulch of compost van 10 cm op de grond aanbrengen. Daarmee maak je het

V Help! Ik heb tijdens de lockdown een perkje aangelegd, maar het zit vol met akkerwinde.

Winde is een van de moeilijkste onkruiden om te bestrijden. Je zou namelijk het uitgebreide ondergrondse wortelsysteem helemaal moeten uitgraven om te voorkomen dat het terugkomt. Maar ga het niet met chemicaliën te lijf! Het is gezonder voor het leven in je tuin om steeds zodra je een windescheut ziet verschijnen die met zoveel mogelijk wortel uit de grond te halen. Hou het vol en de plant zal uiteindelijk zo verzwakt raken dat hij het opgeeft.

Voor meerjarig onkruid zoals brandnetels (links) en winde (rechts) moet je alle wortels uitgraven of ze twee jaar lang volledig verstikken.

Grasmaaisel is uitstekend compostmateriaal, maar meng het met wat stukken karton.

Meer oplossingen voor problemen

- **Stop slakken** Wanneer het vochtig is, vieren slakken een feestje met jouw planten als snack. Bescherm planten met koperringen, of stekelige barrières zoals braamtakken.
- **Bestrijd kweek** Dit is het taaiste gras dat je bloembedden binnendringt. Til het telkens met een handvork uit de grond zodra je het ziet – de kans zit erin dat de wortels weer aangroeien.
- **Geef potten water** Potten en hangmanden drogen in de zomer snel uit, dus als je geen tijd hebt om dagelijks water te geven, koop dan een druppelsysteem dat je op een kraan aansluit. Met een timer geeft die geheel automatisch water.
- **Kweek grote zonnebloemen** Bescherm de jonge planten tegen slakken (zie hierboven), bind de stengels vast aan

stevige stokken voor ondersteuning en geef minimaal twee keer per week water.

□ **Weg met zevenblad** Heb je geen tijd om zevenblad uit te graven, bedek het dan met meerdere lagen karton. Je kunt er zelfs een verhoogd bed bovenop bouwen, want het zou er niet doorheen moeten groeien.

□ **Geef ratten geen kans** Laat nooit gekookt voedsel onbedekt in de tuin achter en ruim vogelvoer onder voederbakken op.

Wanneer je compost klaar is, ziet het eruit als donkere, kruimelige grond.

Composteren kun je leren

Eigenlijk maakt compost zichzelf, dus het 'maken van compost' betekent vooral dat je een bak nodig hebt om te vullen met de juiste ingrediënten. Denk aan tuinafval (zoals gemaaid gras, eenjarig onkruid, oude perkplanten) en keukenafval (groente- en fruitschillen, theezakjes, maar niets van dierlijke oorsprong). Het andere hoofd-ingrediënt is geduld. Verwacht niet dat je snel compost krijgt van een kleine, koude composthoop.

Rauwe groenteresten zijn het perfecte ingrediënt voor compost, dus houd die apart om aan de composthoop toe te voegen.

V Ik wil graag gaan composteren, maar waar begin ik?

Zelfgemaakte compost is een uitstekende meststof en bodemverbeteraar, en het is gratis. Gooi je nog steeds je composteerbare tuin- en keukenafval in de kliko? Stop daar dan nu mee en doe het in je eigen compostbak. Alles wat te taai en houtachtig is om met een snoeischaar fijn te maken, kun je beter niet op de composthoop gooien. Heb je veel hout, dan kun je het trouwens ook in een hoekje van je tuin stapelen als schuilplek-je voor allerlei dieren.

V Ik heb het druk, hoe kan ik compost maken zonder veel gedoe?

Een gemiddelde tuin heeft eigenlijk twee compostbakken nodig. De kunststof compostvaten die je vaak goedkoop kunt krijgen (bij sommige gemeenten zelfs gratis) zijn hiervoor perfect. Als het ene vat vol zit, laat het dan staan en

begin het andere te vullen. Tegen de tijd dat het tweede vol is, is de compost in het eerste klaar. Om de compost te 'oogsten' til je gewoon de hele bak op. Je kunt de vaten trouwens het beste op kale grond zetten in plaats van op een verharde ondergrond. Heb je weinig tijd, dan hoeft je de compost niet te keren.

V Ik heb alleen gemaaid gras, wat kan ik nog meer toevoegen?

Gebruik je alleen grasmaaisel en ander zacht plantmateriaal (ofwel 'groenafval'), dan ontstaat er al snel een soort drab zonder lucht. Je moet dus ook iets toevoegen met een koolstofrijke structuur. De beste materialen hiervoor? Papier en karton – gebruikte tissues en keukendoeken, gescheurde eierdozen, toiletpapier, dozen van ontbijtgranen en andere plasticvrije kartonnen verpakkingen. En als je je zorgen maakt over

identiteitsdiefstal en iets nuttigs wilt doen met je oude bank- en creditcardafschriften, dan is dit de perfecte oplossing: versnipperen en toevoegen aan je compost!

V Kan ik mijn compost als mulch gebruiken?

Zeker. Een mulchlaag van compost helpt onkruid te verminderen, houdt meer vocht in de grond vast en beschermt de bodem tegen de schadelijke effecten van zware regenval. Wormen trekken de compost vervolgens weer in de grond, waar het de bodemstructuur verbetert, helpt om water vast te houden en voedingsstoffen voor planten levert.

Bedenk wel dat de meeste kleine compostbakken in de tuin niet echt warm worden, dus overblijvende onkruidwortels en -zaden worden niet gedood. Laat de onkruidwortels eerst verschrompelen en afsterven voordat je ze in de bak doet, en probeer geen onkruidzaden toe te voegen – verzamel ze apart en gooi ze weg.

Tomaten kweken voor beginners

Vers geoogste tomaten uit je eigen tuin zijn een echte smaaksensatie. Daarom zijn ze geweldig om zelf te kweken. Bovendien zien tomaten er ook prachtig kleurrijk uit, zijn ze ontzettend veelzijdig en kunnen ze bijna overal groeien: buiten of in de kas, in de volle grond of in grote potten. Laat je niet afschrikken door verhalen over ziektes. Als je ze op de juiste plek zet en regelmatig wat liefde en aandacht geeft, voorkom je de meeste problemen.

V Wat, wanneer en hoe vaak moet ik tomaten voeden?

Tomaten staan bekend als 'hongerige' planten. Voeding is dus ontzettend belangrijk voor zowel de opbrengst als de kwaliteit van de tomaten. Een test van onze Britse *Gardeners' World magazine*-collega's met tomatenmeststoffen toonde aan dat een plant die regelmatig vloeibare voeding kreeg, maar

liefst vier keer zoveel tomaten produceerde als een niet-gevoede plant.

Begin met voeden zodra de eerste tros bloemen is uitgegroeid tot een groep kleine vruchtjes. Gebruik een voeding die speciaal is gemaakt voor tomaten en volg de instructies op de fles. Zorg dan ook meteen voor een goede bestuiving van bloemen, zodat de vruchten goed gevormd worden. Buiten wordt dit gedaan door bestuivende insecten. In de kas kun je dit eenvoudig zelf doen door de bloemtrossen zachtjes te schudden om het stuifmeel over te brengen. Zet ook de ramen open om meer bestuivers binnen te laten.

V Mijn planten blijven maar uitdrogen, wat kan ik doen?

Geef water volgens het 'Goudlokje-principe: niet te veel, niet te weinig, maar precies genoeg. Als je te grillig bent met water geven, krijg je al snel problemen met de vruchten. Denk aan zwarte vlekken (neusrot) en vruchten die openbarsten. Houd als grove richtlijn aan om elke dag water te geven, maar pas dit afhankelijk van het weer aan. Staat er een brandende zon of een droge wind, dan moet je soms wel tweemaal daags water geven. Koel en vochtig weer? Dan is om de twee à drie dagen genoeg. Geef water aan de voet van de plant en niet op het blad, om het risico op schimmelziekten te verkleinen.

V Hoe zit het met het verwijderen van zijscheuten?

Of je je tomatenplant moet dieven, dus de zijscheuten verwijderen die in de oksels tussen hoofdstam en zijtakken

ontstaan, hangt af van het type tomaat. Controleer welk type tomaat jij hebt op het zakje met je zaadjes.

Struiktomaten en hangende soorten hoeft je niet te dieven. Maar bij stamtomaten, dus de soorten die je langs een steun omhoog laat klimmen, moet je dat wel doen. De zijscheuten kosten de plant namelijk alleen maar energie. Controleer je plant regelmatig en nip de diefjes tussen duim en wijsvinger af zodra je ze ziet.

V Ik wil zoveel mogelijk tomaten kweken, maar hoe zorg ik ervoor dat ze rijpen?

Tomaten hebben de zonnigste en meest beschutte plek in je tuin nodig die je maar kunt vinden. Vaak worden tomaten aangeduid als goede tomaten voor in de kas of voor buiten, dus controleer altijd vooraf of je tomatenzaden geschikt zijn voor de plek waar je ze wilt planten.

Heb je geen kas en wil je toch kastomaten kweken, dan is een kleine foliekas prima als vervanging. Om de groei en rijping van de vruchten te stimuleren, knip je de bovenkant van de plant af. Dat heet 'toppen'. Dit kun je het beste doen wanneer je tomatenplanten die buiten staan vier vrucht dragende trossen (rijen) hebben gevormd. Voor je kastomaten top je de planten wanneer ze zes trossen hebben gevormd. Nu kunnen de planten al hun energie stoppen in het rijpen van de vruchten.

Meer oplossingen

Eet overgebleven zaailingen Na het uitplanten van alle jonge sla, rucola, boerenkool, erwten scheuten en het blad van radijs en knolraap waar je plek voor hebt, kun je wat overblijft door salades doen.

Plant meer pronkerwten *Lathyrus* houdt van vocht, dus geef ze genoeg water (zeker twee keer per week bij droogte). Mulch de grond met compost (als je dat hebt) om meer vocht in de grond vast te houden. En pluk elke bloem om de aanmaak van meer bloemen te stimuleren.

Voeg vloeibare tomatenvoeding toe aan je gieter om je gewassen makkelijk van de juiste voeding te voorzien. Volg daarbij de doserings- en verdunningsinstructies op de fles.

VOLGENDE MAAND Blijf oogsten, blaas zomerpotten nieuw leven in en benut schaduwplekken in je tuin.

V Wat groeit er in grond die vol zit met heel veel wortels?

A Je schrijft dat je nieuwe tuin volledig vol staat met onderhoudsarme bomen en struiken. De vorige eigenaren waren daar vast mee in hun nopjes. Waarschijnlijk zijn alle open plekjes gevuld met gras, of ligt er kale grond in de schaduw. Het beste kun je in de buurt van het huis proberen meer kleur te krijgen, terwijl het landschap met bomen en struiken richting de grenzen van de tuin steeds wilder wordt. Verwijder eventueel enkele groenblijvende planten om meer

plekken met zon te creëren voor bijvoorbeeld rozen of pioenrozen of (op lichte grond) mediterrane planten. Moet je zware stronken verwijderen, overweeg dan een minigraafmachine te huren.

Op plekken met gevlekte schaduw en minder wortels (snijd er desnoods een paar door) kun je licht verhoogde bedden maken en die vullen met goede grond en extra organisch materiaal. Hierin kun je bosplanten kweken, zoals toverhazelaars, Japanse esdoorns (*Acer palmatum*), nieskruid (*Helle-*

Snijd wat wortels door om nieuwe plantgebieden te maken.

borus) en gewone salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*).

Op wildere, open plekken kun je varens, vingerhoedskruid en andere planten zetten die van droge schaduw houden. Plant ramblerrozen, blauweregen, kamperfoelie of klimhortensia's om in een paar bomen te laten klimmen. Snijd wortels met mate door om ruimte te maken voor nieuwe planten. Het zal bomen en struiken niet meer schaden dan een gemiddelde snoeibeurt. Maar snijd nooit wortels door vlakbij een stam.

Houd er ook rekening mee dat het doorsnijden van wortels ziekten kan laten binnendringen, én dat de bomen en struiken snel weer verse wortels zullen produceren in de vrijgemaakte gebieden die de nieuwe aanplant weer kunnen verdringen. Een oplossing zou zijn om wortelbarrières te plaatsen rond nieuwe plantgebieden, om te voorkomen dat de wortels terugkomen. De plantgebieden moeten bovendien groot genoeg zijn om je nieuwe planten van hun voedselbehoeften te voorzien, aangezien ze hun wortels niet buiten hun eigen gebiedje kunnen laten groeien. Verrijk de grond met goed verteerde mest en beendermeel, aangezien de bomen de meeste voedingsstoffen zullen hebben opgebruikt.

Een eenvoudiger alternatief is om bepaalde planten in grote bakken en potten te kweken. Dat kost een stuk minder moeite en de planten zullen het waarschijnlijk zelfs beter doen.

V Hoe moet ik voor deze plant zorgen die ik heb gekregen?

A Dit is een kamerplant die luistert naar de naam Kalanchoe. Hij is eenvoudig te verzorgen, want hij houdt van dezelfde leefomstandigheden als wij zelf wat betreft temperatuur, licht en luchtvochtigheid. Als je een plek binnen uitzoekt waar je makkelijk kunt lezen bij daglicht, zal hij er tevreden zijn. Kalanchoe is een succulent uit een droog klimaat, dus laat hem een beetje uitdrogen tussen twee waterbeurten door.

Knip na de bloei de oude bloemen af en geef hem een vloeibare voeding. Soms bloeit hij daarna nog eens. Je kunt hem tijdens het groeiseizoen het beste tweewekelijks voeding geven. Kalanchoe laat zich eenvoudig vermeerderen via bladstekken, dus je kunt er ook nog gratis meer planten van maken – misschien om weer cadeau te doen aan iemand anders?

Zorg voor meer kleur door ramblerrozen in bomen te laten klimmen

Kalanchoe bloeit lang en is eenvoudig te verzorgen.

V Hoe kweek ik paardenbloemen voor mijn schildpad?

A Het eenvoudigste is om vrienden en familie te vragen of je paardenbloemen uit hun tuin mag opgraven. De meeste

mensen zullen er niet rouwig om zijn om er een paar te moeten missen. Als je het blad terugknipt, zouden de planten de ver-

huizing prima moeten doorstaan. Het seizoen waarin je dat doet, maakt niet veel uit, want paardenbloemen hebben een sterk wortelstelsel met minstens één diepe penwortel. Graaf zoveel mogelijk van de lange wortel uit en laat de plant voorzichtig in een diep nieuw gat zakken. Geef regelmatig water om de planten goed aan te laten slaan.

Een andere manier is om zaden van paardenbloemen te verzamelen door wat pluizenbollen af te knippen. Ook dat kan bijna het hele jaar door. Zaai ze in een bakje met potgrond op een beschutte plek. Geef regelmatig water en verpot ze tijdens de groei, tot ze groot genoeg zijn om op hun eindpositie te planten.

Paardenbloemenzaad wordt ook online verkocht als salade-groente. Net als bij de wilde vorm kun je verschillende soorten vinden. Het blad zit vol met vitaminen en mineralen en smaakt een beetje bitter.

Niet alleen schildpadden kunnen het blad van paardenbloemen eten – het voegt ook smaak toe aan je salades.

V Kan mijn olijfboom de ziekte Xylella aan andere planten overdragen? Of aan mij?

A Geen paniek! De bacteriële ziekte *Xylella fastidiosa* is puur een plantenziekte en is niet besmettelijk voor mensen (of dieren). Bovendien is de ziekte in Nederland nog niet aangetroffen, en tot nu toe slechts één keer in België. De kans dat jouw olijfboom de ziekte heeft, is dus erg onwaarschijnlijk.

Maar het is waar dat olijfbomen vatbaar zijn voor de ziekte (evenals meer dan vijfhonderd andere plantensoorten). De meeste olijfbomen die hier worden verkocht, zijn afkomstig uit het gebied rond de Middellandse Zee, waar de ziekte wel meer voorkomt. Kwekerijen zijn dan ook erg alert hierop. Met behulp van EU-plantenpaspoor-

Xylella kan olijfbomen doden, maar is in Nederland nog niet aangetroffen.

ten, zorgvuldige documentatie en regelmatige inspecties proberen ze de import en verspreiding van xylella te voorkomen. Er zijn veel procedures die in Europa gevolgd moeten worden om de risico's te verminderen.

Het is lastig om de symptomen van xylella te herkennen, want ze lijken vaak op die van droogte, hitte of koudestress. Denk aan

het bruin worden, verbranden of verschrompelen van de bladeren. Maar als je een vermoeden hebt van de ziekte in jouw tuin, ga dan naar de website van de NVWA (www.nvwa.nl/onderwerpen/xylella-fastidiosa) voor meer informatie of om melding ervan te maken. In België ga je naar de website van de FAVV (www.favv-afscab.be).

V Moet ik mijn tomaten andere potgrond geven?

A Voor tomaten is een mengsel van compost en potgrond niet voedingsrijk genoeg. Het toevoegen van bloed-, vis- en beendermeel plus houtas zal voor een flinke verbetering zorgen. Geef bovendien zeker eenmaal per week een zwakke, vloeibare tomatenvoeding. En als je tomaten in potten kweekt, moeten die in een voldoende grote bak staan, liefst eentje van het formaat kuip.

Geef hongerige tomaten genoeg ruimte in een grote pot of bak.

V Moet ik clematis koppen of de pluizige zaadhoofden laten zitten?

A Koppen voordat het zaad vormt verbetert bijna altijd de bloei van het volgende jaar. De plant kan zo namelijk energie sparen die anders in de vorming van zaad was gaan zitten. Maar de pluizige zaadhoofden zien er mooi uit en het pluiz van vroegbloeiende soorten wordt vaak gebruikt door vogels als nestmateriaal. Je kan ze dus in principe laten zitten.

Loquats hebben grote exotische bladeren, maar in ons klimaat zullen ze niet zo snel bloeien of vruchten geven.

V Wat is dit voor plant in mijn nieuwe tuin en welke verzorging heeft hij nodig?

A Je bent de gelukkige eigenaar van een loquat (*Eriobotrya japonica*), ook wel bekend als een Japanse mispel. Het is een exotische fruitboom met glanzend blad uit Oost-Azië. Aan de foto te zien is deze plant volwassen en tevreden met zijn standplaats. Waarschijnlijk hoef je dus niet veel te doen. Je zou hooguit de concurrerende bomen en struiken in de buurt iets kunnen indammen door ze wat bij te snoeien. Daarmee geef je deze boom een beetje meer licht. Maar verder? Ga lekker onderuit gezakt zitten en geniet ervan!

V Weten jullie welke kleurrijke bloem dit is?

A Prikneus (*Lychnis coronaria*) wordt zo vaak aangetroffen als onkruid of 'overwaaiër' dat sommige mensen denken dat hij inheems is. Maar oorspronkelijk komt prikneus uit Zuid-Europa. Mijn zijn zacht grijze blad is hij een levendige aanwinst in borders. Het liefst staat hij op een zonnige plek, waar hij zichzelf gemakkelijk uitzaait.

Prikneus bloeit weken lang en zaait zichzelf makkelijk uit, tenzij je het kopt.

V Hoe houd ik wespen weg bij mijn pruimen

A Nepwespennesten (foto) kunnen een beetje helpen, maar ze voorkomen alleen dat wespen hun nest in de buurt maken. De aanwezigheid van een andere kolonie voorkomt niet dat ze toch een gebied binnenkomen, en pruimen zijn gewoon te verleidelijk. Er is geen effectief middel dat ze definitief zal weghouden. Hooguit kun je zorgen voor afleiding in de vorm van potjes met restjes jam. En als je een laagblijvende pruimenboom hebt staan, kun je overwegen hem in te pakken met anti-insectengas.

Nepwespennesten zullen wespen niet weerhouden van het snoepen van een van hun favoriete snacks.

Lithodora vormt een laag, groenblijvend tapijt met knalblauwe bloemetjes.

V Welke kleinblijvende, makkelijke planten kan ik op een graf laten groeien?

Lithodora diffusa 'Heavenly Blue' bloeit de hele lente en zomer. Bovendien blijft hij met slechts 15 cm laag, maar bedekt hij een gebied van ongeveer 60 cm. Een andere plant van ongeveer dezelfde grootte en eveneens met blauwe bloemen is *Convolvulus sabatius*. Die bloeit in de zomer en herfst. Als je 45 cm niet te hoog vindt, zorgt de slanke, vlammen oranje vuurpijl *Kniphofia* 'Mango Popsicle' voor een levendig contrast.

V Heeft mijn kiwi een partner nodig om fruit te produceren?

A Kiwi's zijn vaak 'tweehuizig', wat betekent dat je zowel mannelijke als vrouwelijke planten nodig hebt voor de bestuiving. Maar de zelfbestuivende variëteit *Actinidia deliciosa* 'Jenny' domineert inmiddels de markt, dus de kans zit erin dat je die kiwi hebt staan, vooral als je hem in de afgelopen tien jaar hebt gekocht. Toch kan deze kiwi wat koudwatervrees hebben en heeft hij wat overreding nodig om te gaan bloeien en vruchten te produceren. Warme zomers helpen daarbij.

Er zijn echter sterkere soorten verkrijgbaar, zoals *Actinidia arguta*. Die is veel minder kieskeurig wat betreft de warmte, dus hij is de moeite van het kweken wel waard. Ze produceren hun bloemen op zijscheuten. De vorming hiervan kun je stimuleren door de toppen van de lange, groeikrachtige scheuten die in de zomer aangroeien te snoeien. Kort al deze zweepachtige nieuwe scheuten met de helft in wanneer ze 50 cm lang zijn. Dat betekent dat je ze elke zomer twee of drie keer moet snoeien, maar het werkt echt!

Kiwi 'Jenny' is zelfbestuivend, maar heeft wel warmte nodig om vruchten te produceren.

V Waarom is het blad van mijn citroenboom geel geworden?

A Geel blad is vaak een teken van een gebrek aan voedingsstoffen. Citrusvruchten moeten het hele jaar gevoed worden om ze tevreden te houden. Geef ze in de zomer elke twee weken een dosis vloeibare voeding voor citrusvruchten, want die is rijk aan stikstof en sporenelementen. Geef in de winter ook een uitgebalanceerde citrusvoeding. Je plant heeft misschien ook baat bij verpotten naar een iets grotere pot. Gebruik een mix van universele potgrond met ongeveer een vijfde scherp zand.

Verder meldde je dat je plant ook een paar sterke scheuten

heeft geproduceerd met grotere bladeren. Sommige citrusplanten zijn geënt, dus zoek onderaan de stam naar een entplek. Als de grootbladige scheuten onder die plek zijn ontstaan, verwijder ze dan. Maar het is waarschijnlijker dat ze zijn ontstaan door de warmte en te weinig licht binnen. Citrus houdt van een vorstvrije maar koele, lichte plek in de winter. Verplaats ze in de zomer naar een warme, beschutte plek. Als de nieuwe scheuten de plant uit balans brengen, snoei ze dan terug. Knip net boven een blad om de vorming van nieuwe takken te bevorderen.

Geef je citrusbomen een zomervoeding om ze gezond te houden en bloemen en vruchten te stimuleren.

V Hoe kom ik af van schildluizen op mijn citroenboom?

A Schildluis komt erg vaak voor op citrusbomen en kan hun groeikracht behoorlijk aantasten. Verplaats in de eerste plaats je plant van de kas naar een beschutte plek in de tuin waar hij de zomer kan doorbrengen. Dat geeft je citroenboom niet alleen meer licht en minder intense hitte, wat zijn weerbaarheid vergroot om de plaag te weerstaan, maar er kunnen zo ook meer natuurlijke vijanden bij de luizen komen.

Veeg vervolgens de hele plant, blad voor blad, af met een doekje met zepig water. Gebruik gewoon een druppeltje afwasmiddel per liter water. Dat helpt om de wasachtige coating van de insecten op te lossen, zodat ze eenvoudiger weg te halen zijn. Het is een haast therapeutische bezigheid en het kost maar een paar minuten.

Stekelige dwerggaspeldoorn houdt katten op afstand en bloeit mooi.

V Hoe zorg ik ervoor dat buurkatten mijn weigela niet meer als toilet gebruiken?

A Het is nog best lastig om katten uit een specifiek gebied van je tuin te houden, omdat ze die plek waarschijnlijk gebruiken om hun territorium af te bakenen. Maar je kunt het ze wel moeilijker en minder prettig maken om er hun behoefte te doen.

Heb je genoeg ruimte, zet dan om de beruchte plek wat stekelige planten, zoals dwerggaspeldoorn (*Ulex minor*), of bodembedekkende rozen zoals duinrozen (*Rosa pimpinellifolia*). Zelfs een mulchlaag van hulstblad zou moeten helpen. Katten zoeken hun heil liever op een andere plek dan hun pootjes aan de stekels bloot te stellen.

Wat ook zou kunnen helpen, is om het gebied nat te houden. Katten en water zijn (meestal) geen vrienden, en ze houden ook niet van graven in natte grond. Een automatische sprinkler die net krachtig genoeg is om de weigela en de directe omgeving vochtig te houden, zal de katten vrijwel zeker doen afdruipten.

Geel blad is een teken van een gebrek aan voedingsstoffen, dus geef een speciale citrusvoeding.

V Hoe krijg ik mijn callalelie aan het bloeien?

A Als je callalelies in potten kweekt, zijn er drie dingen die ze nodig hebben voor een goede bloei. Ten eerste hebben ze licht nodig, dus kies een lichte plek uit. Ten tweede houden ze van behoorlijk wat voeding tijdens het groeiseizoen. En tot slot, in tegenstelling tot veel Zuid-Afrikaanse planten, kunnen planten die te krap met hun wortels in de pot zitten moeite hebben om tot bloei te komen. Verpot je callalelies dus elk voorjaar, zodat hij altijd genoeg ruimte heeft.

Als je callalelie veel blad heeft maar geen bloemen, geef hem dan regelmatig wat tomatenvoeding.

V Wat kan ik doen tegen wolluis op mijn appelboom?

A Kolonies van deze bruine luizen met witte, wollige jasjes zuigen sap en veroorzaken zwellingen op takken, waardoor kanker kan binnendringen. Het natuurlijke leger van luizeneters (waaronder oorwormen) kunnen er niet tegenop eten, dus probeer kleine besmettingen van de boom te vegen. Blader ook naar pagina 48 voor diverse natuurlijke middeletjes die helpen tegen plagen zoals luizen.

Bij kleine bomen kun je met een borstel met stijve haren de luizen wegvegen.

Een hangmand gevuld met verschillende zomerbloeiers gaat de hele zomer mee.

V Welke sterke planten kan ik in mijn hangmanden planten? Mijn petunia's zijn bezweken aan de bladluizen ...

A Het is verrassend dat je petunia's niet zijn hersteld van de bladluizen, maar in je bericht meldde je verder dat je een tijdje in het ziekenhuis hebt gelegen. Ze zullen je goede zorgen dus gemist hebben!

Bladluizen vormen vaak snel behoorlijke plagen, maar hun aantallen nemen vaak net zo snel weer af dankzij jagende vogels,

lieveheersbeestjes, larven en andere roofdiertjes. Toch is het een goed idee om meerdere planten te mengen. Je hebt de keuze uit veel kleurrijke soorten, waaronder hanggeraniums, vrolijke made-liefjes, geel tandzaad, Spaanse margrietten (*Osteospermum*) en hangende *Bacopa*. *Calibrachoa* lijkt op de petunia, maar heeft kleinere bloemen.

V Waarom heeft mijn clematis maar drie bloemen gekregen?

A Je plant is een groep 2-clematis. Die zou vanaf eind voorjaar veel geweldige bloemen moet produceren. Een clematis heeft echter behoorlijk wat water nodig om goed te bloeien. Aangezien die van jou in een trog staat, is het wellicht beter hem naar de volle grond te verhuizen. In een border droogt hij minder snel uit, omdat de wortels meer ruimte hebben om zich uit te spreiden bij hun zoektocht naar water. De

resultaten zijn in de volle grond beter en de verzorging kost minder tijd.

Een andere belangrijke oorzaak van te weinig bloemen is snoeien in de verkeerde tijd van het jaar. In dit geval laat in het voorjaar, want daarmee verwijder je de bloemknoppen. En tot slot staat deze clematis op een schaduwrijke plek waar hij niet goed zal bloeien. Een plek in de zon of halfschaduw is beter.

Groep 2-clematis, zoals 'Nelly Moser', produceert grote bloemen.

V Kan ik varens in muren laten groeien?

A Droge stenen muren kun je inderdaad bedekken met bepaalde soorten varens. Soms gebeurt dat spontaan, maar als je ze zelf wilt toevoegen, doe dat dan met wat zanderige potgrond in de gaten en met jonge varenplantjes.

Gesikte inheemse en groenblijvende varens zijn onder andere de tongvaren (*Asplenium scolopendrium*), of tongvaren-variëteiten zoals 'Cristatum' met

gekuifd blad en 'Fimbriatum' met smalle, diep ingesneden blad.

Steenbreekvarens (*Asplenium trichomanes*), met kleine, rond blaadjes, groeit ook graag in muren, net als dubbelloof (*Blechnum spicant*). De kleine Noord-Amerikaanse bladverliezende wimpervaren (*Woodsia obtusa*) zal zich hier ook thuis voelen. Hij heeft sierlijke bladeren en vormt sporren in donkerpaarse groepen.

Geef schaduwrijke muren een upgrade met groenblijvende varens.

V Mijn candelabra-primula's zijn gestorven door te natte grond. Wat kan ik beter kweken?

A Zogeheten candelabra-primula's houden van vochtige grond, maar ze hebben een hekel aan al te natte voeten in de winter. En als het te droog wordt, verschrompelen ze juist weer snel. Het is niet snel goed! Maar als je ze tevreden weet te houden, zetten ze heel veel zaad en kun je ze na de bloei delen.

Om deze en andere moerasplanten de omstandigheden te bieden die ze nodig hebben, kun je het beste een kunstmatige moerastuin maken. Graaf een gat van 60 cm diep en de gewenste breedte, en bekleed het met dikke, zwarte bouwfolie. Maak er een paar kleine gaatjes in om de afwatering te beperken, maar niet helemaal te voorkomen. Vul het gat dan met zware, vochtvasthoudende grond (bijvoorbeeld met veel klei of leem). In droge perioden geef je je moeras water, maar vaak zal dat niet nodig zijn. Nu kun je allerlei geweldige moerasplanten kweken, van *Gunnera manicata* met zijn gigantische blad tot de kleurrijke gewone dotterbloem (*Caltha palustris*).

Er zijn echter nog meer goede alternatieven voor een vochtige plek. Denk bijvoorbeeld aan *Ligularia* 'Britt Marie Crawford', met donkerpaars blad en felle oranje madeliefachtige bloemen. Of geitenbaard (*Aruncus dioicus*) met witte, veerachtige bloem pluimen in juni, schildblad (*Darmera peltata*) met roze gebolde bloemkoppen, gevolgd door paraplu-achtig blad op lange stengels, en kafferlelies (*Hesperantha coccinea*).

V Hoe zorg ik dat mijn roze bloeiende hortensia blauw wordt?

A Of je hortensia blauw of roze bloeit, is afhankelijk van de zuurgraad en het ijzergehalte in de grond. Er wordt speciale voeding verkocht om de grond te verrijken met aluin of aluminiumsulfaat. Volg daarbij de instructies op de verpakking. De zuurgraad van de grond zou idealiter een pH van

6,5 of lager moeten zijn om de opname van aluminiumsulfaat te bevorderen. Is je bodem neutraal, dan kun je zwavel strooien of een mulch van houtsnippers toevoegen. Wil je jezelf al dit werk besparen: gewoon genieten van roze bloeiende hortensia's kan natuurlijk ook nog!

Is de grond niet zuur genoeg, dan bloeit deze hortensia roze.

V Moet ik de onderste bladeren van knolselderij verwijderen?

A Door het oude blad te verwijderen, stimuleer je de plant om meer jonge vervangende bladeren te produceren die groter en sappiger zijn, met name aan de onderkant. Het oude blad dat je laat zitten kan ook de kroon inperken in zijn groei. Het blad verwijderen zorgt ervoor dat hij makkelijker groeit.

Inspiratie

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiers en tips om van je tuin een paradijs te maken.

In deze rubriek

- 70** Carols favoriete kruiden
- 75** Alles over kamerplanten
- 78** Juiste pot, juiste plek
- 82** Vers geplukt
- 88** Zomerse combinaties
- 95** Inheemse held: wilde marjolein

p. 70

p. 75

p. 82

p. 88

Carol kweekt kruiden in potten, zodat ze deze kan verplaatsen en, waar ze ook is in de tuin, kan genieten van hun geur en smaak.

Vol *smaak*

Kruiden kun je overal kweken – of het nu in je moestuin is of in een pot op de vensterbank. **Carol** vertelt wat haar favorieten zijn en hoe ze die het liefst gebruikt.

FOTO: JASON INGRAM

*“Kruiden hebben
altijd een belangrijke
rol gespeeld op allerlei
gebieden, van de
geneeskunde tot de
kookkunst.”*

Kruiden zijn geweldige planten: aantrekkelijk, decoratief en geurig. Ze roepen al snel zonovergoten heuvels en wildernis voor de geest. Maar vaak onderschatten we hoe belangrijk ze in ons leven zijn. Salie en bieslook nodigen misschien niet meteen uit tot verheven conversatie, maar het zou een groot gemis zijn als kruiden geen deel uitmaakten van onze tuinen en keukens. Eigenlijk kun je in de keuken niet zonder kruiden. Natuurlijk, je kunt ze gedroogd kopen, maar dat haalt het niet bij de kruiden die je vers uit je tuin plukt.

Ondanks hun onverheven status hebben kruiden altijd een belangrijke rol gespeeld op allerlei gebieden, van de geneeskunde tot de kookkunst. Ze staan centraal in de ayurvedische en Chinese geneeskunde en spelen een belangrijke rol in het dagelijks leven (en het hiernamaals) in alle grote beschavingen, van het Oude Egypte tot stammen in het Amazonegebied.

Kruiden mogen dan veel van hun mysterie verloren hebben in een wereld die nog maar weinig waarde hecht aan de spirituele kant van het leven, maar voor het versterken en verrijken van de smaken van ons voedsel worden ze juist steeds belangrijker. Onze smaak is de afgelopen decennia avontuurlijker geworden en veel mensen zijn ook bereid om allerlei kruiden te proberen. En dat heeft een verrukkelijke wereld aan smaken geopend.

Goede smaak

Het kweken en gebruiken van kruiden in onze tuinen hoeft niet meer te voldoen aan dat cliché uit de jaren 60. Toen werden in de 'kruidentuin' alleen maar kruiden bij elkaar gezet omdat ze kruiden waren, zonder te letten op de omstandigheden die ze nodig hadden. Tegenwoordig zijn we ons meer bewust van hun oorsprong en houden we rekening met hun behoeften door te kijken naar hoe ze in het wild groeien.

We combineren ze ook avontuurlijker, op basis van hun esthetische kwaliteiten. Net als talloze andere planten zijn veel kruiden heel decoratief en passen ze naadloos tussen vaste planten en siergrassen in natuurlijke beplantingsschema's. Ze zijn echter ook toepasbaar in krachtige, moderne ontwerpen, in blokken om een gebied een bepaalde kleur, textuur of geur te geven. Lavendelhagen, bijvoorbeeld, hebben een lange geschiedenis, maar zijn ook in moderne tuinen vaak een belangrijk element.

Tuiniers zetten vaak sla en kruiden bij elkaar, wat er aantrekkelijk uitziet. Vaak stellen ze dezelfde eisen, vooral als je het bij eenjarige kruiden houdt die je op dezelfde manier uit zaad kunt opkweken als sla, mizuna, mosterd en rucola. Sla heeft vaak grote, gulle bladeren, terwijl het blad

Carols favoriete kruiden

▼ Peterselie

Peterselie is misschien wel het meest gekweekte kruid van het land. Het is ook niet heel ingewikkeld om te kweken. Maar zoals meer leden van de *Apiaceae*-familie ontkiemt zaad het soms moeizaam. Strooi wat zaadjes bovenop de potgrond en geef het voorzichtig warm water.

Zo gebruik ik het

Mijn echtgenoot Neil maakt overheerlijk beleg voor geroosterd brood van tonijn, ansjovis, kappertjes, citroensap en een handje verse, fijngesneden peterselie.

▼ Echte kervel

Echte kervel heeft een unieke smaak, met een vleugje anijs – we zijn er dol op. Als de plant doorschiet, vormen de bloemen mooie witte wolken. Zaai achtereenvolgend, steeds een beetje, verspeen de zaailingen afzonderlijk naar modules, zelfgemaakte papieren potjes of eierdozen en plant ze dan uit in de tuin.

Zo gebruik ik het

Kervelboter is verrukkelijk. Hak een handje gewassen en gedroogde kervelblaadjes fijn, voeg ze toe aan ongezouten boter, zet even in de koelkast en serveer.

▲ Basilicum

Tegenwoordig speel ik vals door het in de supermarkt te kopen, het voorzichtig te scheuren en elke plant op te potten. Basilicum heeft veel warmte en water nodig. Houd het aan de gang door de bloemen (die trouwens eetbaar zijn) te verwijderen.

Zo gebruik ik het

Om pesto te maken mixt Neil twee teentjes knoflook, zeezout, zwarte peper, 30 g geroosterde pijnboompitten, 1 eetlepel vers geraspte Parmezaanse kaas, 125 ml olijfolie en een kom basilicum tot een glad geheel.

▲ Munt

Een 'nat' en weelderig kruid. Verspreidt zich als een razende en moet beteugeld worden als hij tussen andere planten groeit. Bij ons staan enorme potten met munt op verschillende plaatsen in de tuin.

Zo gebruik ik het

Onvervangbaar in veel gerechten uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika, in muntthee en als likeurtje. Geeft een heerlijke extra dimensie aan tzatziki en raita met komkommer. En, heel belangrijk: zonder munt geen mojito!

▲ Franse dragon

Artemisia dracunculus subsp. *sativa* is de allerbeste. Franse dragon is een vaste plant en licht vorstgevoelig. We graven hem altijd uit en zetten hem in een pot op een vorstvrije plek tot het warmer wordt. Hij zet geen zaad, dus je kunt hem alleen vermeerderen door stekken.

Zo gebruik ik het

De Franse keuken maakt veel gebruik van dragon: in veel sauzen en bijgerechten is het een essentieel ingrediënt. Gebruik het spaarzaam in sauce verte met peterselie, zuring en spinazie.

◀ Tijm

Een 'droog' kruid, dat graag in de zon en 'arme grond' staat. In te voedselrijke grond wordt tijm dun en rommelig. Om zijn vorm te behouden, moet hij een beetje honger lijden. Er zijn bonte versies en variëteiten met citroengeur.

Zo gebruik ik het

Onmisbaar in een kruidenbultje voor in soep of stoofschotels. Hak het fijn en vries het in voor toekomstig gebruik, conserveer het in witte wijnazijn of olie, of voeg het toe aan een bosje verse kruiden en bind het vast met een preiblad.

▲ Rozemarijn

Rozemarijn is een kleine mediterrane heester, al kunnen de variëteiten 'Miss Jessopp's Upright' en 'Tuscan Blue' wel 2 m hoog worden. 'Benenden Blue' heeft diepblauwe bloemen. De geur en smaak worden versterkt als de plant op een warme plek in schrale grond staat.

Zo gebruik ik het

Omdat de taaie blaadjes niet afbreken, komt de heerlijke smaak het best tot zijn recht door rozemarijn mee te bakken met vlees – van oudsher lam – of geroosterde aardappelen. Als garnering is het kruid niet geschikt.

◀ Dille

Dille stelt weinig eisen en wordt van Scandinavië tot in het Midden-Oosten gebruikt. In grote bakken, gecombineerd met grote, felgekleurde bloemen als goudsbloemen of hoge afrikaantjes is het prachtig als wegende onderbeplanting.

Zo gebruik ik het

De zaden geven smaak aan tafeluur. Hak de blaadjes fijn, wrijf gravad lax in met citroen en specerijen, en zet in de koelkast, of voeg het toe aan gebakken zeebaars, net voordat je de pan van het vuur neemt.

Aan de slag

Simpele ideeën voor het kweken van kruiden in gerecyclede potten.

Pizzamandje

Gebruik tijm en oregano voor die typische pizzasmaak. Bekleed de binnenkant van een oude mand met een gerecyclede plastic zak (bijvoorbeeld van potgrond) en maak wat gaten voor de drainage. Vul met goed doorlatende potgrond. Oude en dus arme potgrond is ideaal voor deze kruiden. Zet de mand op een zonnige plek en geef de kruiden spaarzaam water.

Kruiden in blik

Maak gaten in de bodem van oude, roestige conservenblikjes – heel artistiek! – en vul ze met potgrond. Doe in elk blik één kruid of een slaplantje. Groepeer ze of zet ze in een rijtje.

Aan de muur

De hoogte in gaan is de oplossing voor wie weinig ruimte of helemaal geen tuin heeft. In gerecyclede yoghurtpotten kun je een hele reeks kruiden kweken: bovenaan de zoonabbidders en op de grond een eenvoudige doos of oude la – om het water op te vangen en voor munt, basilicum en peterselie, die tegen lichte schaduw kunnen en het extra water zullen waarderen.

Tuinkers in een doosje

Neem een oud bakje, met gaatjes onderin, bekleed met vochtig keuken- of wc-papier en strooi zaad van mosterdkers of tuinkers er spaarzaam overheen. Binnen een paar dagen kun je oogsten.

Tuinkers groeit snel en makkelijk – het ideale kruidenproject voor kinderen.

Een kruidenmuur zorgt in een kleine ruimte voor kleur en geur.

“Eetbare bloemen geven zowel smaak kleur aan voedsel en combineren goed met kruiden.”

van kruiden zoals kervel, dille en venkel vertakt, geveerd of varenachtig is, wat een mooi contrast geeft als je ze naast of door elkaar zet.

We hebben een enorme halve ton waarin gewoonlijk tulpen staan, gevolgd door een vrolijke rits dahlia's. Voor de verandering heb ik er kruiden in geplant en hoewel ze er nog maar kort staan, beginnen ze al goed uit te komen qua kleur, vorm en textuur – en ze verspreiden een zalige geur. Eenjarige

kruiden en slasoorten kun je allemaal doorlopend blijven zaaien van maart tot september. Het is dus nog lang niet te laat om er nu mee te beginnen. En zodra je ze hebt geoogst, kun je ze vervangen door nieuwe jonge planten die je in potten of modules hebt gekweekt.

Bloemen op je bord

Eetbare bloemen geven niet alleen smaak maar ook kleur aan je voedsel (zie p. 84). Ze

combineren bovendien goed met diverse kruiden. Veel bloemen hebben trouwens ook kruidachtige eigenschappen. De goudsbloem heet in het Engels 'pot marigold', wat verwijst naar het gebruik van de bloem als toevoeging aan stoofpotjes met vlees dat niet meer zo vers was. Tegenwoordig zorgen de bloemen vooral voor kleur. Net als zoveel kruiden zijn ze makkelijk en zonder problemen te kweken.

Maar of ze nu in onze tuinen worden geplant of dienst doen als smaakmaker in de keuken, kruiden inspireren ons tot creativiteit. Ze voegen een cruciale extra dimensie en levenslust toe aan hoe we tuinieren, koken en eten.

VOLGENDE MAAND Carol laat zien hoe je je borders opfrist met late zomerkleur.

Alles over kamerplanten

Maak je huis groener met onze gids voor kamerplanten.

Schijfcactus

Een stijlvolle plant die het beeld van een woestijnlandschap oproept. De cactus *Opuntia microdasys* heeft ronde bladschijven die in paren groeien, vandaar dat hij in het Engels konijnenoorcactus wordt genoemd. Ook al ziet hij er schattig uit, erg knuffelbaar is hij niet. Elke bladschijf is bedekt met zachte toefjes, glochiden genaamd, waarin stekels verborgen zitten die bij de lichtste aanraking loslaten. Zet hem dus buiten handbereik en wees voorzichtig bij het water geven, verpotten en vermeerderen. Hij is makkelijk te kweken en een of twee planten geven je interieur een modern tintje.

1

TIP
Gebruik een stanleymes
om de schijf moeiteloos
af te snijden.

2

3

Het geldt voor alle vetplanten: op de juiste manier water geven is de sleutel tot een gezonde cactus. Geef het liefst water totdat het uit de gaatjes in de potbodem stroomt en geef pas opnieuw water wanneer de potgrond volledig is uitgedroogd. De beste plek voor een cactus is op een vensterbank in gefilterd zonlicht. Het is een perfecte plant voor plaatsen die te droog of te licht zijn voor andere planten, zoals varens. Gun de cactus tijdens de wintermaanden een rustperiode, waarin je hem niet vaker dan één keer per maand water geeft. Verhuis hem tijdens deze periode naar een iets donkerdere en koelere plek (niet onder de 10°C), waardoor je de plant stimuleert om de volgende zomer lichtgele bloemen te ontwikkelen. De cactus heeft ongeveer eens per jaar een nieuwe pot nodig. Dek de plant tijdens het verpotten af, zodat je hem niet hoeft aan te raken, en gebruik alleen een pot met drainagegaatjes. Voed de cactus tussen voor- en najaar om de acht weken.

- **Positie** Houdt van veel licht, bij voorkeur voor een raam op het zuiden, en een lage luchtvochtigheid.
- **Verzorging** Geef pas water wanneer de potgrond droog is. Als de plant begint te rotten, neem dan een stek om een nieuwe plant te kweken, zoals hieronder wordt beschreven.
- **Details** Inheems in Noord- en Zuid-Amerika, waar het fruit van de *Opuntia compressa* (vijgcactus) geschild wordt gegeten.

- Gebruik van voor- tot het najaar elke acht weken cactusvoeding.
- Leg de afgesneden schijf op een droge plek en laat de wond een paar dagen helen.

Nieuwe planten kweken

1 Pak een van de schijven met een pincet vast en snijd hem met een scherp, steriel mes bij de aanzet af. Laat de schijf een paar dagen op een schoon oppervlak liggen zodat de wond kan drogen.

2 Druk de schijf voorzichtig in een pot met cactusgrond.

Zorg ervoor dat de onderkant van de schijf net onder het oppervlak komt.

3 Duw aan weerszijden een houten spiesje in de grond en maak deze aan elkaar vast. De schijf wordt zo losjes rechtop gehouden totdat hij heeft geworteld.

VOLGENDE MAAND De *Dieffenbachia* is onderhoudsvriendelijk en tropisch.

Dankzij een hoge, witte plantenbak wordt deze anders, donkere, saaie plek een lust voor het oog.

DEEL 3

Masterclass bloempotten

Juiste pot, juiste plek

Nick Bailey legt uit hoe potten de lastigste plekken in je tuin transformeren, van smalle doorgangen tot donkere hoeken.

Een van de voordelen van plantpotten is hun veelzijdigheid. In de loop van het seizoen kun je potten steeds weer opnieuw groeperen en op een plek neerzetten waar ze de grootste bijdrage leveren. Een seizoenspot zet je in de kijker als hij op zijn mooist is en je verbergt hem zodra hij verwelkt. Ook kun je in de loop van het jaar de compositie in grote, permanente potten veranderen. Verder kun je potten voor bepaalde plekken in je tuin bestemmen. Heb je een smalle doorgang? Geen probleem: zet er een hoge, slanke pot neer. Een donkere schaduwhoek? Niet getreurd, een lichte plantenbak doet wonderen.

Er zijn ook talloze creatieve mogelijkheden voor potten in

groepen. Kies potten in verschillende afmetingen, maar wel in dezelfde stijl en kleur voor meer samenhang. Of je groepeert een mengelmoeisje van potten die je beplant met gelijksoortige planten, waardoor er eenheid ontstaat. En waarom zou je geen potten met dezelfde vorm, zoals vierkant of achthoekig, bij elkaar zetten om de beschikbare ruimte optimaal te benutten?

Hoe je het ook doet, plantenbakken geven je tuin een nieuwe dynamiek die je naar wens in een oogwenk kunt veranderen. Een goed voorbeeld zijn de showpotten bij tuincentra, waarvan de inhoud in de loop van het jaar wordt aangepast om steeds de allerbeste seizoensplanten te laten zien.

Doe het licht aan

Waarom het werkt

Bijna elke tuin heeft een slecht benutte, lelijke schaduwplek. Maar een pot in de juiste stijl, vorm, kleur en afmeting kan dit veranderen. Hier is een donkere hoek tot leven gebracht met een witte pot. De koele kleur vangt je blik en laat deze plek stralen.

Gouden regels

- Het grootste effect bereik je met een hoge pot die vanuit de beplanting lijkt op te rijzen.
- Kies planten die geschikt zijn voor de locatie. Neem voor een schaduwplek soorten met een lichter blad dat goed opvalt.
- Zet dit soort hoge pot op een vlakke steen, zodat hij niet omvalt wanneer de grond in het loop van de seizoenen opzwellt en inklinkt.

Nick gebruikte

1. *Helichrysum petiolare* 'Gold'
2. *Miscanthus sinensis* 'Gracillimus'
3. Hoge, strakke, vierkante, witte plantenbak

Recht en hoekig

Waarom het werkt

Veel mensen hebben een kleinere tuin dan ze zouden willen en in dat geval is het een goed idee om elke vierkante centimeter te benutten door potten bij elkaar te zetten. Met ronde potten laat je ruimte onbenut, maar door vierkante potten in een soort mozaïekpatroon te groeperen, zoals op de foto, wordt elk stukje grond gebruikt. Dit principe werkt voor vierkante, rechthoekige, zeshoekige en achthoekige potten. Met potten van verschillende hoogten ontstaat het effect van een geïsoleerde beplanting of terrassen.

Gouden regels

■ Kies bij voorkeur potten uit dezelfde serie of met dezelfde vorm, zodat ze goed tegen elkaar aan kunnen staan.

■ Selecteer planten die contrasteren met de potten. Hier steken de lichtere bladeren mooi af tegen de loodgrijze potten.

■ Laat de potten in hoogte verspringen zodat het effect groter is en de planten optimaal uitkomen.

Nick gebruikte

1. *Helichrysum petiolare* 'Gold'
2. *Miscanthus sinensis* 'Gracillimus'
3. *Hydrangea macrophylla* 'Zebra'
4. *Heuchera* 'Palace Purple'
5. Potten: gerecycleerde kunststof, verschillende afmetingen.

Vierkante bakken
naast elkaar
benutten de
beschikbare
ruimte optimaal.

Bij zo'n opvallende, slanke pot in een smalle doorgang houden mensen even hun pas in.

Breng eenheid in verschillende potten door ze te beplanten met planten in dezelfde kleur.

Moment voor bezinning

Waarom het werkt

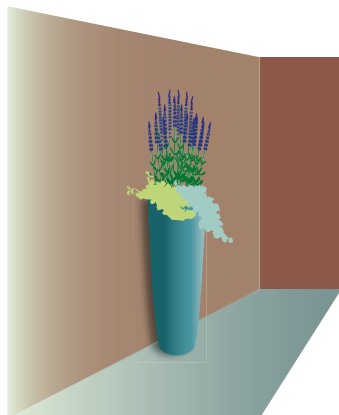
Smalle ruimtes zijn vaak doorgangen waar mensen snel doorheen lopen. Als je daar een plantenbak neerzet, zijn ze eerder geneigd even hun pas in te houden. Bovendien krijgt de doorgang een ander gezicht. Deze pot bijvoorbeeld neemt heel weinig ruimte in, terwijl hij de plek toch het hele jaar door verfraait.

Gouden regels

- Verminder het risico dat een hoge, slanke pot omvalt door hem onderin te verzwaren met stenen of grind, of door hem vast te zetten aan de vloer of muur.
- Potten met een kleine opening zijn het mooist in combinatie met een plant met lange stengels, zoals deze langbloeiende *Salvia nemorosa*.
- Kies een glanzende pot voor schaduwplekken zoals een brandgang. De patina van deze pot weerkaatst het licht en maakt de plek minder somber.

Nick gebruikte

1. *Salvia nemorosa* 'Caradonna'
2. *Helichrysum petiolare* 'Gold'
3. *Dichondra argentea* 'Silver Falls'
4. Pot: hoge, randloze, geglazuurde, groene pot, 76 x 44 cm

Vormenmix

Waarom het werkt

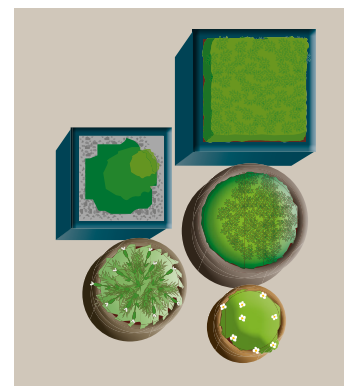
Een groep verschillende potten is alleen mooi als er een verbindend element is. Dat kan de kleur of de stijl van de potten zijn, of de kleur van de planten die je erin zet. Hier worden grijze en terracotta potten in allerlei stijlen, vormen en maten verbonden door de keus van de planten. Het lichte groen van de diverse plantensoorten zorgt voor eenheid en geeft de indruk van een zorgvuldig samengestelde familie van kleuren en vormen.

Gouden regels

- Kies planten met een soortgelijke textuur of blad- of bloemkleur, die de potten samenbrengt.
- Laat de potten in hoogte oplopen en beplant een paar potten met een opvallende plant, zoals een boomvaren of laurier-boom op stam.
- Gebruik zoveel mogelijk vormen en maten, zodat je in de loop van het seizoen kunt variëren door de potten anders te groeperen.

Nick gebruikte

Verschillende planten met groen blad, zoals laurier, buxus, lavendel en taxus.
Potten: verschillende vormen, maten en kleuren.

Nick op TV

Volg Nick en het team van *Gardeners' World* elke vrijdagavond een uur lang, vanaf 22:00 uur op BBC 2.

Vers geplukt

Haal het beste uit je heerlijke, kersverse, zelfgekweekte groenten en fruit met onze oogsttips en simpele receptideeën om deze zomer buiten te eten.

Tomaten

Pluk dagelijks tomaten die volledig en gelijkmatig verkleurd zijn, het liefst door de zon verwarmd en meteen gegeten of opgediend. Knijp voorzichtig in een tomaat om te controleren of het vlees iets meegeeft en knip de vrucht af zonder de stengel te beschadigen. Stimuleer de vruchtzetting door de planten wekelijks kaliumrijke, vloeibare tomatenvoeding te geven. Geef niet te veel water, maar wel regelmatig om te voorkomen dat het vel van de tomaten openbarst.

Vers genieten

- Meng gehalveerde kers-tomaatjes met gehakte lente-uitjes, olijfolie, azijn en tabasco door al dente gekookte pasta.
- Bak pikante, Italiaanse (vegetarische) worst met sjalotjes, en geef er een salade van tomaten, mozzarella en basilicumblaadjes bij.

Nieuwe aardappelen

Zodra de eerste bloemen verschijnen, kun je aardappelen rooien. Oogst vroeg in de ochtend, het liefst op een warme, droge dag. Haal ze met een tuinvork voorzichtig uit de grond of oogst ze uit potten of zakken. Was en kook de aardappelen.

Vers genieten

- Combineer afgekoelde gekookte aardappelen met verse radijsjes, doperwtten, komkommer en een tuinkruidendressing voor een heerlijke zomerse salade.
- Houd het simpel: giet gesmolten boter over de gekookte aardappelen en bestrooi ze met gehakte verse munt.

Doperwtten

Controleer dagelijks hoe vol de erwtenpeulen zijn. Pluk ze wanneer ze goed gevuld zijn. Dop en eet ze meteen. Dop ook het eventuele overschot en vries het in.

Vers genieten

- Maak een salade van erwten, sjalotjes, waterkers en een mosterddressing.
- Leg hele peulen met doperwtten op de barbecue tot ze blaren hebben en dip ze in een pittige yoghurt-knoflooksaus.

Eetbare bloemen

De bloemen van goudsbloem, viooltjes, Oost-Indische kers, lavendel en nog veel meer planten zijn eetbaar. Pluk regelmatig om meer bloemen te stimuleren en eet uitsluitend de bloemblaadjes. Gebruik alleen onbespoten bloemen waarvan je zeker weet welke het zijn.

Vers genieten

- Strooi een mengsel van kleurrijke eetbare bloemblaadjes over salades of gebruik ze om desserts mee te decoreren.
- Meng wat bloemen met olijfolie, sjalotjes en citroensap, en je hebt een alternatieve salsa verde.

Aardbeien

Pluk aardbeien wanneer ze goed rijp zijn. Controleer ze elke dag en voorkom dat ze overrijp raken, want dan kunnen ze gaan schimmelen. Aardbeien zijn het zoetst en volst van smaak als het weer warm is en ze meteen worden gegeten. Verwijder de meeste uitlopers zodat de planten genoeg energie hebben om aardbeien te blijven produceren. Laat er echter een paar zitten waaruit je later in de zomer nieuwe planten opkweekt.

Vers genieten

- In plakjes en met slagroom. Soms is de ouderwetse manier de allerbeste.
- Halveer de aardbeien, laat ze een uurtje weken in rosé en beleg er een slagroom-schuimtaart mee.

Rode biet

Voeg de blaadjes van uitgedunde bietenplantjes aan salades toe en oogst baby-bietjes wanneer ze het formaat van een golfbal hebben. Voel met je vingers onder de grond hoe groot ze zijn.

Vers genieten

- Pureer gekookte bieten met yoghurt, tahin en dille om een dipsaus te maken.
- Rooster bietenpartjes samen met hele knoflooktenen en takjes tijm.

Snijbonen

Het succes van snijbonen zit hem in vaak kleine beetjes plukken, het liefst elke dag, maar ten minste twee keer per week. Dit voorkomt dat ze groot en taai worden, en stimuleert de groei van nog meer bonen. Pluk ze met het steeltje van de plant en doorzoek het loof goed, want je ziet ze makkelijk over het hoofd.

Vers genieten

- Snijd ze in stukjes en laat ze een paar minuten meebakken met roerbakgerechten, zodat ze hun smaak en beet houden.
- Stoom ze kort en giet er een dressing van mosterd, olie en azijn over. Een heerlijk bijgerecht voor een zomerse maaltijd.

Knoflook

Oogst knoflook zodra het loof vergeelt. Let op dat je de bollen niet beschadigt en leg ze op een warme vochtvrije plek te drogen. Je kunt de stengels verwijderen of vlechten. Op een droge plaats blijven bollen tot tien maanden goed.

Vers genieten

- Rooster de hele knoflooktenen met aardappelen en rozemarijn als heerlijk geurend bijgerecht.
- Pureer teentjes knoflook, boter en lente-uitjes in een keukenmachine. Maak overdwars sneden in een baguette en vul elke inkeping met de knoflookboter en een plakje verse mozzarella. Bak in de oven totdat het brood helemaal doordrenkt en goud van kleur is.

Wortelen

Wortelen kun je het best oogsten op het moment dat je ze nodig hebt. Trek babywortelen op als ze 1 cm dik zijn. Je kunt ze ook laten groeien, maar niet té lang, want dan worden ze taai. Gebruik een tuinvork als je zware grond hebt. Dek de planten af met fijn gaas- of vliesdoek om de wortelvlieg te weren.

Vers genieten

- ▣ Schil en rasp de wortelen. Giet er een dressing van olie, grove mosterd, citroensap en honing over.
- ▣ Rooster hele babywortelen met knoflook en tijmtakjes in olijfolie en rodewijnazijn. Het is een perfect bijgerecht voor een barbecue-avond.

Courgettes

Oogst courgettes wanneer ze jong en mals zijn (10–13 cm lang). Gebruik een scherp mes, want als je draait of trekt, kun je de plant beschadigen. Courgettes rijpen snel, dus oogst zo mogelijk een paar keer per week.

Vers genieten

- ▣ Gebruik courgettes rauw en dun gesneden in salades of met een dipsaus. Rasp ze en voeg ze met basilicum aan pasta toe. Frituur, stoom of bak ze. Ontdoe ze voor het bereiden van hun uiteinden.
- ▣ Je kunt ook de grotere mannelijke bloemen eten. Vul de bloemen en bak ze of doop ze in beslag en frituur ze.

Sla

Snijd pluksla wanneer de bladeren 8–10 cm lang zijn, laat daarbij ongeveer 3 cm boven de grond staan. De sla zal nog drie tot vijf keer teruggroeien voordat de plant verwelkt. Oogst kropsla-soorten zodra ze volgroeid zijn om rotten en doorschieten te voorkomen. Eet sla meteen, zo vers mogelijk.

Vers genieten

- ▣ Serveer met een dressing van olie, balsamicoazijn en mosterd als pittig bijgerecht bij een zomerse lunch.
- ▣ Bak grote bladeren niet langer dan 30 seconden. Serveer met olie, wijnazijn en zout.

Zomerse combinaties

Op zoek naar een goede plantencombinatie voor je zomerse borders? Laat je door ons inspireren en maak de perfecte mix van kleur, vorm en textuur. Al deze combinaties vielen eerder bij diverse tuinwedstrijden in de prijzen.

We geven voor elke combinatie bovendien een handig beplantingsschema, zodat je precies weet hoeveel van elke plant je nodig hebt en je er direct in de tuin mee aan de slag kunt gaan. Het resultaat is gegarandeerd prachtig.

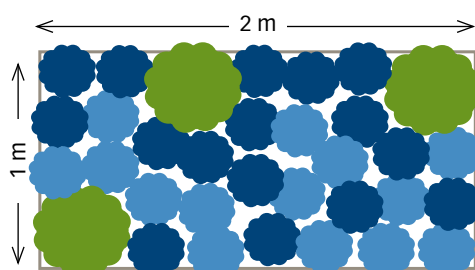

Een vleugje limoen

Het koele blauw van de iris en ossentong (*Anchusa*) vormen het perfecte decor voor de limoenkleurige wolfsmelk. De stoere iris contrasteert ook mooi met zijn frêlere partners.

Planten

- 1 *Iris* 'Jane Phillips'
- 2 *Euphorbia palustris*
- 3 *Anchusa azurea* 'Loddon Royalist'

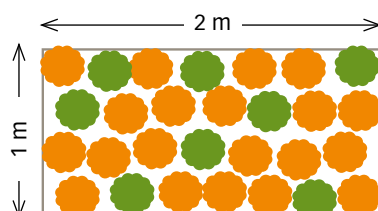

Vlammende tinten

Soms is simpel het beste en dit felgekleurde plantenduo vormt hierop geen uitzondering. Het nagelkruid zorgt voor leven in de brouwerij, terwijl het oranjegetinte loof van *Libertia* de compositie verzacht en in beweging brengt.

Planten

- 1 *Libertia formosa*
- 2 *Geum 'Totally Tangerine'*

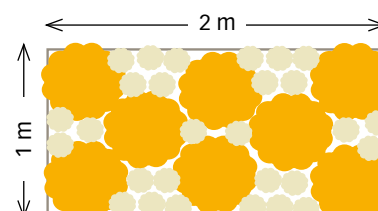

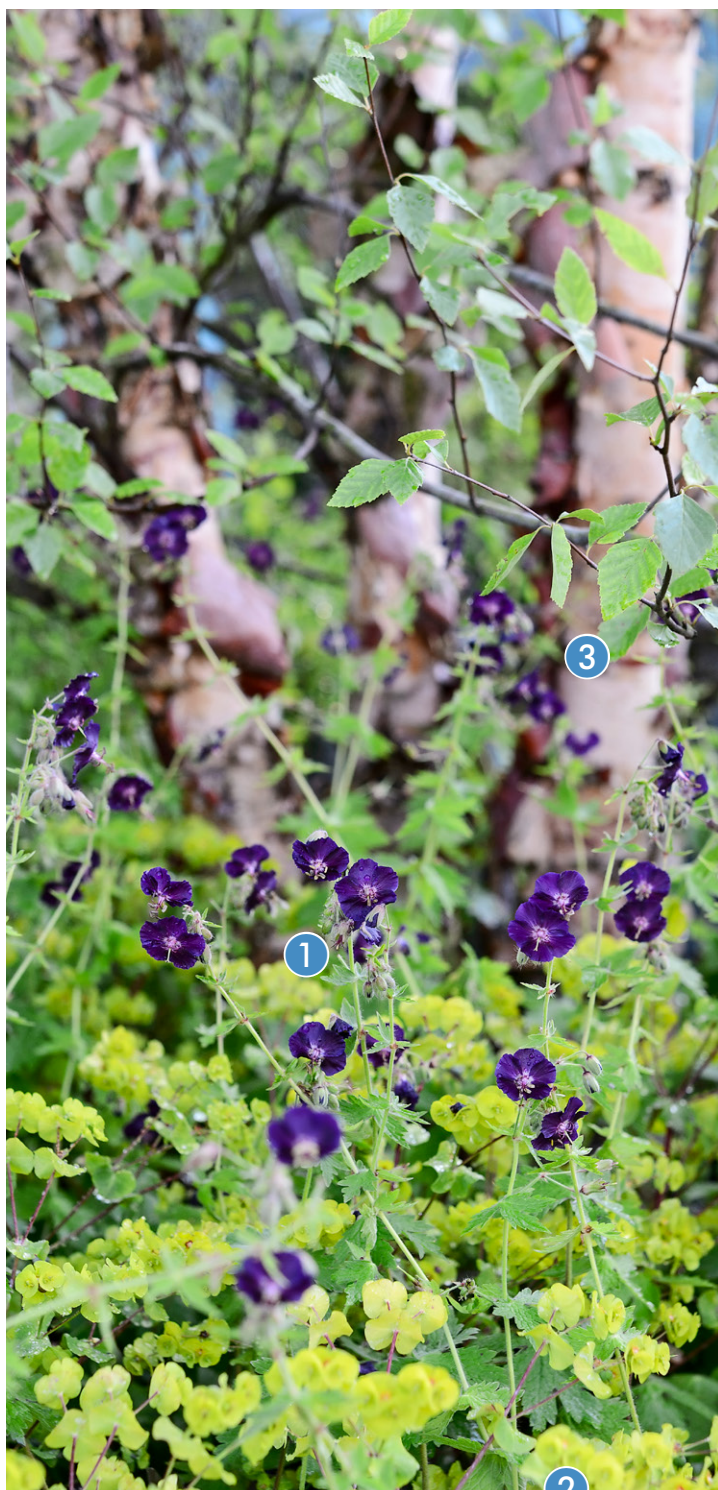
Een mooie show

Met deze heerlijke en zwierige plantencombinatie krijg je meteen een andere kijk op gladiolen, doordat er een beplantingschema in prairiesfeer wordt opgeroepen die subtiel en geraffineerd is.

Planten

- 1 *Gladiolus tristis*
- 2 *Deschampsia cespitosa* 'Goldtau'

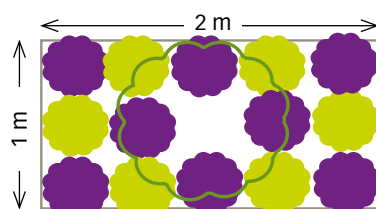
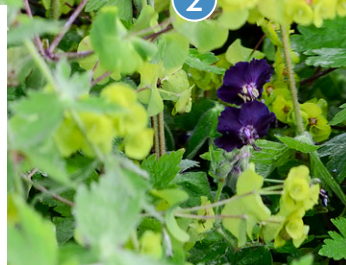

Koel contrast

Deze donkere, zwoele geranium contrasteert prachtig met de felgekleurde wolfsmelk. Het is een ideale combinatie voor onder bomen. Beide vaste planten zijn dynamische groeiers en hun vrolijke wirwar creëert de sfeer van een cottage tuin.

Planten

- 1 *Geranium phaeum* 'Raven'
- 2 *Euphorbia amygdaloides robbiae*
- 3 *Betula nigra*

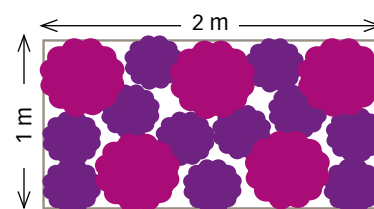

Statig tweetal

Het vergt moed om twee grote bloemvormen te combineren. Hier vormen een lupine en een iris een dynamisch paar. De lupine creëert verticale accenten, terwijl de iris kalme grandeur ademt. De complementaire kleuren zorgen voor de samenhang.

Planten

- 1 *Lupinus* 'Gallery Red'
- 2 *Iris* 'Black Swan'

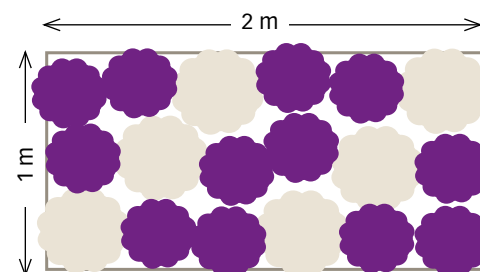

Eenvoud in beweging

Het fijne gras vormt de perfecte achtergrond voor de vederdistel (*Cirsium*). Dankzij het simpele kleurenpalet ontstaat een look die het goed doet in zowel traditionele als moderne omgevingen. Beide planten zijn heel beweeglijk en wuiven zachtjes in de wind.

Planten

- 1 *Cirsium rivulare* 'Atropurpureum'
- 2 *Deschampsia cespitosa*

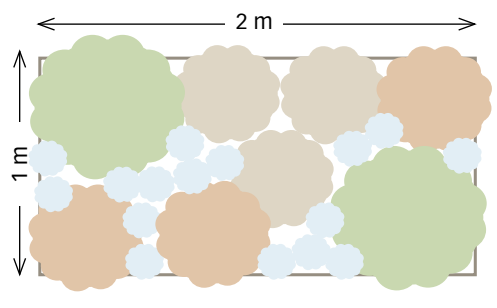

Klassiek wit

Een wit beplantingsschema maken is niet eenvoudig, maar dit ontwerp is een goed uitgangspunt. Het laat zien dat een beperkt kleurgebruik kan leiden tot perfectie.

Planten

- 1 *Allium nigrum*
- 2 *Cytisus x praecox* 'Albus'
- 3 *Delphinium* 'Guardian White'
- 4 *Rosa* 'Tranquillity'

De rust zelve

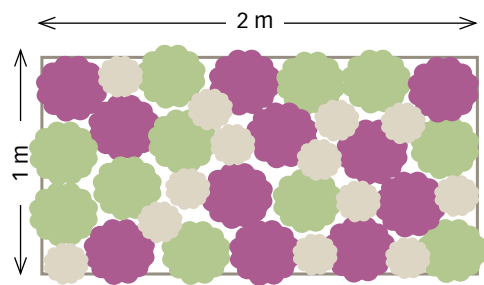
Dit geraffineerde trio creëert een kalme, serene sfeer waarin de paarse damastbloem (*Hesperis*) de witte planten extra laat opvallen. De spoorbloem (*Centranthus*) en de paradijslelie (*Paradisea*) geven hoogte en structuur.

Planten

1 *Centranthus ruber* 'Albus'

2 *Hesperis matronalis*

3 *Paradisea lusitanica*

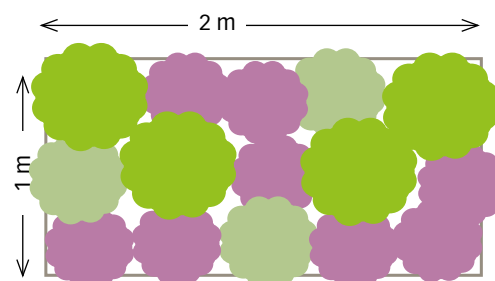

Vorm en voorkomen

Het spitse slangkruid (*Echium*) contrasteert prachtig met de ronde vormen van de geranium. De roze tinten vullen elkaar goed aan en de wolfsmelk geeft het ontwerp wat meer pit.

Planten

- 1 *Euphorbia stygiana*
- 2 *Echium russicum*
- 3 *Geranium palmatum*

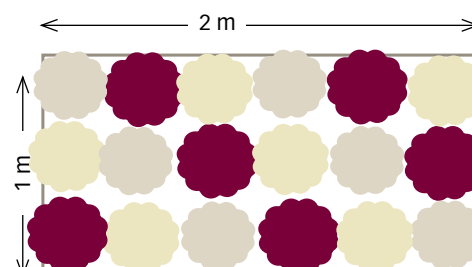

Bronzen beauty

Dit opvallende kleurenpalet met diverse roestbruine tinten trekt gegarandeerd de aandacht. De toorts (*Verbascum*) vormt het middelpunt, maar wordt prachtig bijgestaan door de zeggehalmen en de delicate kervel (*Anthriscus*).

Planten

- 1 *Anthriscus sylvestris* 'Ravenswing'
- 2 *Carex buechananii*
- 3 *Verbascum* 'Helen Johnson'

VOLGENDE MAAND Plantencombinaties voor een kleurrijke late zomer.

Een bruin blauwtje (*Aricia agestis*) bezoekt de zeer aantrekkelijk bloemen van wilde marjolein.

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Stichting NL Bloeit!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.

www.nlbloeit.nl

Wilde marjolein *Origanum vulgare*

Ik, wilde marjolein (*Origanum vulgare*), mag tot de beste inheemse drachtplanten worden gerekend. Mijn lipvormige bloemen bevatten nectar met een erg hoog suikergehalte van zo'n 75% en ze worden dan ook veel bezocht door talloze insectensoorten. Mijn geurende bloemen zijn roze tot purper, heel soms wit en ze bloeien van juli tot en met september.

Ik ben een overblijvende plant, word zo'n 30 tot 60 cm hoog en ik voel me het meest thuis op een zonnige plek in de tuin in bodems die matig voedselarm tot matig voedselrijk zijn. In het wild groei ik vaak in overgangen van bos naar open terrein (zoomvegetaties), op kalkhoudende en goed waterdoorlatende bodems.

Ik kan vrij goed tegen hitte en droogte en als ik de ruimte krijg, kan ik makkelijk uitzaaien of vorm ik ondergronds wortelstokken om me zo vegetatief te verspreiden.

Mijn blad blijft in de winter groen en heeft een heerlijke tijmachtige geur vanwege de etherische olie in de bladeren. Deze fijne geur komt vrij wanneer je een paar blaadjes fijnwrijft en ook in gedroogde vorm blijven mijn stengels en blaadjes geuren.

Mijn blad heeft ook een karakteristieke smaak, kruidig en enigszins zoet. Het smaakt fris en pittig en ik word dan ook al eeuwenlang gebruikt als smakelijk keukenkruid. In een kruidentuin mag ik dan ook zeker niet ontbreken en van mijn nectarrijke bloemen profiteren ook veel soorten

wilde bijen, met name hommels waaronder de boomhommel, aardhommel, tuinhommel, akkerhommel en steenhommel. Ook veel soorten dagvlinders zijn dol op mijn nectar, zoals de citroenvlinder, gehakkelde aurelia, kleine vos, dagpauwoog, atalanta, distelvlinder, het koolwitje, bruin blauwtje, icarusblauwtje, bont zandoogje en de kleine vuurvlinder.

Ik ben dan ook in allerlei opzichten een waardevolle plant voor mens en dier. En in tuinen ben ik goed te combineren met andere inheemse wilde planten, zoals grote centaurie, knooppkruid, duifkruid, veldsalie, zeepkruid en kleine pimpernel. Ik word nog wel eens verward met de verwante soort majoraan (*Origanum majorana*).

**ZWOELE
ZOMERSE ACTIE!**

Met kortingscode **GWZ21** krijg
je **10% korting** op het 'water
geven' assortiment bij
De Wiltfang!

Geldig tot 01-09-2021

Het juiste materiaal maakt water geven een fluitje van een cent!

Gelukkig is er in mei veel water gevallen en is het grondwaterpeil weer zoals het hoort te zijn. Toch is het, ondanks de vele stortbuien afgelopen voorjaar, droog in Nederland, daar is bijna niet tegenop te boksen. Blijf daarom water geven, zeker als er ook wind staat, want dan hebben planten het zwaar te verduren. Maar waar te beginnen? We geven je een aantal handvatten om het watergeven goed aan te pakken, met als eerste tip: 'Denk goed na wat je aanschaft, want het fijne van goede producten is dat je zelf droog blijft.'

Sfeervolle tuinslang

Een goede tuinslang mag niet ontbreken in de tuin. Helaas schreeuwen de meeste om aandacht met felle kleuren, terwijl je juist zoveel mogelijk sfeer probeert te creëren in je tuin. De tuinslang van de Wiltfang is donkergroen en past daardoor in elke tuin. En dat is niet het grootste voordeel; hij raakt namelijk ook niet in de knoop!

← **Tip! Leg een druppelslang door je (moes)tuin, nét onder de grond, en je hebt geen omkijken meer naar de waterhuishouding. De slang geeft water af dichterbij de wortels, hierdoor wordt het beter opgenomen.**

Speciale watergevers

Soms ben je een langere periode van huis, bijvoorbeeld in de vakantie. Water geven wordt dan een uitdaging, of je moet de burens vragen. Maar er zijn ook andere oplossingen. Bijvoorbeeld een druppelsysteem dat geleidelijk water afgeeft, of een Olla-pot die je ingraaft. Dit kan tot wel 14 dagen voldoende water geven aan de omliggende planten!

Sproei één keer per week zo'n twee uur achter elkaar. De beste tijd is tussen vier uur 's middags en acht uur 's avonds. Het water kan dan rustig zakken in de grond, zonder dat het direct verdampst in de zon.

Guitig met een gieter ↗

Al staan er overal sproeiers of heb je een druppelslang door de tuin liggen, water geven met de hand blijft nodig. Kies dus voor een goede gieter, afhankelijk waar je hem gaat gebruiken. Teder zaaigoed heeft natuurlijk een andere waterhoeveelheid nodig dan de planten in je borders of in een pot. Let hierbij ook op de broes op de gieter. Voor fijner werk, is ook een fijne broes aan te raden en vice versa.

Sproeiers

Water geven is erg arbeidsintensief en om nou op een warme zomerse avond nog uren bezig te zijn met de tuin water geven... liever niet. Een goed sproeisysteem is dé oplossing.

Iedereen heeft andere wensen voor het besproeien van de tuin. De Wiltfang heeft duurzame spuit- en sproeioplossingen met een lange levensduur, waarmee je eenvoudig en comfortabel de tuin kunt besproeien. Plaats voor een groot gebied een sectorsproeier. Meer gericht op een klein gebied? Misschien heb je dan meer aan een zwenksproeier of sproeistuk op telescopische steel. ↘

Plaats een regenton! ↗

Wist je dat een huishouden per jaar ongeveer 2200 liter water gebruikt om de planten te bewateren!? Dat is schokkend veel! Door het water uit een regenton te gebruiken, spaar je daar flink op! Verder zit in regenwater geen kalk, wat beter is voor de planten.

Ben je bang dat een ton niet in jouw tuin past? Ze zijn er in verschillende soorten en maten: van hout tot kunststof. Rond, langwerpig, met een bloembak... voor ieder wat wils!

Waar wacht je nog op?

Je weet nu welke materialen je nodig hebt en wat je waar gaat planten. Tijd om te beginnen. Schaf je materialen aan in de webshop van De Wiltfang of breng een bezoekje aan de showroom.

De Wiltfang
Industrieweg 7
3738JW Maartensdijk
www.dewiltfang.nl

De Wiltfang®
Natuurlijk voor tuinliefhebbers

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. En als je even niet oplet, loopt het in de groeimaanden al snel uit de hand. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

In deze rubriek

- 100** De maand van Monty
- 103** Aardbeien vermeerderen
- 104** Bloemen in juli
- 106** Groente & fruit
- 108** Zomergewassen oogsten
- 109** Algemene tuintaken

p. 100

p. 103

p. 106

p.109

In de Jewel Garden zorgen zomerplanten, zoals de *Crocosmia*, voor stralende accenten.

Monty's maand

Juli is een heel ander seizoen dan juni. De zomer zet een tandje bij en slaat een nieuwe weg in. Van de frisheid die juni van het voorjaar erfde, is niets meer over, maar daarvoor in de plaats zien we weelderige groei, rijke kleuren, texturen en pure overvloed. Een nieuwe golf planten neemt het over van de vroege zomerbloeiërs en tegen het eind van de maand bereiken alle vorstgevoelige eenjarigen hun hoogtepunt, zoals zonnebloemen, zinnia's, cosmea en petunia's, en ook bananen, bloemriet en dahlia's.

FOTO S. MARSHA ARNOLD

Om plaats te maken moet je wel de vroeger bloeiende vaste planten terugsnijden, zoals oosterse klaprozen, ridderspoor en winterharde geraniums. Hiermee verwijder je afstervende bladeren en verwelkte bloemen (die anders misschien rotten en de wortelhals beschadigen). Ook kan er weer licht en lucht bij de planten komen, wat nodig is om nieuwe aanwas en een eventuele tweede bloeigolf te stimuleren. Bovendien creëer je ruimte voor nieuwe eenjarige of vaste planten om het bloemenspektakel voor te zetten.

Potplanten bemesten

Alle planten in potten hebben regelmatig voeding nodig, omdat ze dat niet zelf uit de volle grond kunnen halen. Ik kweek bosbessen in potten om ze de noodzakelijke zure omstandigheden te geven die de volle grond bij ons niet biedt (de Longmeadow-bodem is met een pH-waarde van ongeveer 6 zo goed als pH-neutraal).

Ik bemest ze wekelijks met vloeibaar zeewierextract voor een

rijke bloei en goede bessenoogst. Zeewier is rijk aan kalium en stimuleert een goede worteling, bloei en vruchtzetting, terwijl een stikstofrijke voeding tot weelderige bladgroei leidt. Tomatenvoeding heeft hetzelfde effect en ook zelfgemaakte smeewortelgier werkt prima.

De rest van de vele potten op Longmeadow krijgt de hele zomer door wekelijks voeding (ik doe dat

op 'voedingsvrijdag'), waardoor alle potplanten er tot in het najaar prachtig bij staan.

Laat je niet verleiden om te veel mest te geven wanneer planten er wat minder uitzien. Volg de instructies en geef genoeg, maar niet te veel. Het overschot stimuleert weelderige groei die gevoelig is voor bladluizen en schimmels, of gaat verloren omdat de plant het niet kan opnemen.

In potten raken voedingsstoffen snel uitgeput, dus geef de planten tijdens het groeiseizoen wekelijks een dosis voeding.

Blijf de hele zomer door regelmatig sla zaaien en uitplanten.

Eikenbladsla kun je 45–55 dagen na de ontkieming oogsten.

Sla kweken

Ik kweek altijd te veel sla. Niet dat ik me daarover schuldig voel, want het overschot gaat naar vrienden, de kippen en, als het echt niet anders kan, op de composthoop. Maar ik eet graag het hele jaar door sla uit eigen tuin en in juli heb ik volop keus.

Bij plukslasoorten, zoals eikenbladsla of 'Salad Bowl', is het belangrijk om regelmatig te oogsten, zodat de plant malse

bladeren blijft produceren en geen bloeistengel ontwikkelt, want dan is het over met de pret.

Dit heet 'doorschieten' en het gebeurt in juli meestal met planten die te warm of te droog staan.

Bij warm weer is het daarom belangrijk de grond goed vochtig te houden. Geef geen water op de bladeren, maar op de aarde, zodat er zoveel mogelijk water bij de wortels terechtkomt.

DIERVRIENDELIJKE VIJVERS

In deze tijd van het jaar vermenigvuldigt draadalg zich snel. Verzamel wekelijks de draadalg door het net langzaam door het water te halen, want als je te snel trekt, stuw je de planten juist het water in. Leeg het net steeds aan de rand van de vijver en laat de algen daar een dag liggen voordat je ze op de composthoop gooit.

Voor dieren is het belangrijk vijvers algenvrij te houden.

FOTO S. MARSHA ARNOLD; GETTY/SHELLY STILL; JASON INGRAM

Checklist

- ☐ Pluk lathyrus om de tien dagen om meer bloemen te stimuleren.
- ☐ Trek olifantenknoflook op en laat de bollen drogen totdat de stengels verwelkt zijn.
- ☐ Controleer dahlia's op uitgebloeide bloemen en verwijder die.
- ☐ Bind nieuwe rozenstengels aan om de grote bloemen te ondersteunen.

De uitlopers geven het jaar na het planten een goede aardbeienoogst.

Aardbeien vermeerderen

Aardbeien behoren tot de makkelijkste planten die je zelf in potten of de tuin kunt kweken. Vervang de planten om de drie of vier jaar voor het beste resultaat. Daarna worden ze minder productief en gevoeliger voor allerlei ziekten en ongedierte.

Dit betekent niet dat je steeds nieuwe planten moet kopen, want je kunt de huidige aardbeien makkelijk vermeerderen door de uitlopers die de plant 's zomers produceert te stekken. Deze zullen binnen een maand nieuwe plantjes gaan opleveren. Als je de ruimte hebt, dan kun je die op een andere plek neerzetten om de opeenhoping van ziekten en ongedierte te voorkomen. Stek niet meer dan vijf uitlopers per aardbeienplant.

Als je aardbeienplanten niet wilt vermeerderen, dan moet je de uitlopers verwijderen, ook al hebben ze al geworteld. Dit helpt de moederplant energie te besparen en voorkomt dat je aardbeienbed rommelig wordt.

STAP VOOR STAP Aardbeien vermeerderen met uitlopers

1 Pin de uitloper met een stukje tuindraad dicht bij de nieuwe blaadjes vast in de aarde. Je kunt dit doen in de tuingrond of in goed afwaterende potgrond in een potje met een doorsnee van 9 cm.

2 Laat de uitloper wortelen. Houd de grond vochtig maar niet te nat, want aardbeienplanten rotten snel. Het nieuwe plantje aan de uitloper wortelt al binnen een paar weken.

3 Probeer zachtjes aan het plantje te trekken. Waarom? Als het niet te veel meegeeft, heeft het goed geworteld. In dat geval kun je hem met een gerust hart losknippen van de moederplant.

4 Plant de nieuwe plant in een grotere pot of op een andere plek in de tuin. Zorg voor 30 cm ruimte tussen de planten en zet ze in rijen. Geef voldoende water, vooral bij warm weer.

Pluk of snijd hele zaadhoofden van bijvoorbeeld de koekoeksbloem.

Verzamel zaden

Wacht op een heldere, droge dag om zaad te winnen van bloeiende planten, zoals koekoeksbloem, akelei, vingerhoedskruid, beemdkroon en spoorbloem. Je

kunt dat dan later in het seizoen of volgend voorjaar zaaien. Knip de stengels onder de zaadhoofden af en zet die ondersteboven in een papieren zak of envelop. De zaadjes

zullen eruit vallen, waarna je de zaadhoofden kunt weggooien. Sla het zaad koel en droog op. Etiketter de enveloppen en bewaar ze in een blik.

Checklist

- ☐ Verwijder na de bloei dode, beschadigde, zieke en niet-productieve takken van ramblerrozen.
- ☐ Blijf verwelkte bloemen verwijderen, tenzij je zaadhoofden of vruchten wilt.
- ☐ Begin met het splitsen van dichtgegroeide blauwe lis.
- ☐ Dun zaailingen van tweejarige planten uit, zoals van vingerhoedskruid.
- ☐ Bestel voorjaars-bloeiende bollen, want je hebt op dit moment de grootste keus.

Snoei altijd met een schone, scherpe snoeischaar.

Snoei blauwe regen

Snoei rankende scheuten nu terug om de aanwas in te tomen en meer bloeihout te stimuleren. Als je deze stengels hun gang laat gaan, zullen ze zich dwars door de plant heen slingeren en er een complete warboel van maken.

Snoei elke scheut met een snoeischaar terug, waarbij je een 'spoor' met vijf tot zes bladeren laat zitten. Verwijder in de winter alle scheuten die je hebt gemist en snoei de sporen nogmaals, nu tot op twee knopen.

STAP VOOR STAP Stek schildpadbloem

Neem nu stekken van de schildpadbloem. Zet de stekken in grove potgrond en plaats de potten in een kweekbak of koude bak. De planten hebben na een paar weken genoeg wortels. Je kunt ze begin najaar verpotten.

- 1 Verzamel wat stevige, niet-bloeiende stengels van 10 cm door die vlak boven een bladpaar van de moederplant af te snijden.

- 2 Kort de onderkant van de stek in tot net onder een bladpaar en verwijder de onderste blaadjes. Nijp de groeituit uit.

- 3 Maak een gat in aangedrukte potgrond. Laat de stek tot minstens een derde van zijn lengte in het gat zakken. Druk aan en geef water.

Verspeen de beste zaailingen naar individuele potjes.

Blijf zaailingen verspenen

Verhuis zaailingen van vroegbloeiende zomerplanten zoals akelei naar potten waarin ze kunnen uitgroeien tot sterke planten die volgend jaar bloeien. Pak een zaailing tussen duim en wijsvinger bij een blaadje vast en gebruik het verspeenstokje om hem uit de grond te wippen zonder de wortels te beschadigen.

Maak een gaatje in het midden van de potgrond in een kleine pot en laat de zaailing daarin zakken. Druk aan en geef water. Zet de planten in een koude pak of op een beschutte plek om verder te groeien.

Oogst bloemen om te drogen

Bloeiende bloemen die je nu plukt, kun je makkelijk drogen en in bloemstukken gebruiken. Papierachtige bloemen, zoals kerriekruid, *Limonium* en *Acrolinium*, drogen het best als je de bladeren verwijderd. Bind ze vervolgens in bosjes samen en hang die ondersteboven

op een goed geventileerde plek, uit direct zonlicht.

Als ze ondersteboven hangen, blijven de stengels tijdens het drogen recht. Gebruik je fantasie en probeer ook korenbloemen, kogel-distels, siergrassen, kruisdistels of zelfs hortensia's bloemen in bossen te

drogen. Lavendelbloemen die je na het plukken meteen droogt, behouden hun geur. Wil je het nog ambitieuzer aanpakken, droog dan de bloemhoofden van bijvoorbeeld sering en rozen door ze een paar dagen met silica of zelfs zand te bedekken, dan houden ze hun kleur.

Pluk lavendel die je wilt drogen wanneer de knoppen een diepe kleur hebben maar nog dicht zijn.

Plant najaarsbollen

Koop najaarsbloeiende bollen en zet die nu in de border. Meestal worden droge bollen in het voorjaar geleverd, maar veel kwekerijen en tuincentra kweken deze soorten ook in potten, dus je kunt ze nu groen in de border planten. Zo weet je zeker dat de omringende planten de opkomende scheuten niet zullen verdrukken.

Klip- en haaklelies hebben veel ruimte nodig op een goed

drainerende, zonnige plek. Laat de bollen iets boven de grond uitkomen. Herfsttijloos, cycloos en het mooie herfstbloeiende sneeuwklokje kunnen tegen een beetje schaduw en houden van humusrijke grond.

Herfsttijloos heeft bolvormige knollen en houdt van diepe, vochtige grond.

PAS OP VOOR Aardappelziekte

Er verschijnen zwarte vlekken op de planten en aardappelen, de bladeren verdorren en de stengels vallen om. Vochtig weer activeert de schimmel, dus rooi je aardappelen snel zodra je deze symptomen ziet en vernietig de planten.

Nijp de bloemen uit zomerbonenkruid zodra je ze ziet.

Haal bloemen uit tuinkruiden

Knip de bloemhoofden uit tuinkruiden zodra die beginnen te bloeien. Wanneer een plant bloeit, wordt het blad minder, terwijl je van tuinkruiden vooral de blaadjes oogst. Koriander en dille kun je het beste in kleine beetjes en vaak zaaien, want ze schieten snel in bloei. Regelmatig water geven helpt ook om de bloei te onderdrukken.

Rode bessen zijn oogstrijp als ze rood, stevig en glanzend zijn.

Oogst rode bessen

Pluk de rode bessen nu de trosjes rijp worden. Heb je haast, knip dan de hele trosjes af en ris de bessen later. Als je de tijd hebt, pluk dan nu alleen de rijpste bessen en over een week of twee de rest. Voor bessengelei hoeft je de trosjes niet zo nauwkeurig te rissen, want het pulp gooi je toch weg. Rode bessen zijn prima in te vriezen en zijn lekker in smoothies. Als je ze voorzichtig plukt, kun je er ook desserts – bijvoorbeeld een pavlovataart – mee verfraaien.

Bemest groenten

Strooi een paar handen mestkorrels in je moestuin om te voorkomen dat de groenten uitgeput raken. Dit geldt vooral voor grote vruchtgroenten, zoals courgettes, pompoenen en tomaten, die altijd honger hebben.

Koolsoorten, knolselderij en prei groeien door tot in het najaar of de winter, dus bemest die ook. Hark of schoffel licht rond de planten om het onkruid te wieden en de grond los te maken. Dien dan de mestkorrels toe en geef ruim water als er geen regen wordt verwacht.

Bemest je groenten voor alle benodigde voedingsstoffen.

Dief tomaten-planten

Controleer de bladoksels van stamtomen regelmatig op zij-scheuten. Nijp die uit zodra je ze ziet om te voorkomen dat de plant zijn energie in de takken steekt in plaats van de vruchten. Doe dit wanneer de zijscheuten nog klein zijn, want grotere scheuten kunnen de stam scheuren wanneer je ze alsnog probeert te verwijderen.

Bind de planten als enkele, rechte stammen op aan stokken of draden. Let goed op, want ze blijven zijscheuten produceren, die je zo snel mogelijk moet verwijderen.

Controleer of zich nieuwe scheuten ontwikkelen tussen de bladeren en de hoofdstam.

Vlecht de stengels van knoflookbollen, zodat je ze op een droge plek kunt hangen.

Checklist

- ☐ Aard koolsoorten aan zodat ze rechtop blijven staan.
- ☐ Zaai rode biet, broccoli, mibuna en bosui.
- ☐ Knip na de oogst de bladeren van aardbeienplanten af. Verwijder het onkruid en geef water.
- ☐ Blijf klimmende groente- en fruitplanten aanbinden, zoals hybride bessen en in palmet gesnoeide appelbomen.

Oogst en bewaar knoflook

Rooi de knoflook nu het loof is vergeeld en omgevallen. Oogst alle knoflook tegelijk en sla de bollen zorgvuldig op om ze zo lang mogelijk

stevig en vers te houden. Laat bollen met stengels en al een dag of twee drogen. Vlecht de stengels (als je wilt) en hang de trossen op een goed

geventileerde, droge plek waar je de bollen voor gebruik kunt afknippen. Je kunt de knoflooktenen ook pellen en invriezen of in olie bewaren.

Stek nu tuinkruiden

Neem, nu de eerste bloeigolf voorbij is, stekken van struikachtige kruiden zoals lavendel, rozemarijn en salie. Snijd een paar sterke, niet-bloeiende scheuten van de kant waar de plant de meeste zon krijgt.

Kort de stekken vervolgens in tot onder een bladoksel en verwijder de onderste blaadjes. Zet de stekken in potten met goed afwaterende potgrond, geef één keer water en laat ze dan droogstaan totdat je de eerste tekenen van beworteling ziet. Verpot de stekken komend najaar, dan kun je de jonge planten volgend jaar zomer uitplanten.

Gebruik een schoon, scherp mes om je stek te laten wortelen.

PAS OP VOOR Botrytis

Deze schimmelsoort, ook bekend als grauwe schimmel, leeft op dood en levend plantenweefsel, en infecteert vooral planten die beschadigingen hebben opgelopen. Verwijder onmiddellijk alle aangetaste delen zodra je tekenen van de schimmel ziet en gooi het plantenafval meteen weg.

Zaai koolrabi

Zaai nu koolrabi in ondiepe voren. In het voorjaar worden zaailingen vaak aangetast door de aardvlo, dus als je nu zaait, zal de kwaliteit beter zijn.

Koolrabi is snel oogstrijp, dus zaai om de paar weken een paar planten voor een gestage aanvoer. Houd de grond goed vochtig. Koolrabi is het lekkerst als hij jong is en de verdikte stengels naar het malse binnenste van witte kool smaken.

Zaai vaak kleine beetjes koolrabi en je oogst tot november.

Pluk frambozen voorzichtig, want de rijpe vruchtjes laten makkelijk los van de struik.

Zomergewassen oogsten

Zelf gekweekte vruchten en groenten oogsten geeft veel voldoening; je weet dat je er op een natuurlijke manier in bent geslaagd om je eigen eten te produceren, zonder hulp van buitenaf. Het geheim is om regelmatig te oogsten en niet te wachten tot de vruchten en groenten te groot en te dik zijn. Op een paar gewassen na, zoals pastinaak en prei, geldt dat jongere groenten malser en lekkerder zijn.

Door regelmatig plukken blijft de productie van doperwten en sperziebonen hoog omdat de planten geen zaad zetten. Het beste is om voor elke maaltijd te oogsten wat je nodig hebt. Alleen als je weet dat groenten redelijk vers blijven, zoals wortelen en rode biet, kun je ze langer van tevoren oogsten.

Op pagina 82 vind je receptideeën voor je oogst uit eigen tuin.

ALANS FAVORIETE GROENTEN

Dwergsperziebonen. Je kunt nu de laatste bonen zaaien.

Radijs. Geeft snel en makkelijk een krokante, pittige oogst.

Rucola. Geeft groene salades meer pit.

Lente-ui. Heerlijk om over nieuwe aardappelen te strooien.

Knolraap Pluk jong, kook en serveer met gesmolten boter.

VIER GEWASSEN om nu te oogsten

1 Aardappelen. Wanneer de planten bloeien, is een deel van de aardappelen oogstrijp. Controleer dit onder de grond. Gebruik direct of bewaar koel, droog en donker.

2 Sperziebonen. Deze zijn meestal malser dan snijbonen. Pluk de peulen regelmatig zodra ze zo lang als een vinger en niet dikker dan een potlood zijn.

3 Tomaten. Pak elke tomaat tussen duim en wijsvinger en duw met je duimnagel op de verdikking boven het kroontje om de vrucht van de steel te halen.

4 Rode biet. Oogst bieten wanneer ze de grootte van een golfbal hebben. Draai de bladeren eraf zodat ze niet gaan bloeden. Eet ze rauw, gebakken of gekookt.

STAP VOOR STAP Een regenton installeren

Regenwater is goed voor je planten. Om het te verzamelen, kun je een regenton kopen of zelf maken van een plastic ton. Je kunt een regenton koppelen aan de goot van een kas of aan een regenpijp van je huis.

De regenton wordt zwaar, dus plaats hem op een stevige basis en controleer of er een gieter onder het kraantje past. Dek de ton af met een deksel en schrob hem eens per jaar schoon om meegespoeld vuil en schimmel-sporen te verwijderen.

1 Zaag de regenpijp door op de beoogde plek van de ton. Verander de richting van de pijp met een bocht of T-stuk.

2 Giet met een gieter water in de goot om te controleren dat het de regenton instroomt en dat het bij de verbindingstukken niet lekt.

3 Vul je gieter. Regenwater is veel warmer dan leidingwater, dus het is ideaal voor potplanten en koudegevoelige planten.

20
MINUTEN
OVER

Controleer vaste planten op echte meeldauw. Deze ziekte komt 's zomers vaak voor en ziet eruit als een laagje poeder. Snoei de aangetaste stengels uit de vaste planten die al hebben gebloeid en geef ze aan de basis ruim water. Spat geen water op de bladeren.

Controleer je vijver regelmatig op rottende planten om het water gezond te houden.

Kop en fatsoeneer vijverplanten

Knip verwelkte bloemen uit vijverplanten. Net als borderplanten blijven ze hierdoor nieuwe bloemen aanmaken en groeien ze bovendien beter. Verzamel het afval terwijl je bezig bent, zodat het niet in de vijver valt, want het rottingsproces verlaagt het zuurstofgehalte in het water.

Knip vergelende bladeren af en verwijder eventuele verlepte plantendelen. Verricht dit lichte onderhoud regelmatig om de vijver te verbeteren en het water gezond en schoon te houden.

De wortels van jonge bomen hebben veel vocht nodig, geef de eerste paar maanden dus veel en vaak water.

Nieuwe bomen verzorgen

In de pot gekweekte bomen kunnen het hele jaar worden uitgeplant, maar 's zomers hebben ze vaak en veel water nodig om de wortels te laten aanslaan. Zelfs in een natte zomer kan de grond onder het oppervlak verrassend droog blijven. Maak boombanden goed vast en let op dat boompalen de boom niet beschadigen. Schade aan de stam is onomkeerbaar. Houd rond de boom een cirkel met een doorsnee van 1 m onkruidvrij. Dit voorkomt schade door grastrimmers en concurrentie met onkruid en gras. Het vergemakkelijkt ook het water geven, bemesten en mulchen.

Checklist

- ☐ Verwijder zaaddozen van klapprozen om hun levensduur te verlengen.
- ☐ Oogst de eerste vroege aardappelen en gebruik de potgrond van in zakken gekweekte aardappelen om bloemperken te mulchen.
- ☐ Bekijk welke struiken en klimplanten je wilt vermeerderen met halfverhoute stekken zodra de stengels aan de onderkant steviger worden.
- ☐ Knip rommelige ranken uit kamperfoelieheggen.

Blijf regelmatig snoeien

Snoei laagblijvende vaste planten terug wanneer ze zijn uitgebloeid en omgevallen. Vrouwenmantel, centaurie en geraniums zullen binnen een paar weken weer uitlopen met

nieuwe bladeren en bloemen. Met zomersnoei houd je naaktbloeiërs in vorm, dus het terugsnoeien van lange scheuten van blauwe regen en muurgeleide fruitplanten is een

vaste onderhoudsklus. Struiken die begin zomer bloeien, zoals boerenjasmijn en weigelia, kun je nu ook uitdunnen, zodat ze volgend jaar rijker bloeien.

Als je geraniums 's zomers terugknipt, zullen ze mooier worden en rijker bloeien.

Pas de maaihoogte aan om het gras niet te veel te belasten.

's Zomers maaien

Stel bij droog en warm weer de messen van je maaier hoger in. Het gras staat onder druk door het warme weer en als je het te kort maait, zal het verder verzwakken.

Maai in verschillende richtingen om strepen en bodemverdichting door vaste looppaden te vermijden. Pas na een flinke regenbui kun je de messen weer lager zetten. Als je regelmatig de tijd neemt om voor het maaien het ergste onkruid te verwijderen, zal het gras de gaten opvullen en het gazon in de loop der tijd verbeteren.

Checklist

- ☐ Vul de vijver bij als het waterniveau zakt, zo mogelijk met regenwater.
- ☐ Controleer dat irrigatieslangen werken en niet verstopt zitten.
- ☐ Geef pas aangelegde gazons regelmatig water. Volwassen gazons zullen een droge zomer overleven en in het najaar weer groen worden.
- ☐ Verwijder groene scheuten uit bonte struiken.
- ☐ Snoei nieuwe aanwas van vormconiferen terug, maar controleer eerst of er vogels in nestelen.

Geef potplanten vaak water, want die drogen snel uit.

Verzorg potplanten

Potplanten hebben regelmatig onderhoud nodig, vooral 's zomers. Begin met het verwijderen van verwelkte bloemen en snoei alle rommelige scheuten terug voor een betere vorm en luchtcirculatie. Maak daarna de

potgrond los met een tuinschepje en strooi er mestkorrels op. Zo stimuleer je nieuwe aanwas en ondersteun je de planten die met beperkte potruimte te kampen hebben. Geef ruim water op de aarde, niet op het blad.

Volgende maand

- ☐ Monty laat zien hoe je lathyrus in bloei houdt.
- ☐ Ontdek wanneer mais oogstrijp is.
- ☐ Begin met het zaaien van wintersla.
- ☐ Breng je heggen weer perfect in vorm.

Gardeners' World

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

www.gardenersworldmagazine.nl/contact

Telefoon

We zijn er maandag tot vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.

+31 (0)24-2027827

E-mail

Stel je vraag eenvoudig per e-mail aan een van onze service medewerkers.

**klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl**

Abonnementsinformatie

Gardeners' World kost € 5,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 59,40 en in België € 62,40 (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.fnlnl.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827.

Copyright

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World

Managing Director – Catriona Bolger
Editor-in-Chief – Lucy Hall
Deputy Editor – Kevin Smith

BBC Studios, UK Publishing

Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK Publishing Co-ordinator – Eva Abramik
UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

Immediate Media Co Ltd

Chairman – Martin Weiss
CEO – Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication – Tim Hudson
International Partners Manager – Molly Hope-Seton

Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Head of Content

Daan Jeuken

Hoofredactie

Anne Wiegers

Redactie

Jos Heijmans, Helga Kluitert
en Maurice Snijders

Met medewerking van

Berthe Bogers, Milly Born, Jaap Molenaar,
Sylvia van den Top, Stichting NL Bloeit!
en redactie Gardeners' World UK

Vormgeving

Nick Groenewold, Mylène Nales, Tom Gerrits,
Susan Gerbrands-Derksen en Ellen Willemsen

Sales

Samantha van Broekhoven
+31 (0)24 24 04 266
svanbroekhoven@fnlnl.nl

Marketing

Tetske Peeters
+31 (0)24 24 04 585
tpeeters@fnlnl.nl

Drukkerij

Habo DaCosta bv, Vianen

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties
of vragen aan de redactie?
redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl
of adresgegevens zie hieronder o.v.v.
F&L Media, redactie Gardeners' World

Bezoekadres F&L Media

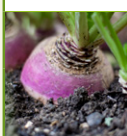
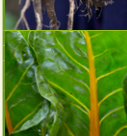
Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

juli Groeigids

Dit kun je allemaal zaaien en planten deze maand voor een smakelijke en gezonde oogst.

Planten/zaaien ■ Uitplanten ■ Oogsten ■

De beste keuze voor juli		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Basilicum Een smakelijke manier om je gehalte aan kalium, calcium en vitamine C op te krikken. Prima partnerplant voor tomaten en aardbeien.												
Tip Zaai binnen en verplaatst dan de jonge planten naar een warme, zonnige plek. Nijp zij scheuten uit voor bossige groei met meer bladeren. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 25 cm tussen rijen													
	Broccoli Rijk aan fytonutriënten, waaronder ontstekingsremmende flavonoiden. Door lichtjes te stomen blijven deze behouden.												
Tip Verwijder de hoofdstronk voordat de bloemen opengaan. Dit bevordert zij scheuten met kleinere stronken. Plant ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen													
	Doperwten Doperwten zijn rijk aan vitamine C, ijzer en vezels en hebben meer eiwitten dan de meeste andere groenten. Vries wat je niet gebruikt direct in.												
Tips Geef regelmatig water, zeker tijdens de bloei en de vruchtgroei, voor dikkere peulen. Pluk vaak en er vormen zich meer peulen. Zaai ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 5 cm uit elkaar ↗ gelijk aan planthoogte													
	Dwergbonen Naast vezel, folaat en vitmine C, zitten in bonen ook carotenoiden, die je immuunsysteem ondersteunen en goed zijn voor de ogen.												
Tip Zaai de laatste partij, in vollegrond of pot, voor een vroege najaarsoogst. Regelmatig water geven, zeker tijdens hete, droge perioden. Zaai ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen													
	Knolraap Boordevol vezels en kalium, dat goed is voor het hart. Calcium en fosfor zorgen voor stevige botten. Eet kleine, malse knollen rauw en kook de grotere.												
Tip Schep voor het planten veel tuincompost door de aarde. Zaai in halfschaduw en houd de aarde vochtig voor een goede kieming. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Kool (voorjaar) Calorie-arm en rijk aan vitamine A en C, folaat en vezels. Kies donkerbladige soorten voor de meeste voedingsstoffen.												
Tip Kies voorjaarssoorten om in juli te zaaien. Dek af met fijnmazige netten om de kleine koolwitjes weg te houden. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 25 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Koriander Goede bron van mangaan, ijzer en magnesium. Voeg toe aan het einde van de bereiding, of vlak voor het opdienen van de maaltijd.												
Tip Zaai elke twee weken, in zon of halfschaduw, zodat je de hele zomer kunt oogsten. Gebruik de jonge blaadjes of de zaadjes. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Lente-uitjes Snelle groeiers en heerlijk qua smaak. Lente-uitjes bevatten vitamine B en calcium. Gooi de bladeren niet weg, want die bevatten gezonde fytonutriënten.												
Tip Ideaal als je weinig ruimte hebt, want ze groeien ook in potten op een terras of balkon. Houd ze goed nat in droge perioden. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 1 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Radijs - wintersoorten Met een lage GI (glycemische index) bevatten deze smakelijke knollen vezels, kalium en vitamine C. Heerlijk voor in een stoofpot of oosterse curry.												
Tip Zaai op een zonnige plek en bewater vaak. Groeien minder snel dan de voorjaarssoorten en nemen tien weken de tijd. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 23 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen													
	Snijbiet Een winterharde bron van magnesium, ijzer en kalium. Voeg jonge blaadjes toe aan salades of bereid de grotere bladeren als spinazie.												
Tip Zaai nu en oogst in het na- en voorjaar. Te kweken in potten als je ze goed vochtig houdt. Regelmatig plukken bevordert de bladgroei. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 45 cm tussen rijen													

Volgende editie ...

Het augustusnummer ligt vanaf **20 juli** in de winkel.

Monty's tips voor beginnende tuiniers

- Geniet van wat je doet
- Werk samen met de natuur
- en 6 andere handige vuistregels

en nog veel meer ...

Adam laat je zien hoe je de tuin maakt die je altijd wilde hebben.

Carol verlengt de zomer door laatbloeiers te planten.

Geen borders? Geen nood. Leg een complete tuin aan in potten.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM
*AANKONDIGINGEN ONDER VOORBEHOUD

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar +31 (0)24 2027 827

Gardeners' World

**Ik ben
even weg ...**

... in mijn tijdschrift!

Ben jij ook altijd bezig in de tuin? Geniet je net zo veel van het tuinieren zelf als van het eindresultaat? Gardeners' World is de gids naar de tuin die jij voor ogen hebt.

BBC

Maak zelf natuurlijke middeltjes tegen slakken

juli 2021

Gardeners' World

Gardeners' World

Geef je
zomer
kleur

INSPIRATIE

De mooiste zomerse
plantencombinaties

DOE-HET-ZELF

Creëer eenvoudig
een knus terras

GROENE SCHOOL

De lekkerste kruiden
kweek je zelf

PROOST!

Kweek je
eigen cocktails

MONTY'S TIPS

Dit is waarom je
tuin een vijver
nodig heeft

12x
Gardeners' World
voor **€40,-**

i.p.v. ~~€71,88~~

De lekkerste tips voor je verse oogst • Projecten voor
De mooiste cosmea's • Haal meer natuur naar je tuin

Bestel op
www.gardenersworldmagazine.nl/actie
of bel naar +31 (0)24 2027 827

Deze actie is geldig tot en met 2 augustus 2021. Je abonneert tot wederopzegging en voor ten minste de actieperiode van 12 nummers. Na afloop van de actieperiode geldt de reguliere abonnementsprijs en is het abonnement per maand opzegbaar. Opzeggen is heel eenvoudig en kan via onze klantenservice.

Speciale editie van Gardeners' World:

Tuinieren in potten en bakken

**100 ideeën voor
potten en bakken,
voor elk seizoen en
in elke situatie!**

- Het hele jaar rond kleur en sfeer in je tuin of op je balkon
- Leg een succesvolle moestuin aan in jouw potten en bakken
- Alle voordelen van een vijver in een pot

9,99

Bestel de speciale uitgave via
www.gardenersworldmagazine.nl/potten